

การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ปริญญานิพนธ์

ของ

ไทรรัตน์ สงเอียด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ตุลาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยทักษิณ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยทักษิณได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว)

.....กรรมการ

(อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว)

.....กรรมการ

(อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ยุรฉัตร บุญสนิท)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตา มีสุข)

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

.....ประธานอนุกรรมการบัณฑิตศึกษา

(อาจารย์ ดร.ฉันทส ทองช่วย)

วันที่.....เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้เสร็จได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์บัวงาม ห่อแก้ว ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร อาจารย์จำเริญ แสงดวงแข กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไข ตลอดจนแนะนำในการเขียนปริญญาบัตรฉบับนี้มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ยุรัตน์ บุญสนิท ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิดา มีสุข กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขเพิ่มเติมและให้แนวคิดหลายประการ จนทำให้ปริญญาบัตรฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงละเอียดปริญญาบัตรที่ได้พิจารณาตรวจแก้ไขให้คำแนะนำเพื่อปรับแก้เค้าโครงละเอียดปริญญาบัตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริม ทศศรี ที่ช่วยกรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้คำปรึกษาในการวิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สถาพร ศรีศักดิ์ อาจารย์วิมลศรี สุวรรณรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ถนัด วิภาภานต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองหมาก อาจารย์ไพบุลย์ เฉิดโถม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดั่งชัน อาจารย์ภักดาภรณ์ กุลดี อาจารย์บัณฑิตา แจงจบ เพื่อนนิสิตปริญญาโทวิชาเอกภาษาไทย ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยทักษิณรุ่น 2539 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการวิจัยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอ

ขอขอบพระคุณ คุณณอม สงเอียด และบุตรที่เป็นกำลังใจสูงสุดในการต่อสู้กับอุปสรรคทั้งหลายในการเรียนปริญญาโทและการทำปริญญาบัตรในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าแห่งปริญญาบัตรฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูทเวทิตาแด่คุณพ่อช่วย คุณแม่จันทุก ชุมแก้ว บิดามารดาของผู้วิจัยตลอดจนคณาจารย์ทุกท่าน

ไทรรัตน์ สงเอียด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	27
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	29
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	30
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	35
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4 ผลการศึกษาค้นคว้า	38
การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	38
การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	39

บทที่	หน้า
ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก	
	40
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	42
บทย่อ	42
สรุปผล	43
อภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	50
บทคัดย่อ	227
ประวัติผู้วิจัย	232

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด	39
2. คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่ง คำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	40
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของกลุ่ม ตัวอย่างก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก	41
4. แสดงการคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	209
5. แสดงผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	211
6. แสดงคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้แบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	213
7. แสดงคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	215
8. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึก	217

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ การศึกษาของชาติทุกระดับจึงต้องศึกษาภาษาไทย ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2529 :2) ได้ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับภาษาไทยไว้ว่า “ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องมือสื่อสารแสดงความรู้สึก นึกคิดของชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นอารยประเทศซึ่งมีขนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดีและภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล อนุชนชาวไทยจึงควรภูมิใจช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่ายิ่ง”

เรื่องความสำคัญของภาษาไทยนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2535 :9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาภาษาไทยไว้ดังนี้ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และเห็นคุณค่าของวรรณคดี งานประพันธ์ที่ใช้ภาษาอย่างมีรสนิยมในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542 :๗) มีนโยบายให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างจริงจังตั้งแต่ปีการศึกษาพุทธศักราช 2542 เป็นต้นไป มีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภาษาไทยและให้ซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้อยกรอง เป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์ เป็นสื่อในการถ่ายทอดคุณธรรม คติธรรมและข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนและส่งเสริมให้มีจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของคนในชาติ

หลักสูตรการศึกษาของไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้ภาษา จึงได้กำหนดให้เปิดสอนวิชาภาษาไทย ในทุกระดับชั้นมีทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ใน รบ 3.๓ ข้อที่ 19 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 15, 16 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และข้อ 12 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ นักเรียนสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนได้

การเขียนร้อยกรองจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ระบบการศึกษาไทยได้ปลูกฝังให้เยาวชน ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปได้ฝึกแต่งบทประพันธ์ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้รู้หลายท่าน ดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2504 : 26) กล่าวถึงคุณลักษณะของภาษาไทยว่า “ภาษาไทยเป็นภาษาที่กลอนมากกว่าภาษาร้อยแก้ว เพราะแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว คนไทยชอบจังหวะ ชอบสัมผัสคล้องจองแม้ในภาษาพูดสามัญ” เช่นเดียวกับ ชลดา เรื่องรักย์ลิขิตและสุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2542 :1) ได้กล่าวว่

คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน จะเจรจาสิ่งใดเรื่องใดก็มักใช้ถ้อยคำที่มีสัมผัสต่อเนื่องคล้องจองกันมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากเพลงพื้นเมือง บทพญา คำพังเพย สุภาษิต บทเพลง ไม่ว่าจะเป็นเพลงไทย หรือเพลงไทยสากลและวรรณคดีร้อยกรองเรื่องต่างๆ คนไทยยังนิยมฟังคำหรือข้อความที่มีลักษณะรื่นไหลอันเกิดจากรับส่งสัมผัสกันด้วย เพราะนอกจากจะฟังรื่นหูได้รสไพเราะแล้ว ยังช่วยให้สามารถจดจำเนื้อความเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น

นอกจากนี้การฝึกการเขียนบทกลอนยังมีส่วนช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงสุนทรียภาพของภาษามากยิ่งขึ้น ดังที่ เสฐียร โกเศศ (2515 : 69) ได้กล่าวถึงอำนาจของบทกลอนไว้ว่า “อำนาจของบทกลอนเป็นอำนาจที่งดงาม กระทำหัวใจให้ชื่นบาน บัดเป่าความทุกข์ หล่อหัวใจให้อ่อนละมุดไม่แข็งกระด้าง ปรองคองความคิดให้กระทำแต่สิ่งที่ชอบเป็นสุจริตธรรมอยู่เสมอ เป็นเพื่อนชวนให้มีความรู้ ความงามของสิ่งทั้งปวงในโลก ชักจูงให้แลเห็นความงามแห่งพระอาทิตย์ยามขอแสง และความงามแห่งทะเล และสีสดแห่งท้องฟ้า”

ดังนั้น การเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ดังที่ บันลือ พฤกษ์วัน (2535 :83-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเขียนบทร้อยกรองสรุปได้ว่า ควรสอนให้เป็นไปตามความสนใจของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะเด็กบางคนอาจไม่มีความสามารถในด้านนี้ จึงไม่ควรบังคับ ควรหาทางส่งเสริมให้เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเสริม ได้แก่ การเล่นต่อคำสัมผัส สอนให้อ่านวรรณคดีร้อยกรอง เพื่อมุ่งให้รู้รสไพเราะของบทประพันธ์และส่งเสริมการท่องคำประพันธ์หรือบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ เพื่อเป็นแบบอย่างในการฝึกเขียนบทร้อยกรอง

ดังนั้น การฝึกให้นักเรียนรู้จักคำสัมผัส แขนงสัมผัสและวิธีการเขียนกลอนจึงมีคุณค่ามาก การฝึกที่ดำเนินการด้วยการให้ความรู้ จัดกิจกรรมและสร้างแบบฝึกให้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ จะช่วยให้การฝึกเขียนกลอนของนักเรียนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ เบญจมาศ กริแสง(2534) ได้ศึกษาการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนทำกิจกรรมการเขียนคำคล้องจองและคำสัมผัส โดยใช้สื่อการสอนประเภทตัวอย่างบทร้อยกรองและแผนผังบทร้อยกรองประเภทต่างๆ กิจกรรมการเขียนบทร้อย

กรองนั้นครูใช้การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ นักเรียนเขียนร้อยกรองโดยฝึกคำสัมผัสก่อนการเขียนร้อยกรอง เขียนคำคล้องจองและโยงคำที่สัมผัสในบทร้อยกรอง

การให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน โดยวิธีการกระทำซ้ำๆและบ่อยๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การใช้แบบฝึกเพื่อเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะ เป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมวิธีหนึ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องสร้างแบบฝึกเฉพาะเรื่องขึ้นสำหรับฝึกเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วในทักษะการแต่งคำประพันธ์ ดังที่ พรทิพย์ เสาวโค (2543 :62-63) ได้สร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนมีความสามารถแต่งคำประพันธ์สูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์และนักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ไปตามจุดประสงค์

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยยึดหลักการสร้างแบบฝึกเพื่อช่วยให้นักเรียนการสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับครูผู้สอนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
2. เป็นแนวทางให้มีการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทอื่นในโอกาสต่อไป

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียนหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึก

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตด้านข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 229 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
3. การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน หมายถึง แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แบบฝึก
2. แบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน หมายถึง แบบฝึกหัดระหว่างเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แบบฝึกหัด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน หมายถึงแบบทดสอบเพื่อทดสอบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

4. เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำแบบฝึกระหว่างเรียน ได้ถูกต้องร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนหลังใช้แบบฝึกได้ถูกต้องร้อยละ 80

5. ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน หมายถึง ความสามารถในการใช้คำให้สอดคล้องกับฉันทลักษณ์ของกลอน ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งคำประพันธ์
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน

ความหมายของกลอน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 59 – 60) ให้ความหมายของกลอนไว้ว่า “คำประพันธ์ซึ่งแต่เดิมเรียกคำที่เรียงที่มีสัมผัสทั่วไป จะเป็นโคลง ฉันท์ หรือกาพย์ก็ตาม เช่น ในคำว่า ชุมนุมตำรากลอน ครั้นเรียกเฉพาะคำประพันธ์บางอย่าง เป็นคำโคลง คำฉันท์ คำกาพย์ แล้ว คำประพันธ์นอกนี้อีกอย่างหนึ่ง จึงเรียกว่า คำกลอน เป็นลำนำสำหรับขับร้องบ้าง คือบทละครสักวา เสภา บทดอกสร้อย เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือ กลอนเพลงยาว หรือกลอนตลาด

กำชัย ทองหล่อ (2540 : 460) ได้ให้ความหมายของกลอนไว้ว่า “กลอนคือ ลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงเข้าเป็นคณะมีสัมผัสกันตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิด ๆ แต่ไม่มีบังคับ เอก โท และ ครุ ลหุ ส่วนประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 127 – 129) ได้ให้ความหมายของกลอนในประเด็นที่ต่างออกไปว่า “กลอน หมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับคณะ จังหวะ และสัมผัส แต่โบราณใช้ในความหมายต่าง ๆ คือ ใช้เป็นคำรวมเรียกร้อยกรองทุกชนิดและคำที่สัมผัสคล้องจองกัน

จึงสรุปได้ว่า กลอนคือ คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับ คณะ และเสียงวรรณยุกต์ บังคับสัมผัส คือ เสียงที่คล้องจองกัน มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันตามแต่บัญญัติไว้

ประวัติของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน เกิดขึ้นมานานแล้ว ดังที่ วันเนาวิ ยูเต็น (2532 : 8 – 22) ได้กล่าวถึงที่มาของกลอน สรุปได้ว่า กลอนมีมาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังหาวรรณคดีประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด เพียงแต่มีแง่คิดว่าถ้ากลอนเริ่มมีในสมัยหลัง คือสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้ว กลอนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วน่าพิศวง และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมีสมัยอยุธยาตอนปลาย คือ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้วค่อยเฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับ จนเป็นที่นิยมกันมากในสมัยรัตนโกสินทร์

นอกจากนี้ ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 132 – 135) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของกลอนสรุปได้ดังนี้

ระยะเริ่มต้น

ตามหลักฐานทางรูปลักษณะของกลอนที่ปรากฏ กล่าวได้ว่าบทละครครั้งกรุงเก่าเรื่อง นางมโนห์รา เป็นบทละครรุ่นเก่าที่สุด และเชื่อได้ว่าเป็นกลอนรุ่นแรกที่มีวิวัฒนาการจากเพลงพื้นบ้าน ทั้งนี้พิจารณาจากการใช้คำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน คล้ายกลอนฉัน วรรคหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 4 – 5- 6 คำ บางวรรคมีถึง 8 คำ โดยเฉพาะสัมผัสในบางแห่งยังคงร่องรอยลักษณะของเพลงพื้นบ้านอยู่ คือส่งและรับสัมผัสที่คำท้ายของแต่ละวรรค อย่างที่เรียกกันว่า กลอนหัวเดียว เช่น

ได้ฟัง	นางร้องเรียกโหรอยู่ขานา
เข้ามาทางนี้ตาโหรเอ๋ย	เข้ามาทางนี้ตาโหรา
ได้ฟัง	พราหมณ์ทูลสนองอยู่ขานา
ไม่สู้จะกล้าเข้าไป	กลัวภัยผู้เจ้ามโนห์รา
ยกมือประนมบังคมมา	โหราจึงตั้งบังคมไป
ว่าแล้วนวลนางก็ตรัสสั่ง	นางนมพี่เลี้ยงเข้าฝ้ายใน
เอาทองที่แท่งใหญ่ใหญ่	รางวัลตาพราหมณ์โหราฯ

ระยะสู่รูปแบบที่สมบูรณ์

กลอนได้พัฒนาสู่รูปแบบที่สมบูรณ์ในระยะเวลาอันสั้น กล่าวคือ มีเพลงยาวบทหนึ่งเรียกกันว่า เพลงยาวพยากกรณ์กรุงศรีอยุธยา มีอ้างตอนท้ายว่า เป็นพระราชนิพนธ์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังตัวอย่าง

คราที่นั่นฝูงสัตว์ทั้งหลาย	จะเกิดความอันตรายเป็นแม่นมั่น
ด้วยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงทศพิชราชธรรม์	จึงเกิดเข็ญเป็นมหัศจรรย์สืบหกประการ
คือเดือนดาวดินฟ้าจะอาเพศ	อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิศาน
มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล	เกิดนิมิตพิศดารทุกบ้านเมือง
พระคงคาจะแดงเดือดคั่งเลือดคนก	อกแผ่นดินเป็นบ้ำฟ้าจะเหลือง
ผีป่าก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง	ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร
พระเสื่อเมืองจะเอาตัวหนี	พระกาลกุลีจะเข้ามาเป็นไส้
พระธรณีจะตืออกให้	อกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม
	สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

จะเห็นได้ว่า กระบวนกลอนในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา มีลีลาเรียบร้อยและจังหวะที่สม่ำเสมอมากกว่า แสดงให้เห็นลักษณะกระบวนกลอนที่มีวิวัฒนาการแล้ว ซึ่งปรากฏในรูปแบบของเพลงยาวต่าง ๆ ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

ระยะอิมตัวทางรูปแบบ

ลักษณะกระบวนกลอนได้พัฒนาสู่จุดอิมตัวทางรูปแบบ เมื่อสุนทรภู่ได้ปรับปรุงลีลาและท่วงทำนองของกลอนด้วยการกำหนดจังหวะ จำนวนคำ และสัมผัสในวรรคหนึ่งๆ เป็นแบบใหม่ ที่สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัส ดังนี้

ตัวอย่าง

ด้อยตะริดตีตีเจ้าพี่เอ๋ย	จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แอ้ออ้อยสร้อยฟ้าสุมาลัย	แม่นเด็ดได้แล้วไม่ร้างให้ห่างเซย
จุกฉายขึ้นรินรวยระทวยทอด	จะกล่อมกอดกว่าจะหลับกับเขนย
หนวนน้ำค้างพร่างพรมลมรำเพย	ใครจะเซยโฉมน้องประคองนวล
เสนาะดังวังเวงเป็นเพลงพลอด	เสียงจลจลจลจลช้อยละห้อยหวาน
วิวกแว่วแจ้วในใจรัญจวน	เป็นความชวนประโลมโฉมวันลา

สุนทรภู่

การที่สุนทรภู่ได้ประดิษฐ์การเขียนกลอนโดยปรับปรุงลีลาและท่วงทำนองเดิมเป็นแบบใหม่นี้ นับเป็นวิวัฒนาการภายในรูปแบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดลักษณะกระบวนกลอนที่สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัสเช่นนี้ เป็นความอิมตัวทางรูปแบบโดยแท้ ปรากฏว่ากลอนแบบสุนทรภู่นี้ เป็นที่นิยมแพร่หลายและยึดถือเป็นแบบฉบับมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ระยะคลี่คลาย

แม้จะถือว่าลักษณะกระบวนกลอนอย่างแบบของสุนทรภู่เป็นรูปแบบกลอนที่สมบูรณ์ที่สุด นับเป็นแบบฉบับในการเขียนกลอน ก็เป็นเพียงการยึดถือตามความนิยมเท่านั้น มิได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ อีกประการหนึ่ง โดยธรรมชาติ กลอนเป็นร้อยกรองที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเหตุนี้การเขียนกลอน โดยไม่ยึดตามแบบของสุนทรภู่อีกมีปรากฏให้เห็น อันดับแรกและมีปรากฏอยู่บ่อย ๆ ได้แก่ การเขียนโดยละสัมผัสสระในแต่ละวรรค โดยเฉพาะสัมผัสสระระหว่างสองจังหวะแรกของวรรคหน้า และต่อมาก็เปลี่ยนแปลงจำนวนคำในแต่ละจังหวะของวรรค กล่าวคือเพิ่มขึ้นบ้าง ลดลงบ้าง โดยคงจังหวะของแต่ละวรรคไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับใจความ รวมทั้งไม่พะวงถึงความนิยมในเรื่องระดับเสียงของคำสุดท้ายของแต่ละวรรค คงแต่ลักษณะเฉพาะของกลอนไว้เท่านั้น เสมือนหันกลับไปสู่ลักษณะกระบวนกลอนสมัยเริ่มแรกอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่าง

ไอสุโขทัยเมืองแก้ว	ลุ่มแล้วรกร้างมไหสวรรย์
ปูนป่าชฎช้อารัญ	ญิกนั้นเวทนาโสกาลย์
น้ำค้างตกต้องอัฐธารส	ระทดถึงฟ้าน้ำตาไหล
เหลือซากหล้าอัปราชัย	จะหวาดไหวทุกวิญญาณ
ช่างล้อมลุ่มลุ่มจมนดิน	วิบัติสิ้นทุกเม็ดยศทราย
พระเชตุพนก็แหลกลาญ	มหาวิหารวินาสอนาใจ
ฐลิตรายนี้พระร่วงเจ้า	อยู่เกล้าเหยียบรอยบาทไว้
ปู่ญ่ามาราบไหว	เมืองกว้างช่างหลายนี้ศักดิ์สิทธิ์
ลีอิริยาบถของพระเจ้า	เหลือถ่านถ้ำท่าทศทิศ
พระมณฑปแก้วนฤมิต	วิปริตเปื้อยจมนทรายดิน
	อังคาร กัลยาณพงศ์

อย่างไรก็ตาม ลักษณะกระบวนกลอนตามตัวอย่างนี้เป็นที่นิยมของผู้เขียนเพียงส่วนหนึ่ง ส่วนมากก็ยังคงยึดการเขียนตามรูปแบบลักษณะกระบวนกลอนแบบสุนทรภู่อยู่ แม้จะไม่เคร่งครัดในเรื่องสัมผัสในภายในวรรคนักก็ตาม

เกี่ยวกับประวัติของกลอนนี้ ผู้รู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างกัน ไม่อาจสรุปเป็นแนวเดียวกันได้ แต่น่าจะเชื่อได้ว่า กลอนเป็นคำประพันธ์ไทยแท้มาแต่เดิม

ประเภทของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน มีการแบ่งประเภทตามลักษณะที่ปรากฏซึ่ง คำชัย ทองหล่อ (2540 : 460) ได้แบ่งประเภทของกลอนได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 แต่ละชนิดใช้คำตามจำนวนที่กำหนดเท่ากันทุกวรรค

2. กลอนลำนำ คือ กลอนที่ใช้ขับ ร้อง หรือสวด ให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ กลอนบทละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนขับร้อง

3. กลอนตลาด คือ กลอนผสมหรือกลอนคละ ไม่กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง คือเอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกันเป็นกลอนที่นิยมใช้ในการขับร้องแก้กันทั่ว ๆ ไป จึงเรียกว่ากลอนตลาด แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย กลอนเพลงปฏิพากย์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2535 : 366) ได้กล่าวถึงประเภทของกลอน แบ่งได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนคำร้อง คือ กลอนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับขับร้อง มีตั้งแต่วรรคละ 6 คำขึ้นไปจนถึง 8 คำ เพื่อให้เหมาะกับเพลงขับร้องต่าง ๆ เป็นชนิด ๆ ไปแบ่งออกเป็นกลอนบทละคร และคำกลอนร้องส่งคนตรี ซึ่งคำกลอนร้องส่งคนตรีแบ่งย่อยเป็น บทดอกสร้อย บทสักวา บทเสภา

2. กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด บทกลอนจำพวกนี้เรียกกันทั่วไปว่า กลอนตลาด และต่อมาเปลี่ยนเป็นเรียกว่า กลอนสุภาพ มีหนังสือกลอนที่เรียกว่า เรื่องระโลมโลก เช่น โคนุตร ลักษณะวงศ์ และพระอภัยมณี

3. กลอนกลต่าง ๆ กลอนพวกนี้มีข้อบังคับอย่างกลอนสุภาพ แต่มีข้อที่ต่างกัน คือ เพิ่มข้อบังคับขึ้นเป็นพิเศษ และเรียกชื่อเป็น 2 ชนิด คือ กลอนกลบทกับกลอนกลอักษร

การจำแนกประเภทของกลอนนี้ผู้วิจัยนำกลอนไปใช้ในการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 5 ชนิดด้วยกัน คือ กลอนสุภาพ กลอนสักวา กลอนดอกสร้อย กลอนนิราศ และกลอนบทละคร

ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอน

ลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 138 – 149) ได้กล่าวถึงลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน สรุปได้ดังนี้

กลอนทุกชนิดมีข้อบังคับทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ คณะและสัมผัส แต่ละอย่างมีลักษณะบังคับต่อไปนี้

1. คณะ

คณะหมายถึงการจัดคำให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของรูปแบบคำประพันธ์ ประกอบด้วย บท บาท วรรค และคำหรือพยางค์

1.1 บท

บทหนึ่งจัดเป็น 2 บาท เรียกว่า บาทเอกและบาทโท แต่ละบทต้องเป็นบาทคู่กันเช่นนี้ ทั้งนี้จะต้องจบลงด้วยบาทโทเสมอ

1.2 บาท

บาทหนึ่งๆ จัดเป็น 2 วรรค ดังแผนผัง และมีชื่อเรียกดังนี้

1	2	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทเอก
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทโท

1.3 วรรค

วรรคหนึ่งๆ บรรจุคำได้ตั้งแต่ 6-9 คำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับการนำกลอนที่แต่งไปอ่านหรือขับร้อง ตามที่นิยมกัน เช่น กลอนที่จะนำไปขับร้องมักใช้ 6-7 หรือ 8 คำเป็นพื้น ส่วนกลอนที่แต่งสำหรับอ่านเล่นมักใช้ 8 หรือ 9 คำเป็นพื้น โดยทั่วไปนิยมใช้ 8 คำ

แต่ละวรรคนิยมแบ่งเป็น 3 จังหวะๆ หนึ่งๆ ใช้ 2 หรือ 3 คำ

1.4 คำหรือพยางค์

คำหรือพยางค์ในบทกลอนกำหนดไว้ดังนี้ 1 คำหมายถึงตำแหน่งหนึ่งในวรรค เท่ากับ 1 พยางค์ ส่วนคำที่มี 2 พยางค์และพยางค์หน้าเป็นเสียงเบาหรือเสียงสั้น อย่างคำอักษรนำ เช่น กนก รวี สุนก แสดง ฯลฯ จะนับเป็น 1 คำ หรือ 2 คำก็ได้

กล่าวโดยสรุป คณะของกลอนประกอบด้วย บท ซึ่งมี 2 บาท

บาทเอก ประกอบด้วย วรรคสลับ กับวรรครับ

บาทโท ประกอบด้วย วรรครอง กับวรรคส่ง

วรรคที่ 1 เรียกว่า วรรคสลับ หรือวรรคสลับ

วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ

วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง

วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง

อนึ่ง กลอนกำหนดนับวรรคที่ 1 (วรรคสลัป) กับวรรคที่ 2 (วรรครับ) เป็น 1 คำกลอน และวรรคที่ 2 (วรรครอง) กับ วรรคที่ 4 (วรรคส่ง) เป็น 1 คำกลอน ฉะนั้นบางทีจึงกำหนดกันว่า กลอน 1 บทมี 2 คำกลอน

ความนิยมในการแต่ง

ในการแต่งกลอนบางท่านตั้งใจให้คำที่ใช้ในแต่ละวรรคมีจำนวนเท่ากัน เป็นกำหนดบังคับตายตัว และเรียกชื่อตามจำนวนคำที่ใช้ในวรรค เช่น กลอน 6 คำเท่ากับกลอน 7 แต่ละวรรคใช้ 7 คำเท่ากัน และกลอน 8 แต่ละวรรคใช้ 8 เท่านั้น ดังนี้เป็นต้น

มีวรรณคดีที่แต่งเป็นกลอน 6 ตลอดอยู่เรื่องหนึ่ง คือ กนกนกร พระนิพนธ์พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ตัวอย่าง

เห็นนางนวลศรีมิโฉม	ตั้งโสมส่องหล้าราศี
เนาเรือเหนือสรสปีทมิ	ตรณิจันทร์นวลชวนชม
พายเงินงามเงาเพราพราย	นวลฉายยิดด้ามงามสม
เรือน้อยลอยน้ำข้ามคม	บัวฉมชูล้อมหอมเรือ
	กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

ส่วนกลอน 7 มีแต่งแทรกอยู่ในวรรณคดีบางเรื่อง เช่น พระนิพนธ์เรื่อง สามกรุง ของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ตัวอย่าง

ฝันเห็นเป็นเค้าเบาแผ่วแผ่ว	นัยแนวเลื่อน ๆ ฟันเพื่อนจิต
ลึมนึกล่องน่าน้ำความคิด	อาจผิดอาจพลาดปราศปัญญา
ความจริงกับฝันแปลกกันนัก	ชอบจักคิดทิ้งหลังแล่น่า
แง่เสียดได้ไฝจินดา	เทียบเคียงดูว่าเป็นจันใด
	กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

โดยทั่วไปมักนิยมแต่งเป็นกลอน 8 ซึ่งใช้คำในวรรคๆ ละ 8 คำเป็นพื้น มีบางวรรคอาจเป็น 9 คำบ้าง ก็ยังถือเป็นกลอน 8 ตัวอย่างเช่น

ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้	ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา
ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา	รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย
อนึ่งศิลป์งามเด่นเป็นของชาติ	เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
อีกดนตรีร่ำรวยลวดลายไทย	อวดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน
	หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

บางท่านจงใจแต่งโดยใช้คำวรรคละ 9 คำกลอน และเรียกว่ากลอน 9 ก็มี แต่ไม่ได้แต่งทั่วไป เพียงแต่งเป็นตัวอย่างเท่านั้น ที่แต่งไว้มีดังนี้

รักประเทศรักเพื่อนบ้านงานทุกสิ่ง	รักสัตย์จริงรักวิชาใจกล้าหาญ
สามัคคีไมตรีมิตรจิตจรขึ้นบาน	ตลอดกาลมรณะอย่าละธรรม์
อย่าเสียศีลกินสินบนขนเงินหลวง	อย่าล่อลวงโกงเงินราษฎร์ขาดขยัน
หนักก็เอาเบาที่ทำประจำวัน	ยุติธรรม์ขันติเลิศประเสริฐผล
	กำชัย ทองหล่อ

2. สัมผัส

สัมผัสคือเสียงที่คล้องจองกัน สัมผัสบังคับของกลอนเป็นสัมผัสสระ กำหนดไว้ดังนี้

1 2 3 4 5 6 7 8	1 2 3 4 5 6 7 8
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
1 2 3 4 5 6 7 8	1 2 3 4 5 6 7 8
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

2.1 สัมผัสคู่ที่ 1

สัมผัสคู่ที่ 1 คือ คำสุดท้ายของวรรคสลับ ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือ คำที่ 1, 2, 3 และ 4, 5) ของวรรครับ

โบราณท่านเรียกคำที่ 8 ของวรรคสลับ ว่า สัมผัสสลับ ส่วนคำที่รับสัมผัสตรงตำแหน่งคำที่ 1, 2, 3, 4, 5 ของวรรครับ เรียกว่า สัมผัสเชื่อมสลับ

2.2 สัมผัสคู่ที่ 2

สัมผัสคู่ที่ 2 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครับ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครอง

2.3 สัมผัสคู่ที่ 3

สัมผัสคู่ที่ 3 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครอง ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือคำที่ 1, 2, 3 และ 4, 5) ของวรรคส่ง

โบราณท่านเรียกคำที่ 8 ของวรรครองว่า สัมผัสรอง ส่วนคำที่รับสัมผัสตรงตำแหน่งคำที่ 1, 2, 3, 4, 5 ของวรรคส่ง เรียกว่า สัมผัสเชื่อมรอง

2.4 สัมผัสระหว่างบท

หากแต่งตั้งแต่ 2 บทขึ้นไป ให้มีสัมผัสระหว่างบท กำหนดบังคับไว้คือ คำสุดท้ายของบทหน้า คือ คำสุดท้ายของวรรคส่ง ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครับของบทต่อไป ดังนี้

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	}
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	

ลักษณะสัมผัสบังคับดังกล่าวนี้ โบราณท่านกำหนดเรียกว่า สัมผัสรวดเล็ก กับรวดใหญ่ สัมผัสรวดเล็ก ได้แก่ สัมผัสสลับและสัมผัสเชื่อมสลับ ส่วนสัมผัสรวดใหญ่ ได้แก่ สัมผัสส่งกับสัมผัสวรรครับของบทต่อไป และสัมผัสรับกับสัมผัสเชื่อมรอง

ลักษณะบังคับเฉพาะชนิดของกลอน

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 142 – 146) ได้กล่าวถึงลักษณะบังคับเฉพาะชนิดของกลอน สรุปได้ดังนี้ ลักษณะบังคับเฉพาะของกลอน คือ ลักษณะบังคับพิเศษที่เพิ่มจากลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน ได้แก่ จำนวนคำกลอน คำขึ้นต้น การขึ้นต้นบท และคำลงท้าย ซึ่งกำหนดบังคับกลอนแต่ละชนิดไว้

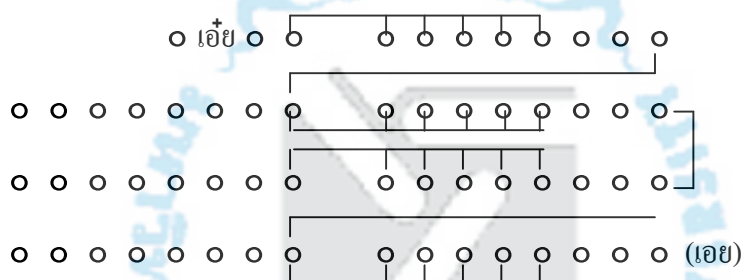
กลอนดอกสร้อย

กลอนดอกสร้อยเป็นลำนําสำหรับใช้ขับร้องคล้ายกับสัทวา แต่ทำนองกลอนคล้ายบทละคร เพราะฉะนั้นจึงใช้แต่งเข้ากับบทละครได้ กลอนดอกสร้อยถือกันว่าเป็นของเก่ามีมาแต่โบราณ ก่อนกลอนบทละครและสัทวาเสียอีก

กลอนดอกสร้อยกำหนดลักษณะเฉพาะไว้ดังนี้

1. บทหนึ่งประกอบด้วย 4 คำกลอน ถึง 8 คำกลอน โดยทั่วไปนิยมเพียง 4 คำกลอน
2. วรรคหนึ่งขึ้นต้นบทใช้ 4 คำ โดยเอาคำ 2 คำมาเป็นคำตั้ง แล้วซ้ำคำหน้า โดยแทรกคำว่า "เอ๋ย" หรือ "เอ๊ย" ระหว่างกลาง เช่น น้ำเอ๋ย น้ำคำ บางทีตัดคำว่า "เอ๋ย" หรือ "เอ๊ย" ออกเสียงเหลือเพียง 2 คำคือ "น้ำคำ" ดังนี้
3. คำสุดท้ายของบทจะใช้คำที่มีความหมายอย่างคำธรรมดาทั่วไป หรือใช้คำว่า "เอ๋ย" ก็ได้ โดยทั่วไปนิยมลงท้ายด้วยคำ "เอ๋ย"

สัมผัสบังคับเป็นสัมผัสสระ กำหนดตามลักษณะของกลอนทั่วไป

ตัวอย่าง

แมวเอ๋ยแมวเหมียว
ร้องเรียกเหมียวเหมียวเดี๋ยวก็มา
รู้จักเอารักเข้าต่อตั้ง
ควรรับว่ามันกตัญญู

รูปร่างประเปรียวเป็นหนักหนา
เคล้าแข้งเคล้าขาน่าเอ็นดู
คำคำซ่านั่งระวังหนู
พอดูอย่างไว้ใส่ใจเอ๋ย
ทัด เปรี้ยว

กลอนสักวา

กลอนสักวา เป็นกลอนที่แต่งขึ้นร้องเล่นโต้ตอบกัน ซึ่งเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของไทยที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

กลอนสักวา กำหนดลักษณะเฉพาะไว้ดังนี้

1. กลอนสักวาทหนึ่งมี 4 คำกลอน
2. จังหวะแรกของวรรคขึ้นต้นบท ขึ้นต้นด้วยคำว่า "สักวา"
3. คำสุดท้ายของบท ลงด้วยเอย
4. สัมผัสบังคับ เป็นสัมผัสสระ ลักษณะอย่างกลอนทั่วไป

ตัวอย่าง

สักวาหวานอื่นมีหมื่นแสน	ไม่เหมือนแผ่นดินพจมานที่หวานหอม
กลิ่นประเทียบเปรียบดวงพวงพะยอม	อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม
แผ่นดินล่อลยามหายาบไม่ปลาบปลื้ม	ตั้งดูคึดมบอระเพ็ดต้องเข็ดขม
ผู้ดีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์	ใครฟังลมเมินหน้าระอาเอย
	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
	กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ

กลอนบทละคร

กลอนบทละครที่แต่งขึ้นสำหรับแสดงละคร มีทั้งที่เป็นละครจำและละครร้อง ลักษณะบังคับของคำกลอนชนิดนี้ เป็นเช่นเดียวกับคำกลอนทั่วไป วรรคหนึ่งกำหนด 6-9 คำ เฉพาะละครจำนิยมใช้ 6 หรือ 7 คำ เพื่อให้เข้ากับจังหวะการร้องและการจำ ทำให้ฟังไพเราะและจำง่าย นอกจากนี้ กลอนบทละครยังกำหนดลักษณะเฉพาะของคำขึ้นต้นบทไว้ดังนี้

มาจะกล่าวบทไป ใช้ขึ้นต้นบทเมื่อเริ่มเรื่องหรือจับตอนใหม่ หรือกล่าวถึงเรื่องที่แทรกเข้ามา
เมื่อนั้น ใช้ขึ้นต้นบทละครที่เป็นตัวสำคัญในเรื่อง เช่น ตัวเอก หรือตัวละครที่มีศักดิ์สูง
บัดนั้น ใช้ขึ้นต้นบทตัวละครที่เป็นตัวประกอบ หรือผู้น้อยที่มีผู้น้อยอยู่เหนือ

เมื่อขึ้นต้นบทด้วยคำว่า มาจะกล่าวบทไป เมื่อนั้น หรือบัดนั้น แล้วไม่ต้องให้พยางค์ท้ายสัมผัสกับคำใดในวรรคหลัง เช่น

<u>เดินเอยเดินทาง</u>	ตามหว่างพนาเนินสิงขร
พฤษกาสองข้างที่ทางจร	บ้างระบัดใบอ่อนออกผลกา
ลมหวนอวลกลิ่นดอกปะหนัน	คล้ายกันกับกลิ่นจินตะหรา
เห็นเล็บนางแบ่งบานตระการตา	เหมือนนขาโถมงามทรมวย

๗๗

รัชกาลที่ 2

<u>สุดเอยสุดสวาท</u>	ช่างฉลาดเจรจาไม่หาได้
จะรังเกียจเดียดฉันท์กันไย	เหมือนหนึ่งทรมวยไม่เมตตา
ที่ฤจะให้เป็นเช่นนั้น	อย่าสำคัญเคลงจิตขนิษฐา
ถ้อยยาคำมั่นจะสัญญา	ที่ขื่อนางจินตะหราวดี
ที่มีให้คูหมิ่นถิ่นแกลนเจ้า	โถมเฉลาจงเชื่อคำที่
จะเลี้ยงน้องครองรักร่วมชีวี	ให้ประนีประนอมพร้อมใจ
ไหนไหนก็เมียเหมือนกัน	จะลำเอียงอาธรรมอย่าสงสัย
ว่าพลางเซยปรางอรไท	ดูบได้โถมเกล้าเกล้าคลึง

๗๗

รัชกาลที่ 2

กลอนนิราศ

กลอนนิราศมีลักษณะบังคับอย่างกลอนทั่วไป และกำหนดลักษณะเฉพาะและวิธีการแต่งอย่างกลอนเพลงยาว คือ ขึ้นต้นบทด้วยวรรครับ คือวรรคที่ 2 และลงท้ายบทด้วยคำว่า เอย ตัวอย่าง

จะมีคูมิได้อยู่ประคองเซย	<u>ไอ้สังเวชวาสนานิจาเอ๋ย</u>
ถึงทุกข์ใครในโลกที่โศกเศร้า	ต้องละเลยดวงใจไว้ไกลตา
จะพลัดพรากจากกันไม่ทันลา	ไม่เหมือนเราภุมรินถวิลหา
ไอ้จำใจไกลนุชสุดสวาท	ใช้แต่ตาต่างถ้อยสุนทรวอน
ให้เห็นออกตักยากเมื่อจากจร	จึงนิราศเรื่องรักเป็นอักษร
	ไปคงคอนแดนป่าพนาวัน

๗๗

หรือพร้อมพักตร์เพื่อนที่เขื่อนยี่	ให้เปรมปรีมประคิพัทท์ไม่ขัดขวาง
จะปราบปรามห้ามหวงพงมะปราง	ให้จิตจางจำจากกระดากใจ
นิราศเรื่องเมืองแกลงแต่งมาฝาก	เหมือนขันหมากมิ่งมิตรพิศมัย
อย่าหมางหมองข้องขัดตัดอาลัย	ให้ชื่นใจเหมือนแต่หลังมั่งเกิด <u>เอ๋ย</u>

สุนทรภู่

ความรู้ในส่วนที่เป็นลักษณะคำประพันธ์นี้ ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกต่อไป ในส่วนที่เป็นใบความรู้และแบบฝึกหัด

กลวิธีในการแต่งกลอน

คำประพันธ์ร้อยกรองทุกชนิด จำเป็นต้องอาศัยศิลปะ เพื่อให้เกิดองค์ประกอบของงานประพันธ์ที่สมบูรณ์ ดังที่ ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2539 : 51) ได้กล่าวถึง กลวิธีในการประพันธ์ร้อยกรองว่า “กลวิธีที่จะร้อยกรองบทกวีนั้น จะต้องพร้อมด้วยองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกัน คือ 1. ฉันทลักษณ์ 2. เนื้อหา 3. ความคิด 4. ถ้อยคำ หากการร้อยกรองบทกวีบทใดขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไปแล้วบทกวีย่อมไม่ถึงพร้อมในความเป็นกวีนิพนธ์ ในทำนองเดียวกัน เปลื้อง ณ นคร (2515 : 13 – 14) ได้กล่าวถึงคำแนะนำของ น.ม.ส. เกี่ยวกับการเขียน งานประพันธ์ประเภทร้อยกรองพอสรุปได้ว่า การแต่งกลอนมีลักษณะหลายประการคือ

1. ต้องบรรจุจำนวนคำให้ตรงตามแบบจริง ๆ เช่น กลอน 6 ต้อง 6 คำจริง ๆ จะมีคำมากจนเป็นกลอน 7 หรือ 8 ใส่เข้าไปไม่ได้ กลอน 8 ก็ต้องเป็น 8 คำจริง ๆ จะมีคำมากเป็นกลอน 9 หรือลดคำลงเป็นกลอน 7 ก็ไม่ได้

2. ต้องไม่เติมคำที่ไม่มีความหมาย หรือเรียกว่า “อาเก้อ” ซึ่งหมายความว่า สระอามาเติมเข้าไปในที่ไม่มีความหมาย เช่น พักตรา ขัดยา

3. ต้องไม่ตัดศัพท์ผิด เช่น ปัจจามิตรตัดเป็นปัจจา ซัพตักษย ตัดเป็น ตักษย

4. ต้องไม่ทับศัพท์ เช่น พระภูมิพิโรธ โกรธ โกรธา คำรัสตริสสังองค์ษัตริย์ขัตติยา โมโห โมหันธ์ เป็นต้น

5. ต้องไม่ให้กลอนพาไป เช่น เจ็บคำจำคิดจิตขวย หลงเซยเลขขมลมขวย คุรวายด้วยรวนคว่นร้าว เห็นเดือนแดงโรโจ้ท้องฟ้า ผุ่จนกกาบินเข้ารังไม่ยั้งเฉย ต่างก็บินเข้ารังเล่นเหมือนเช่นเคย ฯลฯ

เมื่อได้ทำตามทั้ง 5 ข้อแล้ว ก็ควรรหาคำสละสลวย เป็นคำที่มีสัมผัสให้อู้ออกที่ เช่นเดียวกัน วันเนาวิ ยูเด็น (2532 : 77 – 82) ได้กล่าวถึงคำแนะนำของ หลวงธรรมาภิรมณ์ (ถึก จิตรกถึก) เกี่ยวกับ

สัมผัสไว้ 3 ลักษณะ เรียกว่า บัญญัติสัตยณาม มีสัมผัสสระ สัมผัสอักษร และสำเนียงอักษร ซึ่งมีดังนี้

1. กำหนดสัมผัสสระ (สัมผัสใน)

สระเดี่ยวเรียงกัน 2 คำเรียก คำเคียง จะเปรียบสองปองปานกันดารตา

สระเดี่ยวเรียงกัน 3 คำ เรียก คำเทียบเคียง ขอบพบชาติหน้าใหม่ให้ได้ถนอม

สองสระเรียงกันสระละ 2 คำ เรียก คำทบทเคียง ดุคมน้ำน่านวลยวนสวาท

สระอื่นคั่นกลาง 1 คำ อยู่ปลายวรรค เรียก คำเทียบแอก ความหยอหยงอย่างมีในปีใหม่

สระอื่นคั่นกลาง 1 คำ แต่อยู่ต้นวรรค หรือ กลางวรรค เรียก คำแทรกเคียง

จะเปรียบสองปองปานกันดารตา

สระอื่นคั่นกลาง 2 คำ เรียกคำแทรกแอกไม่สมมาดเหมือนที่ กาดคะเนถึง

2. กำหนดสัมผัสอักษร

อักษรเดี่ยวเรียง 2 คำเป็นคู่ พร้อมส่วนสรรพบรรจบเบญจลักษณ์

อักษรเดี่ยวเรียง 3 คำ เป็นเทียบคู่ ผุดผ่องผาดพิงพิศพิณิศผวง

อักษรเดี่ยวเรียง 4 คำ เป็นเทียบมรด ชั่งเดี่ยวโดดเด็ดได้หนอใจโจน

อักษรเดี่ยวเรียง 5 คำ เป็นเทียบมรด มาโรยร่วงแรมรสเรณูนวล

สองอักษรเรียงกันอักษรละ 2 คำ เป็นทบทคู่ เสียดวยดวงพวงพุ่มโกศุมสงวน

อักษรอื่นคั่นกลาง 1 คำ เป็นแทรกคู่ ดังเทียบดับดับเดียวประเดียวใจ

อักษรอื่นคั่น 2 คำ เป็นแทรกมรด สักคำน้อยมิให้แห่งระแวงโศต

3. กำหนดสำเนียงอักษร

สำเนียงอักษรแฝงอยู่หน้าคำ เป็น วิกัป สวงน จวี แฉล้ม ถนอม

สำเนียงอักษรแฝงอยู่กลางคำ เป็น หิรจักร เบญจลักษณ์ วาสนา

สำเนียงอักษรแฝงอยู่หลังคำ เป็น พหิรจักร พักตร พจน ฉันท

วิกัป อักษรเดี่ยวเรียง 2 คำ เป็นสังขะ ไอ้ออกเอี้ยเคยอ่นละมนละม่อม

วิกัป ต่างอักษรเรียงกันอย่างละคำ เป็นวิสังขะ กากิฟังกุติสุนองถ้อย

คำเดี่ยวซ้ำ คำเป็นยมก ไม่ควรควรหรือมาอ้างนิราลัย

คำวรรคหน้าเกี่ยวคำไปถึงวรรคหลัง เป็นยติภังค์

ครั้นแลดูสุริย์แสงก็แดงดัง หนึ่งน้ำครั้งคร่ำฟ้านภาลัย

อักษรที่สุดวรรคหน้า ไปอยู่ในที่หนึ่งของวรรคหลัง เป็นนิสสัย

ฝันวิโยคโศกเศร้าเข้าในห้อง เห็นแท่นทองที่ประทมภิรมย์สงวน

อักษรที่สุดวรรคหน้าไปอยู่ที่สองในวรรคหลัง เป็นนิสสิต

ให้ปลายปลีมีได้ล้มละอาลัย คิดแล้วให้หวนชำระกำหนด

เอกหรือโทอยู่ที่สุดในกลอนส่ง เป็น ละลอกทับ

เอาดวงดาราระยับกับพระจันทร์ ต่างช่อชั้นชวาลระย้าย้อย

เอกหรือโทอยู่ที่สุดกลอนรับหรือกลอนรองนั้นเป็น ละลอกกลอง

จักรจันหวนแ้วแ้วแ้วเสียง เหมือนสำเนียงนางครวญหวนละห้อย

พระพายเอยเชยมาค้องพระน้องน้อย เหมือนนางคอยหมอบกรานอยู่งานพัก

ถึก จิตรถึก

การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน นอกจากจะใช้สัมผัสแล้ว การเลือกใช้คำในการเขียนเป็นสิ่งที่ควรคำนึง วันเนา ยูเด็น (2532 : 89 - 105) ได้กล่าวถึงการใช้คำในการแต่งกลอน พอสรุปได้ว่า การใช้คำต้องคำนึงถึงความงาม 2 ประการ คือ เสียงของคำ กับ ลีลาการใช้คำ

1. เสียงของคำ

เสียงของคำทำให้เกิดภาพ สร้างความรู้สึกและอารมณ์ ถือเป็น การสร้างให้ถ้อยคำมีชีวิต การใช้คำให้เกิดความงามลักษณะนี้ เช่น

1.1 การใช้คำซ้ำ (Reduplication) มีวิธีการดังนี้

1.1.1 การใช้คำซ้ำในลักษณะคำยืม คือ ซ้ำแบบ Repetitive reduplication หมายถึง ใช้คำนั้นซ้ำลงไปอีกครั้ง สร้างให้คำนั้นมีน้ำหนักเพิ่มหรือลดลง เช่น

น้ำค้างพรมลมเรื้อยเรื้อยเฉื่อยเฉื่อย

ใบโปปลิวแพงพลกกรกกรกไหว

บั้งร่วงหล่นวนวนรอนไรไร

ด้วยแสงไฟรางรางสว่างตา

สุนทรภู่

1.1.2 การใช้คำซ้ำแบบเล่นคำ คือการนำคำมาใช้ในความหมายต่าง ๆ เป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่สร้างความรู้สึกอันเกิดจากเสียงของคำ ตัวอย่างเช่น

บางพรพ้อพ้อกันในวันจาก

พร้าพ้อฝากรกรองอย่าหมองหมาง

โ้อพ้อคำซ้ำนามตามชื่อบาง

พ้อเหมือนอย่างพร้าพ้อให้รอรัก

วันเนา ยูเด็น

1.1.3 การใช้คำเพื่อเลียนเสียงธรรมชาติ การเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopacia) สร้างความรู้สึกเหมือนได้รับประสบการณ์ตรงจึงถ่ายทอดความจริงออกมาในรูปถ้อยคำเหมือนรับฟังด้วยหู ตัวอย่างเช่น

เสียงชะนีที่เหล่าเขาชีستان	วิเวกหวานหวิวหวิวตัวตัวโหย
หวิวหวิวไหวไฉนยิ่งคั่นโดย	ชะนีโหยหาคู่มีรูปร่าง
	สุนทรภู่

1.2 การวางจังหวะเสียงของคำ การวางจังหวะเสียง มีอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1.2.1 การวางเสียงของคำที่ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่าง เสียงสูงกับเสียงต่ำ เสียงสั้นกับเสียงยาว เสียงหนักกับเสียงเบา หรือเสียงแหลมกับเสียงทุ้ม การวางเสียงของคำในลักษณะนี้ทำให้ตื่นเต้นเร้าใจหรือมีความอ่อนหวาน ตัวอย่างเช่น

พระครวญคร่ำรำลึกจนคึกเงียบ	เย็นยะเยิบหย่อมหญ้าพฤษภาไสว
สงบเสียงสิงห์สัตว์สังัดไพโร	ทุกอกกึ่งมิ่งไม้พระไทรครีမ်
	สุนทรภู่

1.2.2 การใช้เสียงของคำในลักษณะประเภทเดียวกัน คือ เล่นสัมผัสอักษร ซึ่งมีทั้งคำสัมผัสอักษรที่พยัญชนะต้นเป็นตัวเดียวกัน และพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

เสียดายแต่แม่ศรีเจ้าที่เอ๋ย	จะชวดเซยชวดชม ภิรมย์ถนอม
เหมือนดอกไม้ไ้ม้ไกลแดนเพราะแดนตอม	ใครแปลงปลอมปลิดสอยมันต่อยตาย
	สุนทรภู่

1.2.3 การใช้เสียงของคำโดยเสียงสัมผัสที่กลมกลืนกัน คือการใช้สัมผัสสระ นั่นเอง ลักษณะกลอนของสุนทรภู่เป็นตัวอย่างการวางเสียงของคำให้กลมกลืนกันด้วยสัมผัสสระ เช่น

บัดเดี่ยวคลื่นครึ้นครึกสะทกโถม	ขึ้นศาลโชนาดค้ำฟ้าคงค้าง
เสียงฮือฮือฮืออึ้งตุมตึงตัง	ด้วยกำลังลงกล้าสลาตัน
	สุนทรภู่

1.2.4 การใช้เสียงของคำที่กั้วกันรับกัน เช่น ใช้เสียงเปิดด้วยกัน ก่อให้เกิดความรู้ สึกหวาน หรือเศร้า นิ่มนวล ตัวอย่างเช่น

เสียงชะนีที่เหล่าเขาฮีสถาน	วิเวกหวานหวิวหวิวตัวตัวโหวย
หวิวหวิวไหวไฉนยิ่งคั่นโดย	ชะนีโหยหาคูมิรู้วาย
	สุนทรภู่

2. ลีลาการใช้คำ

การใช้คำในภาษาของร้อยกรอง อยู่ในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

2.1 การเล่นคำ มี 2 ลักษณะด้วยกันคือ

2.1.1 การเล่นคำตามที่ฉันทลักษณ์บังคับ คือการเขียนที่เป็นไปตามบังคับของคำ ประพันธ์นั้น ๆ บัญญัติไว้ เช่น ในกลบทต่าง ๆ

2.1.2 การเล่นคำนอกเหนือบังคับของฉันทลักษณ์ อาจเล่นคำในลักษณะพ้องรูป พ้องเสียง

2.2 ความประณีตในการใช้คำ

2.2.1 ใช้คำง่ายตรงกับความหมาย ควรเลี่ยงการใช้ศัพท์โดยไม่จำเป็น

2.2.2 ไม่นิยมใช้คำที่ฉีกความหรือแยกความ คือ ไม่ใช่คำยัดยักโดยไม่จำเป็น

2.2.3 ไม่ควรใช้คำลากเข้าหาสัมผัส ไม่ว่าด้วยการใช้ข้อความที่ซ้ำซากหรือใช้คำ แผลง รวมทั้งความหมายกำกวม

2.2.4 ต้องระมัดระวังการใช้คำสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น เฉพาะบุคคลหรือสังคม ซึ่ง เป็นความหมายที่ต้องตีความ

2.2.5 หลีกเลี่ยงคำที่กระด้างหยาบคาย หรือการสร้างคำใหม่ที่โศดโผนจนดูเป็นเส แสร้งและสำนวนที่หวิ้อหวา

ประยงค์ อนันทวงศ์ (2537 : 61 – 65) ได้กล่าวถึง การพิจารณาเลือกถ้อยคำที่นำมาใช้ในบท กลอน เพื่อให้บทกลอนน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ควรใช้คำที่มีความหมายเด่นชัด กลอนคือภาษาใจที่แสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ ตลอดถึงความมุ่งหมายของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังสามารถให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังรับรู้ความรู้สึก อารมณ์ และความมุ่งหมายได้อีกด้วย ส่วนที่ว่าจะได้แค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับการใช้คำนั่นเอง ฉะนั้นคำ ที่ใช้จึงควรเลือกคำที่มีความหมายชัดเจนจริงๆ คำชัดเจนในที่นี้ คือคำที่มีความหมายไม่เลื่อนพรา มี ความหมายอยู่ในตัวของมันเอง พอเห็นรูปหรือได้ยินเสียงก็รู้และเข้าใจความหมายได้ทันที เช่นคำว่า

กิน เดิน มีด นั่นเป็นประการหนึ่ง ไม่ควรใช้คำที่ไม่ตรงกับความหมาย เช่น วิปโยค เราทราบแล้วว่า หมายถึงความหมายพลัดพราก ความกระจัดกระจาย และความจากกัน แต่มีอยู่ไม่น้อยที่นำไปใช้ใน ความหมายถึงความเศร้าโศกเสียใจ และคำว่า ศฤงคาร หมายถึงสิ่งที่ให้เกิดความรัก บริวารหญิงผู้ บำเรอความรัก ซึ่งในภาษาสันสกฤตมีความหมายว่าความใคร่ แต่เรามาใช้กันในความหมาย ทร์พัสสิน เงินทอง อันไม่ตรงกับความหมายแท้จริงของมันเป็นประการที่สอง จริงอยู่คำพวกนี้อาจใช้กันเสียจน ชินจนเป็นที่เข้าใจกันแล้ว แต่ในความรู้สึกแล้วยังไม่กระชับชัดเจนพอ จึงควรหลีกเลี่ยงใช้คำประเภท นี้เสีย

2. ควรใช้คำสั้นๆ ที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย กลอนของสุนทรภู่ที่ถือกันว่าเป็นเพชรน้ำเอก ก็ด้วย มีเสน่ห์อยู่ตรงที่ใช้คำสั้นๆ ง่ายๆ อ่านรื่นหูและเข้าใจทันที ไม่ต้องไปเสียเวลาเปิดพจนานุกรม และ ข้อสำคัญกลอนของท่านใช้คำไทยเป็นพื้นจะมีคำภาษาอื่นปะปนบ้าง แต่ภาษานั้นๆ ก็เป็นที่รู้ที่เข้าใจ กันดีแล้ว ผู้ที่เขียนกลอนจึงควรเอาอย่าง คือใช้คำไทยเว้นคำในภาษาต่างประเทศ หรือถ้าจะใช้ภาษา บาลีสันสกฤตก็ควรเป็นคำที่คุ้นหน้าคุ้นตากันดีแล้ว อีกอย่างหนึ่งคำที่ใช้ควรเป็นคำสามัญ อย่าได้เข้าใจผิดคิดว่าการใช้ศัพท์สูงๆ จะเป็นการยกระดับกลอนของตนให้มีคุณค่าสูงขึ้นเป็นอันขาด เพราะการ เข้าใจผิดเช่นนั้นย่อมเป็นการฆ่าตัวเองในทางอ้อมทีเดียว

3. ควรใช้คำให้ถูกหลักภาษาไทย ความรู้เบื้องต้นที่อยากจะให้นักกลอนทุกคนมีก็คือ ความ รู้และความเข้าใจหลักภาษาไทยพอสมควร เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้กลอนนั้นเป็นรูปเป็นร่าง ทำให้ความหมายแน่นกระชับและสละสลวยเข้าใจง่ายขึ้น อย่าเพิ่งคิดว่านักกลอนบางคนแต่งกลอนได้ดี โดยหาได้เชี่ยวชาญหรือรู้หลักภาษาไทยอย่างไรก็ตาม อันนี้คิดว่าไม่น่าจะเป็นไปได้แต่ก็เชื่อว่าเป็น ความจริง ความจริงในด้านการมองตัวบุคคลไม่ใช่มองผลงาน ผู้ที่เขียนกลอนอาจไม่ได้รับการศึกษา สูง และกระดิกหูเรื่องหลักภาษาไทย แต่ประสบการณ์ความเคยชินและความคล่องตัวในภาษาแม่ที่ใช้ มานานเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เขาเขียนกลอนเข้าไปในกฎเกณฑ์ของหลักภาษาได้โดยอัตโนมัติ หากผู้ เขียนกลอนไม่นำพาต่อหลักภาษาเสียแล้ว กลอนนั้นย่อมไม่มีระเบียบ ขาดเอกภาพอันเป็นคุณสมบัติที่ สำคัญของกลอนอันหนึ่งไป

นอกจากหลักการใช้คำตามหลักใหญ่ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์ย่อยที่ควรนำไปใช้อีก ด้วย ดังต่อไปนี้

1. คำซ้อน คือคำที่เอาคำอื่นที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกันหรือคนละ ความหมายมารวมกันกับคำที่มีความหมายอยู่แล้ว เพื่อสัมผัสคล้องจองเป็นสิ่งสำคัญ เช่น คำขาย รายล่อง คับแค้นแอบใจ เป็นต้น คำที่เพิ่มโดยไม่ทำให้มีความหมายเพิ่มขึ้นนี้ไม่ควรใช้ เพราะใช้ แล้วจะทำให้ความนั้นมีน้ำหนักเบาไปและเยิ่นเย้อเปล่าๆ ผู้หาคำอื่นที่มีความหมายกว่ามาใช้ไม่ได้

2. คำที่มีเสียงคู่ คือคำสองคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือแตกต่างกัน โดยมากมักมีเพียงสองพยางค์ และมีเสียงพยัญชนะตัวเดียวกัน เช่น เสื่อสาด แขนแมน เป็นต้น คำพวกนี้ถ้าไม่จำเป็น (หมายความว่าหาคำอื่นที่เหมาะสมกว่าแทนไม่ได้) ก็ไม่ควรนำมาใช้ ในเมื่อใช้แล้วไม่เกิดความหมายอะไรขึ้นมาตัดออกแล้วใส่คำอื่นเข้าไปแทน บางทีจะได้ความหมายและความหนักแน่นดีกว่า เช่น "ครั้นบัดนี้นานเนิ่นเจริญวัย" คำว่านานเนิ่น ในที่นี้ ก็คือนาน กับ เนิ่น นั่นเอง ซึ่งทั้งสองคำต่างก็มีความหมายว่า ช้า นาน เหมือนกัน ฉะนั้นถ้าเราจะเปลี่ยนเสียใหม่เป็นว่า "ครั้นบัดนี้ กาล เนิ่นเจริญวัย" อาจจะเน้นน้ำหนักได้มากกว่า

3. คำคู่และการกลับคำ ผู้ที่ใช้คำประเภทนี้ต้องเข้าใจ เพราะว่าคำคู่บางคำสามารถใช้กลับกันได้ โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนมากคำพวกนี้ได้แก่คำที่มีความหมายซ้ำกันดังที่กล่าวมาแล้ว เช่น ร่ำร้อน เสรีโศก สองคำนี้ถ้าจะเปลี่ยนเป็นร้อนร่ำ โศกเสรี ก็ย่อมกระทำได้โดยที่ความหมายคงเดิมแต่มีคำคู่อยู่หลายคำที่เมื่อเปลี่ยนหรือกลับคำแล้ว ความหมายของมันจะผิดไปคนละโยชน์ทีเดียว และคำที่ว่านี้แต่ละคนก็มีความหมายของตัวเอง ที่นำมาผสมกันขึ้น เพื่อต้องการให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมาเช่นคำว่า ใจ + ร้อน = ใจร้อน เอาความว่า ใจเร็ว ครั้นกลับคำเป็น ร้อน + ใจ = ร้อนใจ กลายเป็นว่าไม่มีความสบายใจ ฉะนั้นการใช้คำประเภทนี้จึงต้องระมัดระวังให้ดี

4. คำสมาส สนธิ และคำแผลง การรู้จักสร้างคำดังกล่าวขึ้นใช้เองบางครั้งก็จำเป็นเหมือนกัน ในเมื่อการเขียนกลอนเกิดติดขัดหาคำที่จะให้สัมผัสหรือครบถ้วนมาใส่ไม่ได้ ถ้าเรารู้หลักทั้งสามประการนี้แล้ว อาจจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เช่น ต้องการเขียนอวยพรให้ได้สามพยางค์โดยให้ได้ความหมายเท่าเดิม หากเรารู้หลักการแผลงอักษรก็เปลี่ยนได้ว่าอานวยพร หรือในการสัมผัสถ้าต้องการสัมผัสก็ทำได้ เช่น วิวัฒน์เป็นพิพัฒน์ เพื่อสัมผัสตัว พ. เป็นต้น

5. คำลักษณะนาม มีคนหลายคนทีเดียวที่เรียกอะไรใช้คำว่า อัน หหมด เช่น ปากกาหนึ่งอัน เลื่อยหนึ่งอัน เป็นต้น ถือได้ว่าไม่รู้จักการใช้ลักษณะนามในการเขียนกลอน ถ้ามักจะใช้แบบนี้มีหวังถูกตัดคะแนน ทางที่ถูกต้องใช้ให้ตรงกับแบบแผนที่เขานิยมใช้กัน คือปากกาต้องพูด 1 ด้าม เลื่อย 1 ปืน ใครไม่ทราบคำเหล่านี้ก็ไปเปิดหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสารดู

6. คำกร่อน คำกร่อนในที่นี้ หมายถึงการตัดถ้อยคำเพื่อความสะดวกเอาตามใจชอบ โดยวิธีกร่อนพยางค์หน้าของคำบ้าง ตัดตัวสะกดบ้าง หรือใส่การันต์ ทัณฑฆาตบ้าง การทำแบบนี้ นอกจากทำให้ความเลือนพร่าไปแล้วยังเป็นการประทุษร้ายภาษาไทยอีกด้วย

7. คำสร้าง หมายถึงคำที่สร้างขึ้นใหม่ หรือแปลงคำเก่าเพื่อมุ่งหาสัมผัสคำพวกนี้ถ้าทำโดยรอบคอบก็อาจจะได้คำใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ตรงกันข้ามถ้าใช้วิธีตามใจฉันทแล้วผลก็เช่นเดียวกับคำกร่อนนั่นเอง

ความรู้เรื่องกลวิธีในการแต่งกลอน ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แต่งมีกลวิธีในการแต่งก็สามารถแต่งกลอนได้ โดยการเริ่มทำความเข้าใจข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการแนะนำนักเรียน เมื่อเริ่มทำแบบฝึกหัด และฝึกแต่งกลอน

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะของภาษาและเป็นหน้าที่ของครูโดยตรงที่จะต้องสร้างแบบฝึกขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ หากได้มีการฝึกปฏิบัติให้ถูกวิธีจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ในการสร้างแบบฝึกที่ดีต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

หลักจิตวิทยาในการสร้างแบบฝึก

ในการสร้างแบบฝึก สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2522 : 52 – 62) กล่าวว่าต้องยึดหลักตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาพอสรุปได้ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์น ไคค์ (Thondike) เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ซึ่งกล่าวว่าสิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ จะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถทำได้ดี ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดหรือทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมจะทำให้ทำได้ไม่ดี ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจแตกต่างกัน ในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ยากและง่ายจนเกินไปและควรมีหลายๆ แบบ

3. การจูงใจผู้เรียน โดยการจัดแบบฝึกหัดจากง่ายไปหายาก เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึกและช่วยยั่วยุให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้นๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

นอกจากนี้ รัชณี ศรีไพรวรรณ (2517 : 189) กล่าวถึงหลักในการจัดทำแบบฝึกพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก
2. จัดเนื้อหาให้ตรงกับความมุ่งหมาย
3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก
4. แบบฝึกหัดต้องมีคำชี้แจงง่ายๆ สั้นๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจ

5. ต้องมีความถูกต้องอย่าให้มีข้อผิดพลาดได้
 6. ใช้เวลาให้เหมาะสมกับวัย
 7. ควรทำแบบฝึกหลายๆ แบบเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้กว้างขวาง
 8. กระดาษที่ให้เด็กทำแบบฝึกหัดต้องเหนียวและทนทานพอสมควร
- ในเรื่องลักษณะของแบบฝึกที่ดี ก่อ สวัสดิพานิช (2514 : 12) ได้ให้คำแนะนำสรุปได้

ดังนี้

1. แบบฝึกควรมีหลายแบบเพื่อเด็กจะได้ไม่เบื่อ
2. ควรเป็นแบบฝึกหัดสั้นๆ
3. ควรให้ฝึกในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
4. ควรมีการประเมินผล และควรประเมินผลขณะฝึกหัดเพื่อดูว่าเด็กเกิดความชำนาญใน

ทักษะเพียงใด

เช่นเดียวกับ นิตยา ฤทธิ์โยธี (2520 : 1) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของเด็ก
3. มีคำชี้แจงสั้นๆ ที่ทำให้เด็กเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาเหมาะสมหรือไม่ใช้เวลานาน
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

จากแนวคิดต่างๆ จะเห็นว่าการสร้างแบบฝึกให้ได้ผลดีนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ และต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และท้าทายความสามารถของผู้เรียน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแต่งคำประพันธ์

จากการศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

พรทิพย์ เสาวโค (2543) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนโปรแกรม ศิลป์-ภาษา โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 30 คน ใช้เวลาทดลองวันละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเวลาฝึก 10 วัน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ทำให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

จากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

พรสวรรค์ คำบุญ (2534) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนคำยากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก โรงเรียนร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 60 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์การเขียนคำของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึก และไม่ใช้แบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผกาดี ปัญญาวรณศิริ (2540) ได้สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น ร ล และ พยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว เพื่อใช้เสริมการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่าแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.46 / 92.06 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและหลังใช้แบบฝึกของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิรัตน์ จุติประภาค (2542) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำยากมีประสิทธิภาพ 90.39 / 87.22 ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำยากหลังเรียนด้วยแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำยาก สูงกว่าก่อนเรียนด้วยแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำยาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โสภีรัจ จันทรนนท์ (2542) วิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอสู่โขงปาดิ จังหวัดนครราชสีมา ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน จำนวน 14 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 105 คน ใช้เวลาทดลอง 30 วัน ผลการทดลองปรากฏว่าหลังการใช้แบบฝึกนักเรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งเป็นนักเรียนใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 229 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง อาศัยหลักการพิจารณาดังนี้คือ เป็นนักเรียนที่
ผู้วิจัยสอนประจำด้วยตัวเองทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แผนการสอนแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แผนการสอน
2. แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แบบฝึก
3. แบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แบบฝึกหัด
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของแผนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
2. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ใน รบ3.ต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อ 19 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ข้อ 15,16 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ข้อ 12 นักเรียนสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนได้

3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน

4. เขียนแผนการสอนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แผนการสอน โดยแต่ละแผนการสอน มีองค์ประกอบดังนี้

- 4.1 สาระสำคัญ

- 4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.3 เนื้อหาสาระ

- 4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

- 4.4.1 ใช้กระบวนการความรู้ ความเข้าใจ

- 4.4.2 ใช้กระบวนการกลุ่ม

- 4.4.3 ใช้กระบวนการปฏิบัติ

- 4.5 สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

- 4.6 การวัดผลและประเมินผล

- 4.7 กิจกรรมเสนอแนะ

5. นำแผนการสอนเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจ พิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

- 5.1 แผนการสอน เรื่อง คำสัมผัส

- 5.2 แผนการสอน เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ

- 5.3 แผนการสอน เรื่อง จังหวะคำ ในวรรคกลอน

- 5.4 แผนการสอน เรื่อง การเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับ

- 5.5 แผนการสอน เรื่อง เติมข้อความลงในคำประพันธ์

- 5.6 แผนการสอน เรื่อง กลอนสุภาพ

5.7 แผนการสอน เรื่อง กลอนสักวา

5.8 แผนการสอน เรื่อง กลอนดอกสร้อย

5.9 แผนการสอน เรื่อง กลอนนิราศ

5.10 แผนการสอน เรื่อง กลอนบทละคร

6. หาคคุณภาพของแผนการสอน จำนวน 10 แผนการศึกษาดังนี้

6.1 ทดลองสอนครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544

โรงเรียนบ้านควนต่อ อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 20 คน แล้วนำปัญหาและข้อบกพร่อง
 ศึกษาคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร เพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนการสอน เกี่ยวกับเวลา กิจกรรม
 การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้ตรงกับจุดประสงค์

6.2 ทดลองสอนครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียน
 บ้านตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 26 คน แล้วนำมาปรับปรุงหลังการทดลอง

6.3 นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแก้ไขแผนการ
 สอนก่อนสอนจริง

การสร้างและหาคคุณภาพของแบบฝึก ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก
3. ศึกษาหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก
4. สร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

4.1 ชื่อแบบฝึก

4.2 จุดประสงค์ปลายทาง

4.3 จุดประสงค์นำทาง

4.4 กิจกรรมการฝึก

4.5 เวลาในการฝึก

5 สร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 จากง่ายไปหายาก จำนวน 10 แบบฝึก ดังนี้

5.1 แบบฝึกที่ 1 แบบฝึกสร้างคำสัมผัส

5.2 แบบฝึกที่ 2 แบบฝึกแผนผังกลอนสุภาพ

5.3 แบบฝึกที่ 3 แบบฝึกแต่งคำวรรคละ 8 คำ ในจังหวะ 3, 2, 3

5.4 แบบฝึกที่ 4 แบบฝึกเติมคำสัมผัสตามแผนผังบังคับ

5.5 แบบฝึกที่ 5 แบบฝึกเติมข้อความลงในคำประพันธ์

5.6 แบบฝึกที่ 6 แบบฝึกแต่งกลอนสุภาพ

5.7 แบบฝึกที่ 7 แบบฝึกแต่งกลอนสักวา

5.8 แบบฝึกที่ 8 แบบฝึกแต่งกลอนดอกสร้อย

5.9 แบบฝึกที่ 9 แบบฝึกแต่งกลอนนิราศ

5.10 แบบฝึกที่ 10 แบบฝึกแต่งกลอนบทละคร

6. นำแบบฝึกเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

7. การหาคุณภาพของแบบฝึก โดยดำเนินการดังนี้

7.1 ทดลองหาคุณภาพของแบบฝึกครั้งที่ 1 โดยใช้แผนการสอนที่ 1 คู่กับแบบฝึกที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนต่อ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการทำแบบฝึกให้นักเรียนทราบและลงมือทำ ผู้วิจัยคอยสังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกข้อบกพร่องรวมทั้งข้อสงสัยต่างๆ ของนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนทดลองครั้งต่อไปกระทำเช่นนี้จนครบทุกแบบฝึก

7.2 นำแบบฝึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทดลองหาคุณภาพครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดิ่งชัน จำนวน 26 คน แล้วนำข้อบกพร่องมาปรึกษาคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

7.3 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปฝึกจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหมาก จำนวน 40 คน

การสร้างและหาคุณภาพของแบบฝึกหัด

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกหัด

2.1 วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของ สุจริต เพ็ชรขอบและสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2538 : 195-200)

2.2 การศึกษาเรื่องกลอนของ วันเนา ยูเด็น (2532 : 340-358)

2.3 ร้อยกรอง ...เขียนไม่ยาก ของนพดล สังข์ทอง (2544 : 59-86)

3. สร้างแบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งแบบฝึกหัดแต่ละชุดจะมีลักษณะต่างๆ เช่น ฝึกเขียนคำสัมผัส เดิมคำหรือข้อความลงในคำประพันธ์ เลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอน

4. นำแบบฝึกหัดเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. การหาคุณภาพของแบบฝึกหัด โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ทดลองหาคุณภาพของแบบฝึกหัดครั้งที่ 1 โดยใช้แผนการสอนคู่กับแบบฝึกและแบบฝึกหัดกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนต่อ จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านต่างๆ เช่น ความยากง่ายของภาษา คำสั่ง และเวลาที่ใช้ในการทำแบบฝึกหัดแล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนทดลองครั้งต่อไปกระทำเช่นนี้จนครบทุกแบบฝึกหัด

5.2 นำแบบฝึกหัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทดลองหาคุณภาพครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านตลิ่งชัน จำนวน 26 คน รวบรวมข้อมูลที่ได้สังเกต การตรวจผลงานเพื่อหาข้อบกพร่องและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

5.3 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัดตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปฝึกจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหมาก จำนวน 40 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึก 80/80

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบ

การสร้างแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบจำนวน 50 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย ประเภทที่นักเรียนตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์เล่ม 1,2 และ 3 เอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

2. สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ใน รม 3. ต ข้อที่ 19 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อ 15, 16 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และข้อที่ 12 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือนักเรียนสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนได้

3. หาคุณภาพของแบบทดสอบ การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน เพื่อเลือกข้อสอบให้ได้จำนวน 30 ข้อ โดยดำเนินการดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อ

ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ เช่น คำสั่งเปลี่ยนเป็นคำชี้แจง ข้อใด เปลี่ยนเป็นข้อความใดหรือ จากข้อความที่กำหนดให้ เรียงลำดับตัวเลือกใหม่

3.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ด้านความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งแต่ละคนลงความเห็นว่าคุณสมบัติข้อสอบแต่ละข้อวัดตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

+1	=	แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
0	=	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
-1	=	แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

3.3 บันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน แต่ละข้อ แล้วหาผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรอ้างอิงมาจาก บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2527 : 60)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC (Item Objective Congruence)

แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

ΣR แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาทั้งหมด

ผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมีความเห็นตรงกัน คือให้คะแนน +1 ในทุกข้อ ซึ่งหมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

3.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนต่อ จำนวน 20 คน นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนนนำผลการสอบมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่าย (p) เป็นรายข้อและคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 30 โดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้สูตรอ้างอิงมาจาก พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 129 – 130) ดังนี้

ค่าความยาก

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ค่าอำนาจจำแนก

$$r = \frac{R_u - R_c}{N/2}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
	R_u	แทน	จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มสูง
	R_c	แทน	จำนวนผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ไปทดสอบก่อนเรียน (Pre test) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำแบบฝึกที่สร้างขึ้นไปฝึกกับกลุ่มตัวอย่าง โดยฝึกวันละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน ตั้งแต่วันที่ 3-18 กันยายน 2544 รวมเวลาฝึก 10 วัน
3. เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกหมดทั้ง 10 แบบฝึกแล้วนำแบบทดสอบจากข้อ 1 มาทดสอบหลังเรียน (Post test) อีกครั้ง
4. หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ตามเกณฑ์

มาตรฐาน 80/80

5. นำคะแนนที่ได้จากการสอบทั้งสองครั้ง คือ สอบก่อนทดลองใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกของนักเรียนมาวิเคราะห์ โดยใช้ T – test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ

2. หาค่าเฉลี่ย (mean) โดยใช้สูตร เพอร์คูสัน (โศภิตจันทรนนท์, 2542 : 43 ; อ้างอิงจาก Ferguson, 1981) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 ΣX แทน ค่ารวมของคะแนนทั้ง N จำนวน
 N แทน จำนวนนักเรียน

3. สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ระหว่างคะแนนก่อนฝึกและหลังฝึก โดยใช้สูตรที่ประคอง กรรณสูตร (2525 : 93) กล่าวไว้ในเรื่องสถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ดังนี้

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
 D แทน ผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก
 ΣD แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก
 ΣD^2 แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก

และหลังใช้แบบฝึกแต่ละด้วยกำลังสอง

$(\Sigma D)^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก และหลังใช้แบบฝึกทั้งหมดยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตรที่
ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 491) กล่าวไว้ในชุดการสอนระดับประถมศึกษา ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\Sigma X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	ΣX	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกทำขบทเรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทุกแบบฝึกรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\Sigma F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	ΣF	แทน	คะแนนรวมของผลสอบหลังการใช้แบบฝึก
	B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังการใช้แบบฝึก
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจะนำเสนอใน 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
3. การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แบบฝึกที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สร้างขึ้นตามข้อความดังรายละเอียดต่อไปนี้

ได้แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแต่ละแบบฝึกประกอบด้วยแผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด จำนวน 10 แบบฝึก มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ดังนี้

- 1 การฝึกสร้างคำสัมผัส ได้แก่ แบบฝึกที่ 1
- 2 การฝึกเขียนแผนผังกลอนสุภาพ ได้แก่ แบบฝึกที่ 2
- 3 การฝึกแต่งคำวรรคละ 8 คำ ในจังหวะ 3, 2, 3 ได้แก่ แบบฝึกที่ 3
- 4 การฝึกเติมคำสัมผัสตามแผนผังบังคับ ได้แก่ แบบฝึกที่ 4
- 5 การฝึกเติมข้อความลงในคำประพันธ์ ได้แก่ แบบฝึกที่ 5
- 6 การฝึกแต่งกลอนสุภาพ ได้แก่ แบบฝึกที่ 6
- 7 การฝึกแต่งกลอนสี่ก้า ได้แก่ แบบฝึกที่ 7
- 8 การฝึกแต่งกลอนดอกสร้อย ได้แก่ แบบฝึกที่ 8
- 9 การฝึกแต่งกลอนนิราศ ได้แก่ แบบฝึกที่ 9
- 10 การฝึกแต่งกลอนบทละคร ได้แก่ แบบฝึกที่ 10

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดและคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการทดลองมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รวมคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทุกชุดของกลุ่มตัวอย่าง นำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรกที่ตั้งไว้

ตาราง 1 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด

จำนวนนักเรียน	คะแนนรวมจากคะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็ม
	4000	100
40	3387	84.67

จากตาราง 1 แสดงว่า นักเรียน 40 คน ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

2. รวมคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังใช้แบบฝึกของกลุ่มตัวอย่าง นำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลังที่ตั้งไว้

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จำนวนนักเรียน	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ยจาก	ค่าเฉลี่ยคิดเป็น
	จากคะแนนเต็ม 1200	คะแนนเต็ม 30	ร้อยละ
40	1022	25.55	85.17

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียน 40 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

จากตาราง 1 และตาราง 2 พิจารณาโดยสรุปได้ว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด / คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเป็น 84.67/ 85.17 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ดังนั้นแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนได้

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการสื่อความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\Sigma D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก และหลังใช้แบบฝึกทั้งหมดยกกำลังสอง

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้แบบฝึกหัดและหลังใช้แบบฝึก

จำนวนนักเรียน	รวมคะแนน	รวมคะแนน	รวมผลต่างของคะแนน	ΣD^2	t
	ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน	ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน		
N	ΣD				
40	540	1022	482	5888	53.25

$$t_{.01,39} = 2.423$$

จากตาราง 3 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของกลุ่มตัวอย่างหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แสดงว่า แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนได้

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งสรุปเป็นลำดับดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับครูผู้สอนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
2. เป็นแนวทางให้มีการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทอื่นในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. เลือกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 แผนการสอนแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แผนการสอน
 - 2.2 แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แบบฝึก
 - 2.3 แบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 แบบฝึก
 - 2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 30 ข้อ

3. ดำเนินการทดลองโดย

3.1 ทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้พื้นฐานทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 จัดกิจกรรมการสอนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แผนการสอน ควบคู่กับให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบฝึกและแบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 แบบฝึก โดยฝึกในคาบที่มีวิชาเรียนปกติ แบบฝึก ละ 50 นาที จนครบ 10 แบบฝึก

3.3 ทดสอบหลังเรียน หลังจากทำการทดลองครบทุกแบบฝึกแล้วโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับเดียวกับการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนเรียน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 แบบฝึก ดังนี้ แบบฝึกที่ 1 เรื่อง คำสัมผัส แบบฝึกที่ 2 เรื่องแผนผังกลอนสุภาพ แบบฝึกที่ 3 เรื่องจังหวะคำในวรรคกลอน แบบฝึกที่ 4 เรื่องการเติมคำสัมผัสตามแผนผังบังคับ แบบฝึกที่ 5 เรื่องเติมข้อความลงในคำประพันธ์ แบบฝึกที่ 6 เรื่องกลอนสุภาพ แบบฝึกที่ 7 เรื่องกลอนสัควา แบบฝึกที่ 8 เรื่องกลอนดอกสร้อย แบบฝึกที่ 9 เรื่องกลอนนิราศ แบบฝึกที่ 10 เรื่องกลอนบทละคร

2. แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 84.67/ 85.17 สรุปได้ว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพดังนี้ คือ นักเรียนสามารถทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรก และนักเรียนสามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 85.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลัง แสดงว่า แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียนหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.67/ 85.17 หมายความว่าแบบฝึกมีขบวนการที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนได้มากขึ้น รวมทั้งเกิดทักษะจากกิจกรรมการเรียนการสอน และทำกิจกรรมระหว่างเรียนได้เฉลี่ยร้อยละ 84.67 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน เฉลี่ยร้อยละ 85.17 แสดงว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 เป็นไปตามสมมุติที่ตั้งไว้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพนั้นน่าจะมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 แบบฝึกที่สร้างขึ้น อาศัยหลักจิตวิทยาการจูงใจผู้เรียน โดยการจัดแบบฝึกเป็นขั้นตอนเรียงจากง่ายไปหายาก ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2522 : 52 – 62) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การจูงใจผู้เรียนสามารถทำได้โดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึก โดยผู้วิจัยเริ่มสร้างแบบฝึกให้นักเรียนรู้จักลักษณะคำสัมผัส การสร้างแบบฝึกแผนผัง กลอนสุภาพ และการเติมข้อความลงในคำประพันธ์ ตามด้วยแบบฝึกการแต่งกลอนชนิดต่าง ๆ

1.2 กิจกรรมการฝึกมีส่วนสำคัญที่ทำให้ช่วยให้นักเรียนอยากทำแบบฝึกผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเติมคำจากข้อความที่กำหนดและคัดเลือกคำจากข้อความที่มีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ก่อ สวัสดิพานิช (2514 : 12) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้พอสรุปได้ว่า แบบฝึกต้องมีลักษณะต่าง ๆ เช่น แบบฝึกควรมีหลายแบบ ควรเป็นแบบฝึกสั้นๆ และมีการประเมินผลขณะที่ฝึกหัด ซึ่งแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อ

1.3 ช่วงเวลาในการฝึกประมาณ 50 นาที เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.4 ผู้วิจัยได้มีการประเมินผลการฝึกทุกระยะ โดยมีการเฉลยคำตอบให้ทีละตอน เมื่อทำเสร็จและมีการทดสอบระหว่างเรียนทุกแบบฝึกพร้อมให้นักเรียนทราบผลการฝึกทันที

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตนักเรียนขณะฝึกอย่างใกล้ชิดและให้คำยกย่องชมเชย เมื่อนักเรียนทำถูกเพื่อเป็นการเสริมแรง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการสอนโดยใช้แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์และสนับสนุนผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเท่ากับ 84.67/ 85.17 แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขบวนการที่ทำให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระดับ 84.67/ 85.17 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปใช้สอนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับความสนใจจากนักเรียนสูง โดยสังเกตจากพฤติกรรมขณะเรียน คະแนนจากการทำแบบฝึกหัด คະแนนจากการทำแบบทดสอบ และแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังนั้นแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นแบบฝึกที่ควรนำไปใช้สอนการแต่งกลอนแก่นักเรียน

1.2 ครูควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึกเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะแก่นักเรียนให้นักเรียนเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและเรียนโดยไม่ใช้แบบฝึก

2.2 ควรมีการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ อีกต่อไป เช่น โคลง กาพย์ ร่าย ฯลฯ

2.3 ควรมีการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนในระดับอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพานิช. "แนวการสอนภาษาไทย", ใน คู่มือภาษาไทย. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2514.
- กำชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2540.
- ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา. สร้อยผกาจากกวี. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. "ชุดการสอนระดับประถมศึกษา," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. หน้า 489-496. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- เทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. การพัฒนาวัตกรรมการเสริมทักษะการเรียนการสอนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. ถ่ายเอกสาร.
- นภดล สังข์ทอง. ร้อยกรอง...เขียนไม่ยาก...พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์, 2544.
- นิตยา ฤทธิโยธี. การทำและการใช้แบบฝึกทักษะ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2520.
- บันลือ พฤกษ์วัน. พัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : 2535.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.
- เบญจมาศ กริแสง. การศึกษาการเรียนการสอนร้อยกรองภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ๋ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง วรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2525.
- ประยงค์ อนันตวงศ์. กลอนและวิธีเขียนกลอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2537.
- ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์. "การประพันธ์กลอน," ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2 -การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 1-7. หน้า 123-179. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- เปลื้อง ณ นคร. ภาษาและวรรณคดี. พระนคร : รวมสาส์น, 2515.

- ผกาดี ปัญญวรรณศิริ. การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น ร ล และพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว เพื่อใช้เสริมการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2540. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ เสาวโค. การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2543. ถ่ายเอกสาร.
- พรสวรรค์ คำบุญ. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนคำยากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึกโรงเรียนร่อนคำ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538.
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. “แบบฝึกหัดทักษะภาษาไทยสำหรับเด็กแรกเรียน”, ใน คู่มือแนวความคิดและทักษะบางประการเกี่ยวกับกุศโลบายกับการสอนเด็กที่เริ่มเรียนที่พูดสองภาษา. นครราชสีมา : สำนักงานศึกษาธิการเขต 11, 2517.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- วันเนา ยูเต็น. การศึกษาเรื่องกลอน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2532.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2504.
- วิรัตน์ จุติประภาด. การสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำยากของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542.
- ศศิธร สุทธิแพทย์. แบบฝึกสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. กลวิธีการสอนเด็กให้เรียนเขียนกวี. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2539.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535
- _____. หนังสืออ่านเพิ่มเติมบทอาขยานภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ศุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์. วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

โสภีรัจ จันทนนท์. การสร้างแบบฝึกการเขียน สะกดคำยากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่
ใช้ภาษามลายูถิ่น ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ สุโขทัย
ปาดิ จังหวัดนราธิวาส. ปริญญาโท กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542. ถ่าย
เอกสาร.

อนุমানราชชน, พระยา. “อำนาจทั้งสาม” คนมีประโยชน์. โดยเสฐียรโกเศศ กรุงเทพฯ : คลังวิทยา,
2515.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แสดงรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนกลอน

อาจารย์สถาพร ศรีสังข์

นักวิชาการศึกษาระดับ 7 สถาบันทักษิณคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริม ทศศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา ระดับ 8

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการสอน

อาจารย์วิมลศรี สุวรรณรัตน์

อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนบ้านเกาะหมี่

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอหาดใหญ่

ผู้เชี่ยวชาญด้านแบบฝึก

อาจารย์ศักดิ์พงษ์ นิลไพรัช

หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ระดับ 7

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่

ภาคผนวก ข

- 1 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง คำสัมผัส
- 2 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ
- 3 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง จังหวะคำ ในวรรคกลอน
- 4 แผนการสอน แบบฝึกและแบบฝึกหัด เรื่อง การเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับ
- 5 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง เติมข้อความลงในคำประพันธ์
- 6 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง กลอนสุภาพ
- 7 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง กลอนสี่ก้า
- 8 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง กลอนดอกสร้อย
- 9 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง กลอนนิราศ
- 10 แผนการสอน แบบฝึก และแบบฝึกหัด เรื่อง กลอนบทละคร
- 11 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการสอนที่ 1

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง คำสัมผัส

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

ผู้ที่จะแต่งคำประพันธ์ได้ไพเราะถูกต้อง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำสัมผัส คล้องจอง และสามารถเลือกสรรถ้อยคำนำมาสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องคำสัมผัส

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

2.2.1 นักเรียนเขียนคำสัมผัสได้ถูกต้อง

2.2.2 นักเรียนเขียนกลุ่มคำสัมผัสได้ถูกต้อง

3. เนื้อหาสาระ

3.1 คำสัมผัสสระ

3.2 คำสัมผัสอักษร

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับคำสัมผัส บางครั้งเรียกคำคล้องจอง ครูยกตัวอย่างคำสัมผัสให้นักเรียนอ่านดังนี้

คำสัมผัส

1)	มา	สัมผัสกับ	นา
	ดี	สัมผัสกับ	มี
	ฉัน	สัมผัสกับ	กัน
	คิด	สัมผัสกับ	พิช
2)	การ	สัมผัสกับ	กิน
	รอย	สัมผัสกับ	ริน
	จวน	สัมผัสกับ	เจียน

2. ครูนำสนทนาซักถามถึงคำสัมผัสแต่ละประเภทเพื่อทบทวนประสบการณ์เดิมดังนี้

- 1) ข้อที่ 1 สัมผัสกันเพราะอะไร
- 2) ข้อที่ 2 สัมผัสกันเพราะอะไร

3. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น แล้วสรุปถึงความแตกต่างของสัมผัสสระกับสัมผัสอักษร

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ประธานรับใบความรู้ เรื่องคำสัมผัส

6. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายแล้วหาความแตกต่างของคำสัมผัสสระกับสัมผัสอักษร

ขั้นสรุป

ใช้เกม

7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแข่งขันกันต่อคำสัมผัส โดยส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คน แข่งขันกันเป็นคู่ๆ คนแพ้คัดออก จะเหลือผู้ชนะคนเดียว

กระบวนการปฏิบัติ

8. ให้สมาชิกในกลุ่มทำแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 1 เขียนคำสัมผัสจากคำที่กำหนดให้ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ

9. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ

10. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 3 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องคำสัมผัส

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

8.1.1 นักเรียนเข้าใจเรื่องคำสัมผัส

8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 1 ได้ถูกต้อง

8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 1 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม

8.2.3 สังเกตการเล่นเกม

8.2.4 ตรวจแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 1, 2, 3

8.2.5 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 1

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 1, 2, 3 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 1 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 1, 2, 3

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 1

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนหาคำศัพท์จากบทร้อยกรองจากหนังสือแบบเรียนชุดทักษะสัมพันธ์

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วัน...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง คำสัมผัส

วันเนาวิ ยูเต็น (2532: 34-37) ได้ให้ความหมายของคำสัมผัส สรุปได้ว่า คำสัมผัส คือ คำที่มีเสียงคล้องจอง การแต่งกลอนจะต้องมีคำสัมผัสหรือคำที่มีเสียงคล้องจอง จึงจะทำให้กลอนมีความไพเราะ

คำสัมผัส มี 2 ประเภทคือ

1. สัมผัสสระ
2. สัมผัสพยัญชนะ

สัมผัสสระเป็นการใช้คำที่ประสมด้วยสระเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดต้องเป็นตัวสะกดมาตราเดียวกันเช่น

หน้า	-	มา
ใคร	-	ใจ
แดง	-	แฝง
รัก	-	หลัก

สัมผัสพยัญชนะ เป็นการใช้คำในพยัญชนะเดียวกัน บางทีเรียกว่าสัมผัสอักษร เช่น

เยาะ	-	เย้ย
ระริน	-	รวย
ห่าง	-	เหิน
จันทร์	-	เจ้า

แบบฝึกที่ 1

เรื่อง คำสัมผัส

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องคำสัมผัส
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.2.1 นักเรียนเขียนคำสัมผัสได้ถูกต้อง
 - 2.2.2 นักเรียนเขียนกลุ่มคำสัมผัสได้ถูกต้อง

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องคำสัมผัส

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

- แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 3 ตอน
- ตอนที่ 1 ฝึกเขียนคำสัมผัส
 - ตอนที่ 2 ฝึกเขียนกลุ่มคำสัมผัส
 - ตอนที่ 3 ฝึกเขียนคำสัมผัส 4 คำ

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกแบบฝึกที่ 1 ตอนที่ 1, 2, และ 3 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูตรวจ

3. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 1 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 1

ตอนที่ 1 ฝึกเขียนคำสัมผัส

คำสั่ง ให้นักเรียนหาคำสัมผัสจากคำที่กำหนดให้ข้อละ 5 คำ

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง ไป ใจ ใคร ไหน ไข่ ใด

1. รัก

2. เขา

3. จอง

4. หลาย

5. ทำ

เฉลย

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

สัมผัสอักษร

ตัวอย่าง ห่าง เห็น หาว หาญ เหาะ

1. ราว

2. จั้น

3. สุข

4. กาน

5. แพ้

เฉลย

อยู่ในคลังพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ฝึกเขียนกลุ่มคำสัมผัส

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนกลุ่มคำสัมผัสต่อจากคำที่กำหนดให้

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง เกิดดอก ออกผล

1. ชวนฝัน

2. ตรองดู

3. น่ารัก

4. ปากกา

5. อารมณ์

เฉลย

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

สัมผัสอักษร

ตัวอย่าง เจ้าจัน จริงใจ

1. มวลไม้

2. เรียนรู้

3. ลอยล่อง

4. เวียนวน

5. อบอุ่น

เฉลย

อยู่ในคลังพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 3 ฝึกเขียนกลุ่มคำสัมผัส 4 คำ

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนคำสัมผัสจากคำที่กำหนดให้

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง บัวขาว พรวานวล ชวนชม ลมพัด กวัดไถว

1. กลางดง
2. ขยัน
3. ใจหาย
4. น่าดู
5. ป่าเขา

เฉลย

อยู่ในดุลพินิจของครูผู้สอน

สัมผัสอักษร

ตัวอย่าง จิตเขียน ขานไข ชู่เชิญ ขมขื่น ขวนขวาย

1. กางกั้น

2. ซาบซึ้ง

3. ติดต่อ

4. เด็ดดี

5. แน่วแน่

เฉลย

อยู่ในอุลลพพินิจของครูผู้สอน

แบบฝึกหัดที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนกลุ่มคำสัมผัสจากที่กำหนดให้

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง ชื่นชม สมหวัง

1. งามตา

2. ชื่นฉ่ำ

3. ดอกไม้

4. ไบหู้า

5. แรกเจอ

เฉลย

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

สัมพัทธ์อักษร

ตัวอย่าง สีใส สุขสันต์

1. จีคาง
2. นื่องนาง
3. พากเพียร
4. ล้อเลียน
5. สร้างสรรค์

เฉลย

อยู่ในคลังพินิจของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรมระดับ คะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบ หมายอย่างเต็มความ สามารถ				ความมีน้ำใจเพื่อช่วย เหลือผู้อื่น	ความเป็นผู้นำและผู้ตาม ในโอกาสอันควร				การแสดงความคิดเห็นที่ เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน	
		4	3	2	1		4	3	2	1	4	3	2	1		
ชื่อ - สกุล																
1	กลุ่มที่															
2																
3																
4																16

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน
 ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับดีมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
 ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

แผนการสอนที่ 2

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนเป็นคำประพันธ์ที่เรียบเรียงเข้าเป็นคณะ มีสัมผัสตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิดๆ การเขียนกลอนสุภาพได้ นักเรียนต้องเข้าใจแผนผังและบอกลักษณะสัมผัสได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนเข้าใจแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

2.2.1 บอกชื่อบังคับของกลอนสุภาพได้

2.2.2 โยงสัมผัสบังคับกลอนสุภาพได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 เรื่องแผนผังกลอนสุภาพ

3.2 เรื่องลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

3.3 เรื่องสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนแบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องกลอนสุภาพที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วและให้นักเรียนอ่านบทประพันธ์ ร้อยกรองที่ถูกต้องตามลักษณะบังคับ ครูตั้งเป็นประเด็นคำถามกระตุ้นให้

นักเรียนแสดงความคิดและทบทวน ประสบการณ์เดิม ดังนี้

- 1) กลอนสุภาพหนึ่งบทมีกี่วรรคแต่ละวรรค มีชื่อเรียกว่าอะไรบ้าง
- 2) กลอนสุภาพหนึ่งบทมีกี่คำกลอน
- 3) กลอนสุภาพหนึ่งบทมีกี่บาทอะไรบ้าง
- 4) สัมผัสกันตรงไหนบ้าง

2. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นแล้วสรุปคำตอบแต่ละข้อให้ชัดเจน ครูชี้แจง แนะนำสรุปเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

3. ครูสรุปถึงการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนว่าเป็นทักษะที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่ม และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ประธานกลุ่มรับใบความรู้ประกอบการเรียนเรื่องแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพ

6. สมาชิกในกลุ่ม แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความ

เข้าใจ ดังนี้

- 1) ข้อบังคับของกลอนมีอะไรบ้าง
- 2) คณะของกลอนจัดเป็นบท และบทหนึ่งมีกี่บาท ประกอบด้วยวรรคอะไรบ้าง
- 3) สัมผัสบังคับของกลอนมีกี่แห่งอะไรบ้าง อธิบาย

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะบังคับของกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพ

กระบวนการปฏิบัติ

8. ให้นักเรียนทุกคนทำแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1 อ่านบทร้อยกรองแล้วทำกิจกรรม ครูเฉลยแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1
9. ให้นักเรียนทุกคนทำแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 2 และ 3 ครูเฉลยแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 2 และ 3

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

- 8.1.1 นักเรียนเข้าใจแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ
- 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 2 ได้ถูกต้อง
- 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 2 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

- 8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
- 8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
- 8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1, 2 และ 3
- 8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 2

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1, 2 และ 3 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 2 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1, 2 และ 3

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 2 จำนวน 10 ข้อ

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพจากหนังสือชุดทักษะสัมพันธ์และฝึกโยงสัมพันธ์บังคับ

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 :138-141) ได้กล่าวถึงเรื่องแผนผังกลอนสุภาพสรุปได้ว่า

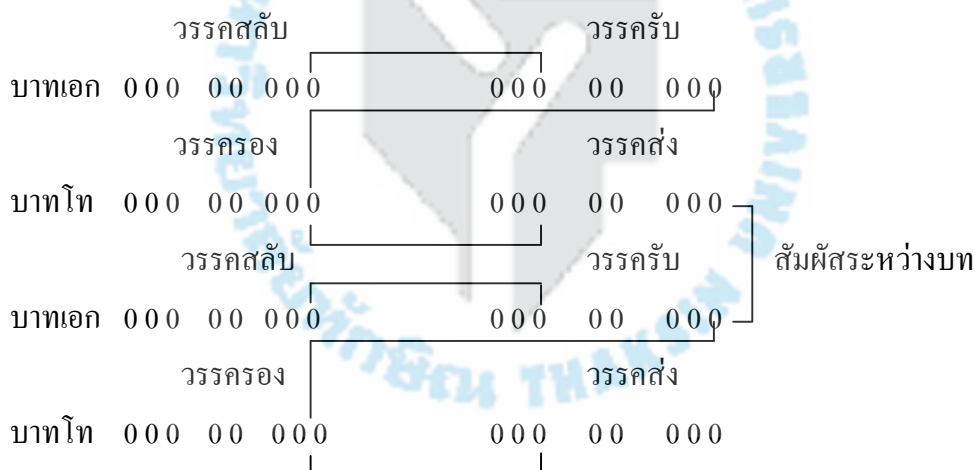
ข้อบังคับกลอนสุภาพ

ตัวอย่าง แสดงกลอน 2 บท

กลอนสุภาพพึงจำมีกำหนด	กลอนหนึ่งบทสี่วรรคกรองอักษร
วรรคละแปดพยางค์นับศัพท์สุนทร	อาจยื่นหย่อนเจ็ดหรือเก้าเข้าหลักการ
ห้าแห่งคำคล้องจองต้องสัมผัส	สลับจัดรับรองส่งประสงคส์สมาน
เสียงสูงต่ำต้องเรียงเชิงโบราณ	เป็นกลอนกานท์ครบครันฉันนี้เอย
	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

แผนผังกลอนสุภาพ

ผังภูมิ

ลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน

1. คณะ

คณะของกลอนจัดเป็นบทๆ และบทหนึ่งๆ มีด้วยกัน 2 บาท เรียกว่าบาทเอกกับบาทโท บาทเอกมี 2 วรรค คือ วรรคสลับกับวรรครับ ส่วนบาทโทมี 2 วรรคคือ วรรครองกับวรรคส่ง

กลอนบทหนึ่งๆ มีด้วยกัน 4 วรรค 2 คำกลอน คือ วรรคสลับเป็นวรรคหน้า วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ เป็นวรรคหลัง รวมกันเป็น 1 คำกลอน วรรคที่ 3 เรียกว่าวรรครอง เป็นวรรคหน้า ส่วนวรรคที่ 4 เรียกว่าวรรคส่ง คือเป็นวรรคหลัง รวมกันเป็น 1 คำกลอน

2. พยางค์

พยางค์ คือ คำที่บรรจุในแต่ละวรรคของกลอน โดยปกติกลอนวรรคหนึ่งๆ จะมี ตั้งแต่ 8-9 คำ โดยมากนิยม 8 คำ เป็นเกณฑ์

3. สัมผัส

การสัมผัสของกลอน มี 2 อย่างคือ สัมผัสนอกกับสัมผัสใน สัมผัสนอก ได้แก่ สัมผัสนอกวรรคหรือต่างวรรคกัน คือ คำท้ายของวรรคต้นไปสัมผัสกับคำในวรรคต่อไปตามข้อบังคับ แต่จะต้องสัมผัสด้วยสระ สัมผัสนอกเป็นสัมผัสบังคับ ต้องมี ไม่มีไม่ได้ สัมผัสใน ได้แก่ สัมผัสที่คล้องจองอยู่ในวรรคเดียวกัน ใช้ได้ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร สัมผัสในไม่บังคับ จะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้ามีก็ทำให้บทกลอนมีความไพเราะขึ้น

ลักษณะวิธีการสัมผัสนอก

1. คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 1, 2, 3, 4, 5 คำใดคำหนึ่งของวรรคที่ 2 แต่มักนิยมใช้คำที่ 3 เพราะเป็นคำที่รับสัมผัสได้เหมาะสมไพเราะกว่าคำอื่นๆ
2. คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3
3. คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำ 1, 2, 3, 4, 5 คำใดคำหนึ่งของวรรคที่ 4
4. การสัมผัสระหว่างบท หมายถึง กลอนที่เขียนขึ้นมากกว่าหนึ่งบทขึ้นไปก็บทยกก็ได้ แต่ต้องการให้กลอนนั้นเป็นเรื่องราวติดต่อกัน หรือเชื่อมกันเป็นลูกโซ่ กลอนจึงต้องสัมผัสกันตลอดโดยเพิ่มสัมผัสในคำสุดท้ายของวรรคสุดท้ายหรือวรรคส่งของบทกลอน ให้สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สองหรือวรรครับของบทต่อไป

แบบฝึกที่ 2

เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนเข้าใจแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 บอกข้อบังคับของกลอนสุภาพได้
 - 2.2 โยงสัมผัสบังคับกลอนสุภาพได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกลอนสุภาพ

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ ตอนที่ 2 ฝึกเขียนแผนผังและโยงสัมผัสบังคับกลอนสุภาพจากบทประพันธ์ที่กำหนดให้ ตอนที่ 3 ฝึกโยงสัมผัสบังคับและขีดเส้นได้คำสัมผัสบังคับ

กิจกรรมการฝึก

1. ครูแจกแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
2. ครูแจกแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 2 ตอนที่ 3 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
4. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 2

ตอนที่ 1 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองต่อไปนี้

ลาตัวหนึ่งแบกตะกร้าใส่อาหาร	มากประมาณหลายอย่างวางเต็มหลัง
ล้วนของดีมีรสหมดทุกครั้ง	เดินผ่านยังชายป่ามาทุกยาม
วันเวียงวนจนกาลผ่านมาถึง	ในวันหนึ่งถึงพงคดดอกหนาม
สะพรั่งดอกออกหมดคูดงคาม	ลาตะกลามหยุดกินสุดกลิ่นดม
หาอะไรไหนเล่าเท่าดอกหนาม	แสนดีงามทั้งหมดรสไม่ขม
อาหารอย่างนี้สิน่านิยม	ลาจึงก้มหน้ากินจนสิ้นกอบ
แม้อาหารโอชะรสจะแปลก	มาขอแลกไม่ให้แม่ใครขอ
เจ้าลาแก้คินเพลินเฝ้าเียนขอ	อีกตั้งข้อสังเกตพิเศษเกิน
ที่ซึ่งชิงคิงทุบจนบุบบอบ	ที่ซึ่งชอบพากันเฝ้าสรรเสริญ
สิ่งใดมองต้องตาก็พาเพลิน	แต่หมางเมินเมื่อมองไม่ต้องตา
	วันเนาวิ ยูเดิน

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ถูกและเขียนเครื่องหมาย หน้าคำตอบที่ผิด

1. บทร้อยกรองข้างต้นนี้มีทั้งหมด 10 บท
2. สัมผัสบังคับได้แก่ อาหาร – ประมาณ, ถึง – วันหนึ่ง, หนาม – งคาม
3. วรรคแรกของบทร้อยกรอง เรียกว่า วรรคสลับ
4. วรรคสุดท้ายของบทร้อยกรองคือ วรรครับ
5. บทร้อยกรอง 1 บทมี 4 บาท
6. กลอนวรรคหนึ่งๆ จะมีจำนวนคำ 8 คำ
7. สัมผัสระหว่างบท ได้แก่ ทุกยาม-ดอกหนาม, วิเศษเกิน-สรรเสริญ

เฉลยตอนที่ 1

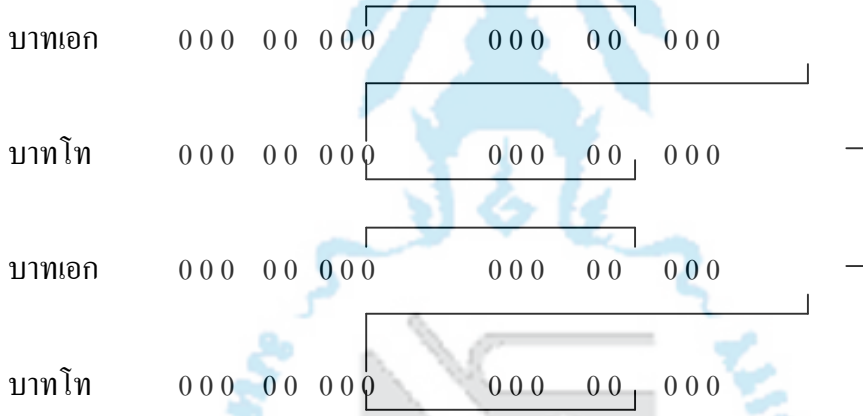
- 1.
2. ✓
3. ✓
- 4.
- 5.
6. ✓
7. ✓

ตอนที่ 2 ฝึกเขียนแผนผังกลอนสุภาพและโยงสัมผัสบังคับ

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนแผนผังและโยงสัมผัสบังคับ

ตัวอย่าง	ไม่สนใจในมิตรที่คิดคด เลิกสนใจใครที่ว่าดีงาม ยังเข้มยืมพริ้มหน้าถ้าพ่ายแพ้ ฝ่าเหน็บหนาวราวกรุ่นอบอุ่นไอร	ถึงไปปดอย่างไรก็ไม่ถาม หรือตำทราวมแสนกลเลิกสนใจ ไม่มีแม่น้ำตาจะบ่าไหล ลุยดวงไฟริษยาที่อาธรรม วันเนาวัน ชูเดิน
----------	---	---

กลางแสงแดดแผดกล้าเหนือฟ้ากว้าง	หลงเคิ่งกว้างพายุที่หวั่นไหว
เปลี่ยวแสนเปลี่ยวเดียวดายเหนือหน้าใจ	เจียนหทัยหิวหาวดาครอนรอน
หนาวสายลมพรมซ่ากระหน่ำร่าง	ทนแรมทางหมางในฤทัยถอน
ไร่ที่จักพักร้างริมทางจร	คืนนั้นนอนไหนเล่าเฝ้าอาดูร
	วันเนาวัน ชูเดิน

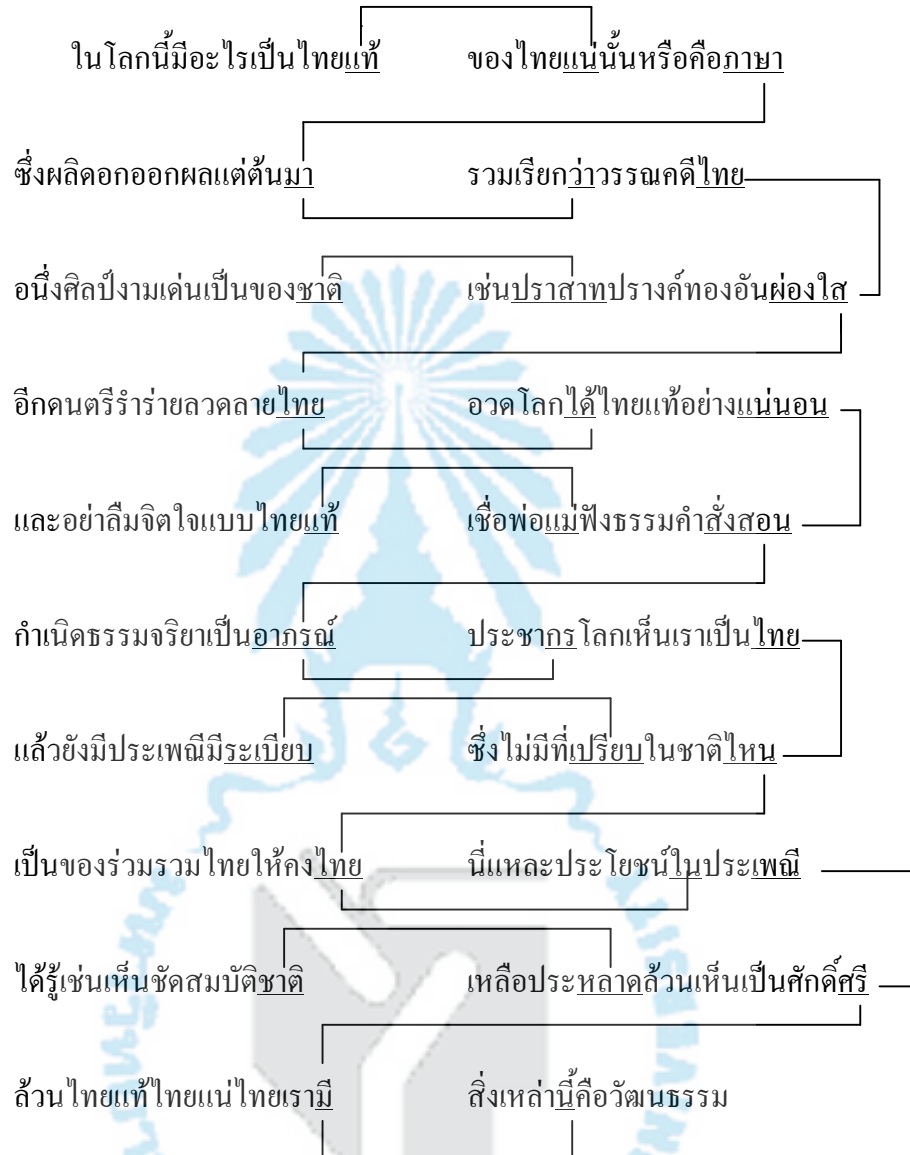
ตอนที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนโยงสัมพันธ์และขีดเส้นใต้คำสั่งสัมพันธ์

<p>ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้ ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา อนึ่งศิลป์งามเด่นเป็นของชาติ อีกคนตรีร่ำรวยลวดลายไทย และอย่าลืมหักใจแบบไทยแท้ กำเนิดธรรมชาติเป็นอาณาจักร แล้วยังมีประเพณีมีระเบียบ เป็นของร่วมรวมไทยให้คงไทย ได้รู้เช่นเห็นชัดสมบัติชาติ ส่วนไทยแท้ไทยเนไทยเรามี</p>	<p>ของไทยเนนั่นหรือคือภาษา รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย เช่นปราสาทปรางค์ทองอันฟ่องไส อดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน เชื่อพ่อแม่ฟังธรรมคำสั่งสอน ประชากรโลกเห็นเราเป็นไทย ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน นี้แหละประโยชน์ในประเพณี เหลือประหลาดล้วนเห็นเป็นศักดิ์ศรี สิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรม หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล</p>
---	---

เฉลย

แบบฝึกหัดที่ 2

เรื่อง แผนผังกลอนสุภาพ

คำสั่ง จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. กลอนวรรคหนึ่งๆ มีจำนวนคำในวรรค.....คำ
2. กลอน 1 บท มี 4 วรรค ได้แก่ 1. วรรค..... 2. วรรค.....3. วรรค.....
4 วรรค.....
3. กลอน 1 บทมี.....คำกลอน
4. บาทเอกประกอบด้วยวรรค.....กับวรรค.....
5. บาทโทประกอบด้วยวรรค.....กับวรรค.....
6. พยางค์สุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับพยางค์ที่.....ของวรรคที่ 2
7. สัมผัสระหว่างบทคือสัมผัสที่พยางค์สุดท้ายของวรรคที่.....สัมผัสกับพยางค์สุดท้ายของ
วรรคที่.....ของบทต่อไป
8. ลักษณะบังคับของกลอนประกอบด้วย 1.....และ.....
9. สัมผัสบังคับเป็นสัมผัส.....
10. คำว่า นาง – บาง เป็นสัมผัส.....

เฉลย

1. 8 คำ
2. วรรณคดี, วรรณคดี, วรรณคดี, วรรณคดี
3. 2 คำกลอน
4. วรรณคดี กับ วรรณคดี
5. วรรณคดี กับ วรรณคดี
6. 3
7. 4, 1
8. คณะ และ สัมผัส
9. สัมผัสสระ
10. สัมผัสสระ

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น				ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1	ชื่อ - สกุล																	
2	กลุ่มที่																	
3																		
4																		
1	ชื่อ - สกุล																	
2	กลุ่มที่																	
3																		
4																		

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูงมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง

ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

แผนการสอนที่ 3

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง จังหวะคำในวรรคกลอน

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

จำนวนคำที่บรรจุลงในแต่ละวรรคของกลอน โดยปกติกลอนวรรคหนึ่งๆ จะมีตั้งแต่ 8 ถึง 9 คำ โดยมากนิยม 8 คำ เป็นเกณฑ์การเขียนกลอนสุภาพถ้าเขียนให้ลงจังหวะ 3-2-3 โดยไม่แยกคำ จะทำให้กลอนไพเราะขึ้น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

2.1.1 นักเรียนสามารถเขียนคำที่มีสัมผัสใน

2.1.2 นักเรียนสามารถเขียนคำในจังหวะ 3-2-3

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

2.2.1 บอกจำนวนคำในวรรคได้

2.2.2 เขียนคำสัมผัสในได้

2.2.3 เติมข้อความในจังหวะ 3, 2, 3 ได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 เขียนคำสัมผัสในจังหวะ 3, 2, 3

3.2 ฝึกเขียนข้อความในจังหวะ 3, 2, 3

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับจำนวนคำ ในแต่ละวรรคของกลอนและเรื่องการสัมผัสภายในวรรคแล้วให้นักเรียนอ่านกลอนต่อไปนี้

แม่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งใจนัก	เรียวแรงรักแม่ใช้เพื่อไผ่ฝืน
อีกสาวไหมด้วยมือซื่อสัตย์นั้น	ทิ้งทอมันละเมียดละไมใช้เวลา
สื่อวิญญาณผ่านมือสู่เส้นไหม	ถักเส้นใยแต่ละเส้นเป็นเนื้อผ้า
ดินที่ใช้กระตุกก็คือชีวา	มือที่คว่ำกระสวยวาดคือชีวิต
	ไพวรินทร์ ขาวงาม

2. ครูนำสนทนาซักถามเพื่อทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียนดังนี้

1) การแบ่งจังหวะคำ ถ้ามี 8 คำ แบ่งอย่างไร

2) การแบ่งจังหวะ คำ ถ้ามี 9 คำ แบ่งอย่างไร

3) กลอน 2 บทนี้มีคำอะไรที่สัมผัสกัน

3. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น แล้วครูสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน เพื่อให้
นักเรียนเข้าใจตรงกัน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ประธานรับใบความรู้เรื่อง จังหวะคำในวรรคกลอน
6. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกันครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจดังนี้
 - 1) กลอนมีจำนวนวรรคละ 8 คำ แบ่งอย่างไร
 - 2) สัมผัสมีกี่ชนิดอะไรบ้าง
 - 3) วิธีการที่จะทำให้กลอนมีความไพเราะได้อย่างไร

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เกี่ยวกับจำนวนคำในแต่ละวรรคและการสัมผัสภายในวรรค

กระบวนการปฏิบัติ

8. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
9. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้ เรื่องจังหวะคำในวรรคกลอน

8. การวัดผลและประเมินผล

- 8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
 - 8.1.1 นักเรียนแบ่งจังหวะคำได้
 - 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 3 ได้ถูกต้อง
 - 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 3 ได้ถูกต้อง
- 8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล
 - 8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 - 8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
 - 8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 1 และ 2
 - 8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 3 ตอนที่ 1 และ 2
- 8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 3 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 1, 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 3 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 5 ข้อ

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกเขียนคำสัมผัส ในจังหวะ 3, 2, 3

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ /
รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง จังหวะคำในวรรคกลอน

วันเนา ยูเด็น (2532 : 40-73) ได้กล่าวถึงเรื่องจังหวะคำในวรรคกลอนสรุปได้ดังนี้

ข้อบังคับของกลอน

ข้อบังคับของกลอนโดยทั่วไปมี 4 ประการคือ คณะพยางค์ สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์

1. คณะ

คณะของกลอนจัดเป็นบทๆ และบทหนึ่งๆ มี 4 วรรค หรือ 2 คำกลอน

2. พยางค์ คือ จำนวนคำที่บรรจุลงในแต่ละวรรคของกลอนโดยปกติกลอนวรรคหนึ่งๆ จะมีตั้งแต่ 8-9 คำ โดยมากนิยม 8 คำ เป็นเกณฑ์

3. สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้คำคล้องจองกัน มีสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ

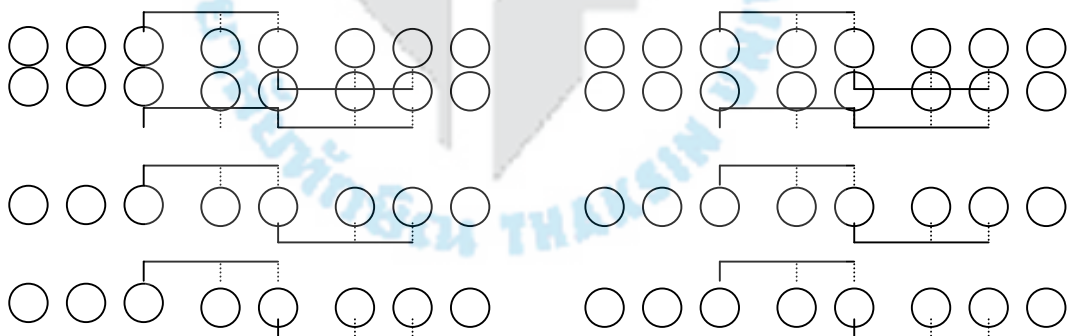
3.1 ประเภทของสัมผัส มี 2 ประเภทคือ

1. สัมผัสนอกหรือสัมผัสบังคับ

2. สัมผัสในหรือสัมผัสไม่บังคับ

สัมผัสใน หมายถึง สัมผัสที่คล้องจองกันในวรรคเดียวกัน ทำให้กลอนมีความงามความไพเราะรื่นหูเพิ่มขึ้น

จังหวะคำในวรรคกลอนจะต่อเนื่องกัน จะต้องเพิ่มสัมผัสในตามแผนผัง ดังนี้

หนวนน้ำค้างพร่างพรมจะห่มเสื่อ
 พอรุ่งเอนอนสนิทพิศมัย
 ถึงลมว่าวหนวยังจะผิงไฟ
 แต่หนวใจจำกลิ่นทุกวันคืน
 สุนทรภู์
 ครั้นอำลาดาบสจึงบอกให้
 ประทานไม้เท้าทรงลึงอักษร
 ได้ปราบผีพระยาม้ามังกร
 จึงลาจรจากท่านมารดา
 สุนทรภู์

4. เสียงวรรณยุกต์

สัมผัสนอกของกลอนนั้นบังคับเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

4.1 คำสุดท้ายของวรรคสลับ ใช้วรรณยุกต์ได้ทั้ง 5 เสียง
ตั้งอย่าง

วัดพิภูลงกลิ่นระรินริน
 โอ้หอมชื่นเช้นกับรสแป้งสดไส
 เหมือนพิภูล่องทรงพวงมาลัย
 ที่เคยใส่หัตถ์หอมถนอมนวล
 สุนทรภู์

4.2 คำสุดท้ายของวรรครับ นิยมใช้เสียงจัตวา
ตัวอย่าง

จนวันนี้ที่สัญญาว่าจะกลับ
 จนเดือนดับแสงทองส่องฟ้าใหม่
 และสายรุ้งมุ่งผ่านม่านฟ้าไป
 จนเจียนใจคนคอยจะพลอยกินท์
 ประยอม ซองทอง

4.3 คำสุดท้ายของวรรครอง นิยมใช้เสียงสามัญ

ตัวอย่าง

สนเสียดยอดดอกคอดเมฆเหนือเขตเขา	ฉากสีเทาม่านฟ้าเริ่มพราวหม่น
ฟ้าคลุ้มคล้ำนำสาดโปรยหยาด <u>ชล</u>	หลังธารชลพื้นหล้าด้วยปรานี
	พงศกร แซงิว

4.4 คำสุกท่ายของวรรณคดี ห้ามใช้เสียงจัตวา นิยมใช้เสียงสามัญกับเสียงตรี

ตัวอย่าง

ร่มจำปีนึ่งมหาอาณาจักร	รวมความรักสูงส่งทรงศักดิ์ศรี
ช่อแล้มแฉ่มเหมือนเอือนวจิ	ให้จำปีที่เราร่วมเนนา <u>น</u>
	นิภา บางอี้น

แบบฝึกที่ 3

เรื่อง จังหวะคำในวรรคกลอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
 - 1.1 นักเรียนสามารถเขียนคำที่มีสัมผัสใน
 - 1.2 นักเรียนสามารถเขียนคำในจังหวะ 3-2-3
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 บอกจำนวนคำในวรรคได้
 - 2.2 เขียนคำสัมผัสในได้
 - 2.3 เติมข้อความในจังหวะ 3, 2, 3 ได้

สื่อการสอน

ใบความรู้ เรื่องจังหวะคำในวรรคกลอน

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเรียงลำดับวรรคให้แต่ละวรรคมีคำสัมผัสคล้องจองกัน ตอนที่ 2 ฝึกนำคำมาเติมในช่องว่าง

กิจกรรมในการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

4. ครูแจกแบบฝึกที่ 3 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 3 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 3

ตอนที่ 1 ฝึกเรียบเรียงคำ

คำสั่ง จงเรียงลำดับวรรคใหม่ให้ถูกต้องตามสัมผัส

1. คือเพื่อน เตือนใจ หนังสือ ให้รู้
2. เข้าห้องน้ำ ชำระกาย ดินแต่เช้า สบายตัว
3. จะสบาย ชีวิตคน ทนมานะ เมื่อปลายมือ
4. ชึ่งน้ำใจ คู่อ่อนหวาน ปานจะฉาบ อานน้ำผึ้ง
5. ใครรู้ได้ คูภายนอก ทรมภายใน หลอกว่างาม

เฉลย

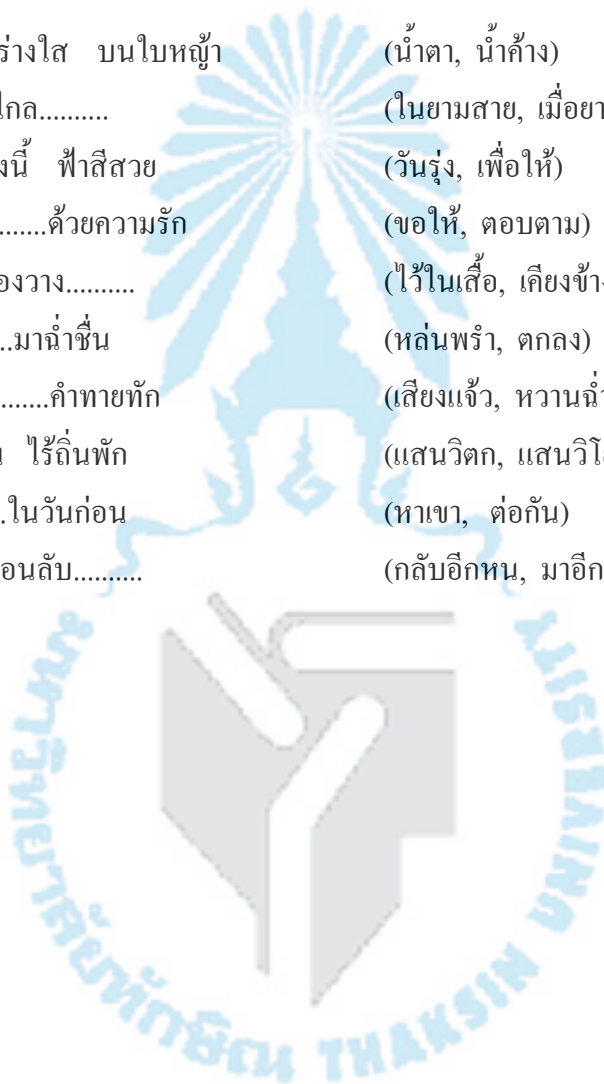
1. หนังสือ คือเพื่อน เตือนใจ ให้รู้
2. ตื่นแต่เช้า เข้าห้องน้ำ ชำระกาย สบายตัว
3. ชีวิตคน ทนมานะ จะสบาย เมื่อปลายมือ
4. คู่อ่อนหวาน ปานจะฉาบ อานน้ำผึ้ง ชึ่งน้ำใจ
5. คุยภายนอก หลอกว่างาม ทรมภายใน ใครรู้ได้

ตอนที่ 2 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บทางขวามือมาเติมในช่องว่างทางซ้ายมือ

1. หยาด.....พรางใส่ บนใบหญ้า (น้ำตา, น้ำค้าง)
2. รอเวลา ลับไกล..... (ในยามสาย, เมื่อยามสาย)
3. หวัง.....พຽงนี้ ฟ้าสีสวย (วันรุ่ง, เพื่อให้)
4. รักยอมชอบ.....ด้วยความรัก (ขอให้, ตอบตาม)
5. รักเจ้าของ ต้องวาง..... (ไว้ในเสื้อ, เคียงข้างหมอน)
6. มีสายฝน.....มาน้ำชื่น (หล่นพริ้ว, ตกลง)
7. นกน้อยขาน.....คำทายทัก (เสียงแจ้ว, หวานฉ่ำ)
8.นกขมิ้น ไร่ถิ่นพัก (แสนวิคก, แสนวิโยค)
9. น้ำใจก่อน.....ในวันก่อน (หาเขา, ต่อกัน)
10. ขอไมตรี เลื่อนลับ..... (กลับอีกหน, มาอีกหน)

เฉลย

1. น้ำค้าง
2. ไนยามสาย
3. วันรุ่ง
4. ตอบตาม
5. เคียงข้างหมอน
6. หล่นพรา
7. หวานน้ำ
8. แสนวิตก
9. ต่อกัน
10. กลับอีกหน

แบบฝึกหัดที่ 3

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บข้างล่างเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ตอนที่ 1

(จากหมู่ผึ้ง ฟังเพลงรัก ยังตราตรึง ย้ำถึง หวานฉ่ำ)

นกน้อยขาน 1..... คำทายทัก 2.....หวานหู 3.....

บทเพลงแห่งแหล่งหล้า 4..... มนต์ลำน้า 5.....ซึ่งวันเยาว์

วันเนาวัน ยูเดิน

เฉลย

1. หวานฉ่ำ
2. ฟังเพลงรัก
3. จากหมู่ผึ้ง
4. ยังตราตรึง
5. ย้ำถึง

ตอนที่ 2

(กลางธารใส เข้มยี่มให้ ท่องถิ่นไพร ในสายน้ำ ลอยดื่มด่ำ)

ถ้าฉันเป็นใบไม้ 1..... 2.....ล่องสนาน 3.....

แหวะหักทลายทรายหิน 4..... 5.....หลับผาง่าชัน

วันเนาวัน ยูเดิน

เฉลย

1. ในสายน้ำ
2. ลอยดื่มด่ำ
3. กลางธารใส
4. ท่องถิ่นไพร
5. เข้มยี่มให้

แผนการสอนที่ 4

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง การเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับ

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

การสร้างสัมผัสมีความสำคัญในการเขียนคำประพันธ์ และเพื่อให้เกิดความไพเราะ สัมผัสของกลอนมี 2 ประเภท คือ สัมผัสนอกและสัมผัสใน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับได้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

2.2.1 นักเรียนสามารถเติมคำสัมผัสนอกได้

2.2.2 นักเรียนสามารถเติมคำสัมผัสในได้

3. เนื้อหาสาระ

สัมผัสบังคับในการแต่งกลอน

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องแผนกลอนสุภาพ และสัมผัสบังคับกลอนสุภาพที่เรียนมาแล้ว
2. ครูยกตัวอย่าง กลอนสุภาพที่ถูกต้องตามแผนผังบังคับ
 "ไม่เปลี่ยนสีที่กาลเวลาหนึ่ง เราผู้ซึ่งอย่างดีเป็นสีไหน
 ทุกทุกปีที่เห็นเป็นสีใด เปลี่ยนครั้งใหม่ยังมีเป็นสีเดิม
 เคยเขียวกลายเป็นสีส้ม ได้ชื่นชมม่วงแดงโลกเสรีเสริม
 เหลืองแสดบ้างบางสีมีแต่งเดิม ไม่แรกเริ่มเปลี่ยนฤดูรู้กลับกลายเป็น
 วันเนาวิ ยูเคิน"
3. ให้ตัวแทนนักเรียนออกไปโยงสัมผัสบังคับ
4. ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ ครูตั้งคำถามเพื่อทบทวน

ประสบการณ์เดิมดังนี้

- 1) คำสัมผัสมีกี่อย่าง อะไรบ้าง
- 2) กลอนบทนี้มีคำสัมผัสบังคับที่ใดบ้าง
- 3) สัมผัสระหว่างบทคือ คำว่าอะไร
5. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นแล้วสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

6. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

7. ประธานรับใบความรู้ เรื่อง สัมผัสกลอน

8. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจดังนี้

- 1) สัมผัสของกลอนมีกี่อย่าง อะไรบ้าง
- 2) สัมผัสบังคับกับกลอนคือสัมผัสอะไร
- 3) สัมผัสไม่บังคับคือสัมผัสอะไร
- 4) สัมผัสนอกจะเป็นสัมผัสอะไร

ขั้นสรุป

9. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสัมผัสบังคับของกลอน

กระบวนการปฏิบัติ

10. ให้นักเรียนทุกคนทำแบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 1 และ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้ เรื่องสัมผัสของกลอน

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

- 8.1.1 นักเรียนเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับได้
- 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 4 ได้ถูกต้อง
- 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

- 8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
- 8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
- 8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 1, 2
- 8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 4

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

- 8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 1, 2 ได้ถูกต้อง
- 8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 4 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 1, 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 4

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนศึกษาคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพจากหนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์และ
ขีดเส้นใต้คำสัมผัสนอก

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ /
รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

2. สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายของวรรคสุดท้ายหรือวรรคส่งของบทหน้าสัมผัสกับคำ
สุดท้ายของวรรคที่สองหรือวรรครับของบทต่อไป

แบบฝึกที่ 4

เรื่อง การเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 นักเรียนสามารถเติมคำสัมผัสนอกได้
 - 2.2 นักเรียนสามารถเติมคำสัมผัสในได้

สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องสัมผัสของกลอน

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

- แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 2 ตอน
- ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำสัมผัสบังคับ
- ตอนที่ 2 ฝึกเติมคำสัมผัสบังคับ

กิจกรรมการฝึก

1. ครูแจกแบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
2. ครูแจกแบบฝึกที่ 4 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
3. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 4 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครู

เฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 4

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำสัมผัสบังคับ

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำในวงเล็บข้างล่างเติมลงในช่องว่างตามสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพ

(กาย แขน แदन ตาย นั้ก ร้ก สบาย แสน หมาย อุบาทว์)

ชาวเราเอ๋ยพ่อแม่มุ่งแต่.....1..... สู้ฟุม.....2.....ในบุตรนั้นสุด...3....
 แต่ความรักมักเดินจนเกิน.....4..... เลยเข้า.....5.....ทุกข์ถมระทม.....6.....
 ค้งเศรฐฐีรักบุตรสุดสวาท บุตร...7.....มิได้รักสมัคร...8....
 เอาแต่ใจไฝ่ตามความ.....9..... พ่อแม่...10.....ก็เพราะตรมระทมใจ
 พระยาอุปกิตศิลปสาร

เฉลย

1. ร้ก
2. ฟ้ก
3. แสน
4. แคน
5. แदन
6. กาย
7. อุบาทว์
8. หมาย
9. สบาย
10. ตาย

ตอนที่ 2 ฝึกเติมคำสัมผัสบังคับ

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำในวงเล็บข้างล่างเติมลงในช่องว่างตามสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพ

(ขุน คุณ จาก เต็บใหญ่ บุญ พราก แม่ แล เต็บใหญ่
ไหล อาลัย)

เจ้าพลาขงามความแสนสงสาร....1.... ข้าเลื่อง...2....คูหน้าน้ำตา...3....
แล้วกราบกรานมารดาด้วย...4.... ลูก...5....คงจะมาหาแม่คุณ
แต่ครั้งนี้มีกรรมจะจำ...6.... ต้องพลัด...7....แม่ไปเพราะไอ้...8...
เที่ยวหาพ่อขอให้ปะเคชะ...9.... ไม่ลืม...10....มารดาจะมาเยือน
สุนทรภู่

เฉลย

1. แม่
2. แล
3. ไหล
4. อาลัย
5. เต็บใหญ่
6. จาก
7. พราก
8. ขุน
9. บุญ
10. คุณ

แบบฝึกหัดที่ 4

ตอนที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำในวงเล็บมาเติมในช่องว่างตามสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพ

- นกทั้งหลายหมายรวมร่วม...1..... (ปริกษา ชุมนุม)
 เลือก...2.....เพื่อนกได้ยกย่อง (ผู้นำ หัวหน้า)
 เมื่อเกิดเหตุภัยได้...3..... (คุ้มครอง ป้องกัน)
 นกทั้งฝูงเห็นดีที่...4..... (เลือกนาย ผู้นำ)
 ในครั้งนั้นนกยูงผู้...5..... (สูงศักดิ์ สวยงาม)
 จึง...6.....เสียงดังท่านทั้งหลาย (ชวนชัก เสนอตัว)
 ศักดิ์อันสูงยงนี้มี...7..... (สูงเด่น มากมาย)
 ทั้งขนกายสวยสง่ากว่า...8..... (ทั้งมวล ทั้งตัว)

เฉลย

1. ปริกษา
2. หัวหน้า
3. คุ้มครอง
4. เลือกนาย
5. สูงศักดิ์
6. ชวนชัก
7. มากมาย
8. ทั้งมวล

ตอนที่ 2

นางกอดจูบลูกหลังแล้วสั่งสอน
พ่อไปตีศรีสวัสดิ์กำจัดภัย
ลูกผู้ชายลายมือนั้นคือยศ
แล้วพาลูกออกมาข้างท่าเกวียน

อานวยพรพलयน้อยละห้อยให้
จนเติบโตใหญ่ยิ่งยวดได้บวชเรียน
เจ้าจงอุตส่าห์ทำสม่าเสมียน
จะจากเงินใจขาดอนาใจ
สุนทรภู่

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ถูกต้องและเขียนเครื่องหมาย × หน้าคำตอบที่ผิด

- 1. สัมผัสบังคับได้แก่ สั่งสอน – อานวยพร , ภัย – เติบใหญ่
- 2. สัมผัสระหว่างบท ได้แก่ ละห้อยให้ – กำจัดภัย, เสมียน – เกวียน
- 3. สัมผัสสระ ได้แก่ สั่ง – สอน, พร – พลาย
- 4. สัมผัสนอก ได้แก่ เสมียน – ท่าเกวียน – เงิน

เฉลย

1. ✓
2. ×
3. ×
4. ✓

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน	
		4	3	2	1		4	3	2	1	4	3	2	1		
ชื่อ-สกุล																
1	กลุ่มที่															
2																
3																
4																16

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน
 ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูงมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
 ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

แผนการสอนที่ 5

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง การเติมข้อความในคำประพันธ์

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนบทหนึ่ง มี 4 วรรค ข้อความในแต่ละวรรคจะสอดคล้องกันไปตามลำดับและเป็นเรื่องเดียวกันมีสัมผัสถูกต้องตามแผนผังกลอน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนสามารถเติมข้อความลงในคำประพันธ์ได้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

เลือกใช้คำมาแต่งคำประพันธ์ได้

3. เนื้อหาสาระ

เติมข้อความ 1 วรรค ลงในคำประพันธ์ได้

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ชั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกลอนสุภาพ ให้นักเรียนอ่านกลอนต่อไปนี้ได้

พอฝนตกลงมาน้ำทำนอง เต็มคูคลองหนองบึงแม่น้ำใหญ่
กุ้งปูปลาแหวกว่ายสบายใจ เพราะเมืองไทยเมืองทองเป็นของเรา

2. ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่า กลอนวรรคใดมีใจความไม่สอดคล้องกับวรรคอื่นๆ
3. ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นแล้วครูสรุป

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่ม และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม
5. ประธานรับใบความรู้ เรื่องการเติมข้อความในคำประพันธ์
6. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและครูยกตัวอย่างกลอน ดังนี้

ตามเรื่องนั้นมีเศรษฐีหนึ่ง	เป็นคนซึ่งสูงชาติวาสนา
มิตรพโยยสินเหลือสิ้นคณา	มีบ้านช่องแน่นหนาด้วยข้าไท
ท่านเศรษฐีมีบุตรสุดที่รัก	แกพุ่มพิกไฝจิตพิสมัย
บุตรคนเดียวแสนจะหวังดังดวงใจ	หวังจะให้สืบวงศ์ดำรงไป
	พระยาอุปกิตศิลปสาร

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เกี่ยวกับการเติมข้อความลงในคำประพันธ์

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้ เรื่องการเติมข้อความลงในคำประพันธ์

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

8.1.1 นักเรียนสามารถเติมข้อความลงในคำประพันธ์ได้

8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 5 ได้ถูกต้อง

8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม

8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 5 ตอนที่ 1, 2

8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 5

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 5 ตอนที่ 1, 2 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 5 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 5 ตอนที่ 1, 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 5 จำนวน 10 ข้อ

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนหาบทร้อยกรองที่แต่งด้วยกลอนสุภาพจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่นๆ นำมาติดป้ายนิเทศในห้องเรียน

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

ใบความรู้

เรื่อง การเติมข้อความลงในคำประพันธ์

คู่มือครูชุดพื้นฐานการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2540 : 106-108) ได้กล่าวถึงเรื่องการเติมข้อความลงในคำประพันธ์ สรุปได้ดังนี้ กลอนบทหนึ่งมี 4 วรรค ข้อความในแต่ละวรรคจะต้องสอดคล้องกัน ไปตามลำดับและเป็นเรื่องเดียวกันจนจบ

การตรวจสอบว่าเนื้อเรื่องสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ มีวิธีการตรวจสอบด้วยตนเองง่ายๆ ดังนี้

ตั้งคำถามกับตนเองเสียก่อนว่า

- ใคร
- จะทำอะไร
- กับใคร
- ที่ไหน
- เมื่อไร
- ผลเป็นอย่างไร

อาจจะเขียนตอบคำถามจากข้างต้นเป็นร้อยแก้ว แล้วค่อยเขียนเป็นร้อยกรอง

ตรวจสอบว่าสัมผัสบังคับถูกต้องหรือไม่

คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 1, 2, 3, 4, 5 คำใดคำหนึ่งของวรรคที่ 2

คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3

คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำที่ 1, 2, 3, 4, 5 คำใดคำหนึ่งของวรรคที่ 4

สัมผัสระหว่างบท คำสุดท้ายของวรรคสุดท้ายของบทก่อน สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบทต่อไป

แบบฝึกที่ 5

เรื่อง การเติมสัมพัทธ์ตามแผนผังบังคับ

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถเติมข้อความลงในคำประพันธ์ได้
- 2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
เลือกใช้คำมาแต่งคำประพันธ์ได้

สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้ เรื่องการเติมข้อความลงในคำประพันธ์

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

- แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 2 ตอน
- ตอนที่ 1 ฝึกเติมข้อความ
 - ตอนที่ 2 ฝึกเติมข้อความ 2 วรรค

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้ เรื่องเติมข้อความในคำประพันธ์
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 5 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ
4. ครูแจกแบบฝึกที่ 5 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ
5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 5 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 5

ตอนที่ 1 ฝึกเติมข้อความ

คำสั่ง จงเติมข้อความวรรคที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

1. ธารน้ำใสมองไปเห็นฝูงปลา
2. ทุกครั้งที่มีผิคิดแก้ไข
3. นิทานเก่าแต่กระต่ายเล่าหลายครั้ง
4. หอมดอกไม้ในสวนอบอวลกลิ่น
5. ดอกไม้ไทยมากมายหลายชนิด

เฉลย

- 1 ว่าขไปมานาคูหมูปลาสวย
- 2 ไร่เตือนใจให้มันมิหวันไหว
- 3 แต่ก็ยงสนใจไว้กล่าวขาน
- 4 เฝ้าถวิลขอชมดมดอกไม้
- 5 มาประดิษฐ์มาลัยใส่แจกัน

หรือ

อยู่ในคุลยพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ฝึกเติมข้อความ 2 วรรค

คำสั่ง จงเติมข้อความวรรคที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

1. คิดสิ่งใดแล้วต้องทำให้สำเร็จ ด้วยใจเต็มมุ่งมั่นมิหวั่นไหว

.....

2. อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ง่ายเสมออย่ามัวเผลอประมาทอาจเสียหาย

.....

3. กุหลาบแดงแฝงรักสลับใจ ขอมอบให้คนดีที่คิดถึง

.....

4. ถ้าหากฉันนั้นบินได้เหมือนนก จะโฉบบินไปในแหล่งหล้า

.....

5. ชีวิตมีความหวังหากปลั่งพลาด เราสามารถใช้ปัญญาแก้ไข

.....

เฉลย

อยู่ในคลังพินิจของครูผู้สอน

แบบฝึกหัดที่ 5

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บมาเติมในช่องว่าง

- (คำขอโทษไร้ค่าอย่าคิดหวน ลองทบทวนถูกผิดคิดอย่างไร)
1. เสียใจไยเล่าเปล่าประโยชน์
- (ดีกว่าใครชั่วโฉดนับ โกฎิพัน ดีกว่ามิตรคบเล่นเป็น ไหนไหน)
2. เพื่อนคนหนึ่งซึ่งมีไมตรีจิต
- (ทุกครั้งที่มีผิดคิดแก้ไข ทุกครั้งที่คิดผิดซ้ำซ้ำใจนัก)
3. ก็คงไม่ผิดพลาดจนจากหนัก
- (เพียงตาต่อตาหวานถึงปานนี้ หากต่อใจต่อชีวันฉันยังยืน)
4. หากฤดีต่อหวานถึงปานไหน
- (น้ำค้างพรหมลมดีกระทิกผ่าน หลงเคว้งกว้างคั่นคั่นสู่หนไหน)
5. อูรารานรอนร้าวราวสลาย
- (จงสดใสเกินกุหลาบอาบกลิ่นสี ขอความดีคุ้มครองผ่านผ่องภัย)
6. ลมเช้าเริ่มเจิมขวัญแก่วันใหม่
- (ทิ้งที่ทุกข้หมองไหม้ใดที่สิ้น , ในวันซึ่งจากกันวันแตกดับ)
7. แต่น้ำตาพร่ำรดเพียงหยดหนึ่ง
- (ลบขมขื่นชอกช้ำกลบกำสรวล , นกน้อยขานหวานล้าคำทักทาย)
8. มีสายฝนหล่นพรำมาจำขึ้น

(เอื้ออภัยให้กันในวันนี้ ,

9.

(ด้วยสองเท้าก้าวออกไปข้างหน้า ,

10.

เชื่อมสายใยใจรักสลักมนต์)

ขอไมตรีเลือนลับกลับอีกหน

แม้มีจิตคิดขวัญเป็นบัณฑิต)

การศึกษาคือหวังที่ยังผล

เฉลย

เฉลย

1. คำขอโทษไร้ค่าอย่าคิดหวน
2. ดีกว่ามีตรรกเป็นไหนไหน
3. ทุกครั้งที่มีผิดคิดแก้ไข
4. เพียงตาต่อตาหวานถึงปานนี้
5. น้ำค้างพรหมลมดีกระทิกผ่าน
6. จงสดใสเกินกุหลาบอบกลิ่นสี
7. ในวันซึ่งจากกันวันแตกดับ
8. ลบขมชื่นชอกซ้ำกลับกำสรวล
9. เอื้ออภัยให้กันในวันนี้
10. ด้วยสองเท้าก้าวออกไปข้างหน้า

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรมระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือนักเรียน				ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความรับผิดชอบ				รวมคะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
ชื่อ - สกุล																		
1	กลุ่มที่																	
2																		
3																		
4																		

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับดีมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง

ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

แผนการสอนที่ 6

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง กลอนสุภาพ

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนสุภาพนับว่าเป็นกลอนหลัก เพราะเป็นหลักของบรรดากลอนทุกชนิดถ้าเข้าใจกลอนสุภาพเป็นอย่างดีแล้ว ก็สามารถจะเข้าใจกลอนอื่นๆ ได้โดยง่าย กลอนสุภาพมี 4 ชนิดคือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

2.1.1 นักเรียนแต่งกลอนสุภาพได้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

2.2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพได้

2.2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนสุภาพได้

2.2.3 แต่งกลอนสุภาพได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 สัมผัสบังคับกลอนสุภาพ

3.2 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

3.3 ฝึกแต่งกลอนสุภาพ

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกลอนสุภาพที่เคยเรียนมาแล้ว โดยการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดและทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียนดังนี้

- 1) กลอนสุภาพหนึ่งบทมีกี่วรรคอะไรบ้าง
- 2) วรรคหนึ่งๆ มีกี่คำ
- 3) มีสัมผัสบังคับกี่แห่งที่ใดบ้าง

2. นักเรียนช่วยแสดงความคิดเห็นแล้วครูสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ

ตรงกัน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

3. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

4. ประธานรับใบความรู้ เรื่องกลอนสุภาพ
5. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกันครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจดังนี้
 - 1) กลอนมีจำนวนวรรคละ 8 คำ แบ่งอย่างไร
 - 2) สัมผัสมีกี่ชนิดอะไรบ้าง
 - 3) วิธีการที่จะทำให้กลอนมีความไพเราะทำอย่างไร

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เกี่ยวกับลักษณะของกลอนสุภาพ

กระบวนการปฏิบัติ

7. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

8. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกหัดที่ 6 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนสุภาพ

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

8.1.1 นักเรียนสามารถแต่งกลอนสุภาพได้

8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 6 ได้ถูกต้อง

8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 6 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม

8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2

8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 6 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 2 บท

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกแต่งกลอนสุภาพอย่างน้อย คนละ 2 บท

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

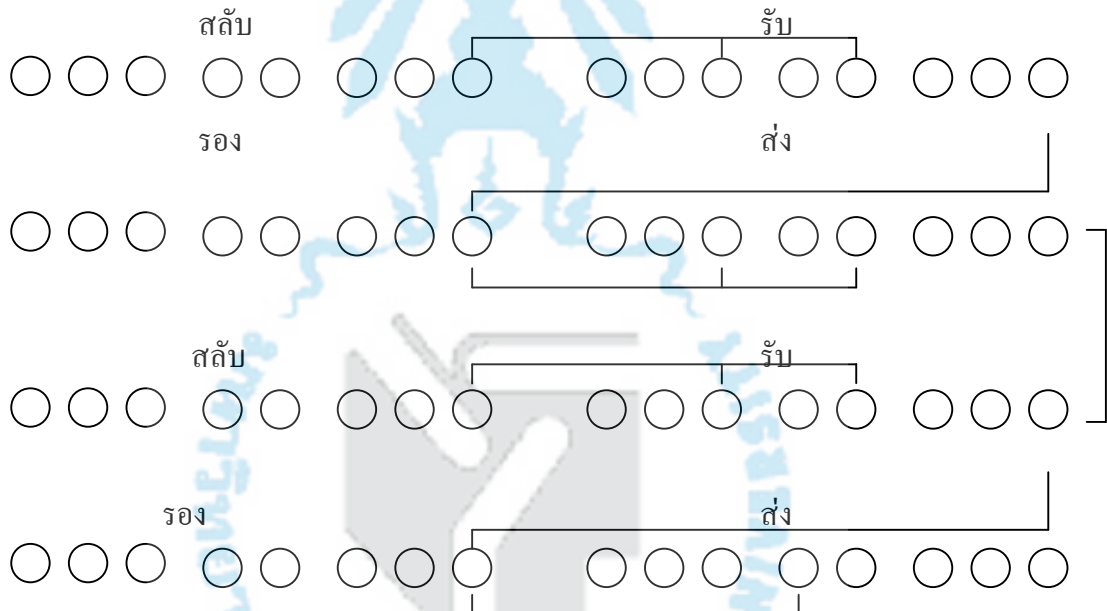
วันที่...../...../.....

ใบความรู้ เรื่อง กลอนสุภาพ

ประยูร ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 138-141) ได้กล่าวถึงเรื่องกลอนสุภาพสรุปได้ดังนี้ กลอนสุภาพเป็นกลอนที่นิยมว่าไพเราะและแต่งง่าย ทั้งเป็นแม่แบบของกลอนอื่นๆ อีกด้วยการที่เรียกว่ากลอน 8 นั้น เพราะวรรคหนึ่งๆ มีกำหนดไว้ 8 คำ แต่ผ่อนผันให้มี 7 หรือ 9 คำได้บ้าง เหตุที่กลอน 8 หรือกลอนสุภาพใช้ถ้อยคำเข้าใจง่ายสะดวกแก่การพูดการฟังของคนทั่วไป ซึ่งเรียกกลอนนี้อีกหนึ่งชื่อ ว่า กลอนตลาด

แผนผังกลอนสุภาพ

- คณะ**
1. กลอนสุภาพบทหนึ่งมี 2 บาท หรือ 2 คำกลอน
 2. กลอนสุภาพบทหนึ่งหรือ 1 คำกลอน มี 2 วรรค
 3. วรรคหนึ่งมีคำตั้งแต่ 7 ถึง 9 คำ
 4. บาทแรกเรียกว่าบาทเอก บาทหลังเรียกว่าบาทโท

สัมพัทธ์

สัมพัทธ์บังคับของกลอนเป็นสัมพัทธ์สระ กำหนดไว้ดังนี้

สัมพัทธ์คู่ที่ 1 คำสุดท้ายของวรรคกลับส่งสัมพัทธ์ไปยังคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรครับ

สัมพัทธ์คู่ที่ 2 คำสุดท้ายของวรรครับส่งสัมพัทธ์ไปยังคำสุดท้ายของวรรครอง

สัมพัทธ์คู่ที่ 3 คำสุดท้ายของวรรครองส่งไปยังคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคส่ง

สัมพัทธ์ระหว่างบท คำสุดท้ายของบทหน้า (วรรคส่ง) ส่งสัมพัทธ์ไปยังคำสุดท้ายของวรรครับ

ของบทต่อไป

แบบฝึกที่ 6

เรื่อง กลอนสุภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
 - 1.1 นักเรียนแต่งกลอนสุภาพได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพได้
 - 2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนสุภาพได้
 - 2.3 แต่งกลอนสุภาพได้

สื่อการสอน

ใบความรู้ เรื่องกลอนสุภาพ

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำให้เป็นกลอนสุภาพ ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรคกลอน จำนวน 2 บท

กิจกรรมในการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้ เรื่องกลอนสุภาพ
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

4. ครูแจกแบบฝึกที่ 6 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 6 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครู
เฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 6

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บข้างล่างนี้เติมลงในช่องว่าง
(ซีวี ชวด ผวน นัก ประตุ ชั่ววน ย้ายี ไหว อำนาจ อุปสรรค)

ทางที่ก้าวไกลเกินคืบเดิน 1..... ล้วน 2.....เสี้ยนหนามตามวิถี
อีกมารร้ายมากล้าคอย 3..... ท้อ 4.....เมื่อชีวะระอาใจ
จนหลายครั้งเข้าทรุดอยากหยุดสู้ หมด 5.....ต่อต้านทัคทาน 6.....
ต้องทนทุกข์ทรมานแทบปราศัย ต้องน้ำตาตกในนับไม่ถ้วน
แต่เมื่อนึกถึงตัวหากชั่วชาติ ให้ 7.....ฝ่ายค้านำชีพ 8.....
เปลอลุ่มหลงเมาชั่วสิ่ง 9..... อนาคตคง 10.....หดห้วนปล้น
ประยงค์ อนันทวงศ์

เฉลย

1. นัก
2. อุปสรรค
3. ย้ายี
4. ซีวี
5. ประตุ
6. ไหว
7. อำนาจ
8. ผวน
9. ชั่ววน
10. ชวด

ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรค

คำสั่ง ให้นักเรียนเรียงลำดับวรรคให้ถูกต้องตามลักษณะของกลอนสุภาพ

- 1) ดอกกุหลาบกลิ่นระรวยสวยสีสัน ที่สาวหนุ่มมักงานส่งให้กัน
เป็นสื่อความสัมพันธ์แห่งหัวใจ ราชนิดอกไม้ใครก็ทราบ
- 2) เมื่อมองดูงามตาพาสดใส เป็นผกาเลื่องชื่อระบือไกล
ไม่ว่าชนชาติใครรู้จักดี กลีบกุหลาบนุ่มอ่อนช้อนกันอยู่

.....

.....

.....

.....

เฉลย

- 1) ราชนิดอกไม้ใครก็ทราบ ดอกกุหลาบกลิ่นระรวยสวยสีสัน
ที่สาวหนุ่มมักงานส่งให้กัน เป็นสื่อความสัมพันธ์แห่งหัวใจ
- 2) กลีบกุหลาบนุ่มอ่อนช้อนกันอยู่ เมื่อมองดูงามตาพาสดใส
เป็นผกาเลื่องชื่อระบือไกล ไม่ว่าชนชาติใครรู้จักดี
ประยงค์ อนันตวงศ์

แบบฝึกหัดที่ 6

ตอนที่ 1

คำสั่ง จงเติมคำให้ถูกต้องตามลักษณะของกลอนสุภาพ

1. กลอนสุภาพเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า.....
2. กลอนบทหนึ่งประกอบด้วยกลอน.....วรรค..... บท
3. วรรคหนึ่งของกลอนสุภาพใช้คำ.....ถึง.....คำ
4. สัมผัสบังคับของกลอนเป็นสัมผัส.....
5. สัมผัสบังคับในกลอนสุภาพ กำหนดไว้ดังนี้

คู่ที่ 1.....

คู่ที่ 2.....

คู่ที่ 3.....

สัมผัสระหว่างบท

.....

เฉลย

1. กลอนตลาด
2. 4 วรรค 2 บท
3. 7-9 คำ
4. สระ
5. คู่ที่ 1 คำสุดท้ายของวรรคสลับ ส่งสัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรครับ
คู่ที่ 2 คำสุดท้ายของวรรครับ ส่งสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง
คู่ที่ 3 คำสุดท้ายของวรรครอง ส่งสัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคส่ง
สัมผัสระหว่างบท คำสุดท้ายของบทหน้า (วรรคส่ง) ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรค

รับของบทต่อไป

ตอนที่ 2

คำสั่ง จงเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนสุภาพ

มีเด็กเลี้ยงแกะฝูงใหญ่อยู่มาในวันหนึ่ง	เด็กร้องเอ็ดอึงให้ช่วยที่มีหมาป่า
เด็กตะโกนร้องดังก้องกู่คนก็กรูมาช่วย	ไม่เห็นมีหมาเหมือนร้องกู่ก้องเลย
จนอยู่มาวันหนึ่งถึงที่มีหมาป่ามาจริง	เด็กร้องว่าขอวานช่วยด้วยเจ้าเอ๋ย
คนคิดว่าน่าจะเป็นเหมือนเช่นเคย	คนจึงเฉยเมยไม่ยอมช่วยเมินหน้าไม่มามอง

เฉลย

เด็กเลี้ยงแกะฝูงใหญ่ในวันหนึ่ง	ร้องเอ็ดอึงช่วยที่มีหมาป่า
ตะโกนร้องก้องกู่คนกรูมา	ไม่เห็นหมาเหมือนร้องกู่ก้องเลย
จนวันหนึ่งถึงที่มีหมาป่า	เด็กร้องว่า "วานช่วยด้วยเจ้าเอ๋ย"
คนคิดว่าน่าจะเป็นเหมือนเช่นเคย	จึงเฉยเมยเมินหน้าไม่มามอง
	วันเนา ๒๕๓๓

หรือ

อยู่ในคุลยพินิจของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น	ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความรับผิดชอบเป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน	
		4	3	2	1		4	3	2	1	4	3	2	1		
1	ชื่อ - สกุล															
2	กลุ่มที่															
3																
4	กลุ่มที่															
1																
2																
3																
4																

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูงมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง

ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งคำประพันธ์

ลำดับที่	คะแนน ชื่อ - สกุล	เนื้อหา / สาระ	ศิลปะการประพันธ์	ฉันทลักษณ์	อักขรวิธี	รวม	คะแนนจริง
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

คำชี้แจง

- เนื้อหาสาระ คือแนวคิด (อ่านแล้วรู้เรื่องดี) - ศิลปะการประพันธ์ คือ การใช้คำตรงกับความหมาย เมื่อความชัดเจน จึงหว่าคำ (ฉันทลักษณ์)
- ฉันทลักษณ์ คือ สัมผัสบังคับถูกต้อง (สัมผัสสัมผัสคู่ละ 1 คะแนน สัมผัสซ้ำคู่ละ 0.5 คะแนน) - อักขรวิธี คือ การสะกดคำ (สะกดผิดหักคำละ 1 คะแนน 4 คำ 2 คะแนน ถ้าซ้ำ 3 ที่หัก 1.5 คะแนน)

แผนการสอนที่ 7

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง กลอนสักวา

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนสักวาเป็นกลอนที่แต่งขึ้นร้องเล่นโต้ตอบกัน เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของไทย ที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีลักษณะเดียวกับกลอนดอกสร้อย แต่กลอนสักวาจะบังคับขึ้นต้นวรรคแรกด้วยคำว่า สักวา และจบบทต้องลงด้วยคำว่า เอย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถแต่งกลอนสักวาได้
- 2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.2.1 เขียนแผนผังและบอกลักษณะบังคับของกลอนสักวาได้
 - 2.2.2 แต่งกลอนสักวาตามหัวข้อที่กำหนดให้ได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 แผนผังกลอนสักวา
- 3.2 ลักษณะบังคับของกลอนสักวา
- 3.3 ฝึกแต่งกลอนสักวา

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนแบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องกลอนสุภาพที่ได้เรียนมาแล้ว และให้นักเรียนอ่านกลอนสุภาพ

สุภาพหวานอื่นมีหมื่นแสน

กลิ่นประเทียบเปรียบดวงพวงพะยอม

แผ่นดินถล่มหายมหายาบไม่ปลาบปล้ำ

ผู้ดีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์

ไม่เหมือนแผ่นดินพจมานที่หวานหอม

อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม

ดังคูคดิมบอระเพ็ดต้องเข็ดขม

ใครฟังลมเมินหน้าระอาเออ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง

บดินทรไพศาลโสภณ

ครูตั้งประเด็นคำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิด ดังนี้

1) กลอนสุภาพขึ้นต้นด้วยคำว่า

2) กลอนสุภาพลงท้ายด้วยคำว่า

3) กลอนสุภาพ 1 บท มีกี่วรรค กี่คำกลอน

4) กลอนสุภาพ 1 วรรค มีกี่คำ

2. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเห็นแล้วสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน ครูชี้แจงแนะนำสรุปเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

ชั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

3. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

4. ประธานกลุ่มรับใบความรู้เรื่องกลอนสักวา

5. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ ดังนี้

- 1) ข้อบังคับของกลอนสักวามีอะไรบ้าง
- 2) กลอนสักวามีสัมผัสบังคับอย่างไร
- 3) กลอนสักวาทหนึ่งมีกี่วรรค
- 4) กลอนสักวา ถ้าจะแต่งบทต่อไปต้องปฏิบัติอย่างไร

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงข้อบังคับของกลอนสักวา

กระบวนการปฏิบัติ

7. ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ
ครูเฉลย

8. ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ
ครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนสักวา

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

- 8.1.1 นักเรียนสามารถแต่งกลอนสักวาได้
- 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 7 ได้ถูกต้อง
- 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 7 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

- 8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
- 8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
- 8.2.3 ตรวจแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 1 และ 2
- 8.2.4 ตรวจแบบฝึกหัดที่ 7

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

- 8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง
- 8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 7 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

- 8.4.1 แบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 1 จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 2 กลอนสักวา จำนวน 2 บท
- 8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 7 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 8 ข้อ
- 8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกแต่งกลอนสักวา อย่างน้อยคนละ 1 บท

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

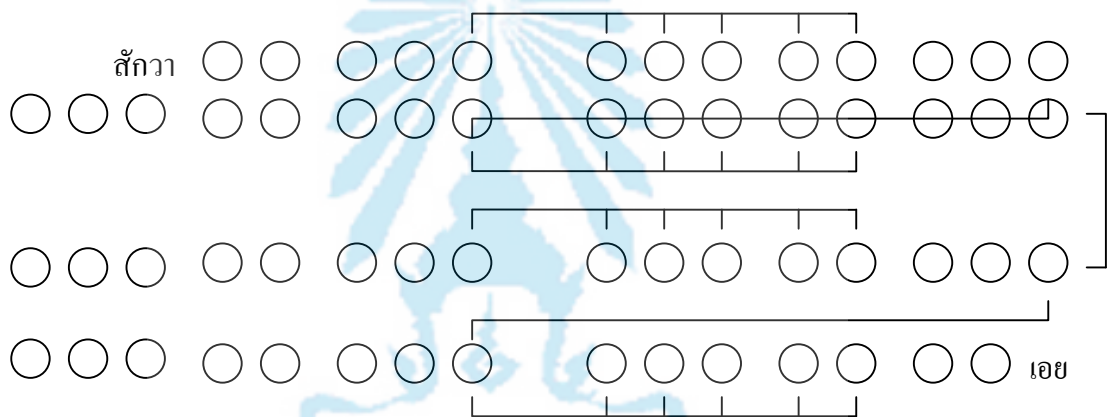

ใบความรู้

เรื่อง กลอนสักวา

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 143) ได้ให้ความหมายของกลอนสักวาไว้ว่า สักวา เป็นกลอนที่แต่งขึ้นร้องเล่นโต้ตอบกัน ซึ่งเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของไทยที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

แผนผังกลอนสักวา

สักวาไหว้คุณครูผู้สอนสั่ง
 ส่วนแต่เป็นนักปราชญ์จอมกวี
 ไม่เคยเล่นสักวาซ้ำอ่อนหัด
 มาวันนี้หวังให้ใจเบิกบาน

ไหว้ทุกท่านที่นั่งอยู่ที่นี่
 อาวุโสศักดิ์ศรีเป็นอาจารย์
 กลอนติดขัดจงช่วยด้วยสงสาร
 คุณครูท่าน โปรดสงเคราะห์ให้เหมาะเอย
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
 สยามบรมราชกุมารี

กลอนสักวา กำหนดลักษณะเฉพาะไว้ดังนี้

1. กลอนสักวาบทหนึ่งมี 4 คำกลอน
2. จังหวะแรกของวรรคขึ้นบท ขึ้นต้นด้วยคำว่า "สักวา"
3. คำสุดท้ายของบทลงท้ายด้วย เอย
4. สัมผัสบังคับเป็นสัมผัสสระลักษณะอย่างกลอนทั่วไป

แบบฝึกที่ 7

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถแต่งกลอนสักวาได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 เขียนแผนผังและบอกลักษณะบังคับของกลอนสักวาได้
 - 2.2 แต่งกลอนสักวาตามหัวข้อที่กำหนดให้ได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนสักวา

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ ตอนที่ 2 ฝึกเรียบเรียงลำดับวรรคกลอน

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้ เรื่องกลอนสักวา
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

4. ครูแจกแบบฝึกที่ 7 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 7 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 7

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำต่อไปนี้เติมลงในช่องว่าง

จับ ชล พราว หนาว หลับ ไหว อะไร เอย

สัปดาห์หน้าหนาวหนาวสุด.....1..... น้ำค้าง.....2.....หนาวเย็นทุกเส้นขน
 หนาวจนสันซิบซาบดั่งอาบ.....3..... หนาวสกนธ์ยังไม่เท่าหนาวฤทัย
 หนาวสะท้อนหนาวสะท้อนนอนไม่.....4..... หนาวนี้.....5.....แล้วแทบโจนทนมไม่.....6.....
 หนาวอย่างนี้ได้สมหมายก็คลายไป หนาว.....7.....ไม่ต้องบอกแปลออก.....8.....
 ชิต บุรทัต

เฉลย

1. หนาว
2. พราว
3. ชล
4. หลับ
5. จับ
6. ไหว
7. อะไร
8. เอย

ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรณคดีกลอน

คำสั่ง ให้นักเรียนเรียงลำดับวรรณคดีของกลอนให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนสี่กวาง

บทที่ 1

- 1) ที่ตรงนี้เคยเชิญเคยเกริ่นวอน
นึกถึงถ้อยร้อยสัมผัสเมื่อปีก่อน
สักวาตะวันบ่ายพระพายพัด
ให้สาวสาวกล่าวกลอนสักวา
- 2) เชิญร่วมวงกรองพินกันอีกครา
พออ้อมถ้อยแล้วจะลาไม่ขัดเคย
เมื่อวันนี้มีมิตรมาพร้อมหน้า
อันพจมานหวานรับยังจับจิต

เฉลย

1) สักวาตะวันบ่ายพระพายพัด	นึกถึงถ้อยร้อยสัมผัสเมื่อปีก่อน
ที่ตรงนี้เคยเชิญเคยเกริ่นวอน	ให้สาวสาวกล่าวกลอนสักวา
2) อันพจมานหวานรับยังจับจิต	เมื่อวันนี้มีมิตรมาพร้อมหน้า
เชิญร่วมวงกรองพินกันอีกครา	พออ้อมถ้อยแล้วจะลาไม่ขัดเคย
	วินัย ภูระหงษ์

บทที่ 2

- 1) น้ำค้างพรายปรายโปรยโรยละออง
เป็นวันแรมแจ่มแจ้งด้วยแสงดาว
ศิระตกหันหางขึ้นกลางหา
สัปดาห์ดาวจระเข้ก็เหก
- 2) ความหนาวเหลือทานทนกรรมลหมอง
ดูแสงทองจับฟ้าขอลาเธอ
ลมเรื่อยเรื่อยเรื่อยฉิวต้องผิวเนื้อ
สกุณาการุเหว่าก็เร้าร้อง

เฉลย

1) สัปดาห์ดาวจระเข้ก็เหก	ศิระตกหันหางขึ้นกลางหา
เป็นวันแรมแจ่มแจ้งด้วยแสงดาว	น้ำค้างพรายปรายโปรยโรยละออง
2) ลมเรื่อยเรื่อยเรื่อยฉิวต้องผิวเนื้อ	ความหนาวเหลือทานทนกรรมลหมอง
สกุณาการุเหว่าก็เร้าร้อง	ดูแสงทองจับฟ้าขอลาเธอ
	ของเก่า

แบบฝึกหัดที่ 7

ตอนที่ 1

คำสั่ง จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. กลอนสี่กวางวรรคหนึ่ง ๆ มีจำนวนคำในวรรค.....คำ
2. กลอนสี่กวางบทหนึ่งมี.....คำกลอน
3. วรรคแรกของกลอนสี่กวางขึ้นต้นด้วยคำว่า.....
4. คำสุดท้ายของบทลงด้วยคำว่า.....
5. กลอนสี่กวางเป็นกลอนที่แต่งขึ้นสำหรับ.....

เฉลย

1. 6 – 8 คำ
2. 4 คำกลอน
3. สี่กวาง
4. เอย
5. ร้องเล่นโต้ตอบกัน

ตอนที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนสักวา ข้อความละ 1 วรรค

สักวาชีวิตต้องคิดสู้	เพราะจะได้ร่ำรับที่เรียนที่มากมีค่า
1.....	
เกิดเป็นคนต้องมีควรรย่อต่อ โชคชะตา	เราจงฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายเพื่อเข้าสู่หลักชัย
2.....	3.....
คนไม่สู้ชีวิตคิดท้อถอย	มักจะมีค้อยมีผลสัมฤทธิ์ในกิจที่ฝันใฝ่
	4.....
อนาคตของตนเองจะเลิศล้ำและเด่นอำไพ	ตนเองไซ้รัลิจิตชีวิตเอ๋ย
5.....	

เฉลย

สักวาชีวิตต้องคิดสู้	ได้รับร่ำรับที่เรียนที่มากมีค่า
เกิดเป็นคนมีควรรย่อต่อชะตา	จงฟันฝ่าอุปสรรคสู่หลักชัย
คนไม่สู้ชีวิตคิดท้อถอย	มักมีค้อยสัมฤทธิ์กิจฝันใฝ่
อนาคตจะเด่นล้ำเด่นอำไพ	ตนเองไซ้รัลิจิตชีวิตเอ๋ย
	ศิวกานท์ ปทุมสูติ

หรือ

อยู่ในคฤหาสน์ของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น				ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความรับผิดชอบที่ เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
ชื่อ-สกุล																		
กลุ่มที่																		
1																		
2																		
3																		
4																		
1																		
2																		
3																		
4																		

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน
 ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูงมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
 ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งคำประพันธ์

ลำดับที่	คะแนน ข้อ - สกฤต	เนื้อหา / สาระ	ศิลปะการประพันธ์	ฉันทลักษณ์	อักขรวิธี	รวม	คะแนนจริง
1		5	5	5	5	20	5
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

คำชี้แจง

- เนื้อหาสาระ คือแนวคิด (อ่านแล้วรู้เรื่อง)
- ศิลปะการประพันธ์ คือ การใช้คำตรงกับความหมาย เพื่อความชัดเจน จึงหว่าคำ (ฉีกคำ)
- ฉันทลักษณ์ คือ สัมผัสบังคับทุกคู่ (สัมผัสคิดคู่ละ 1 คะแนน สัมผัสซ้ำคู่ละ 0.5 คะแนน) - อักขรวิธี คือ การสะกดคำ (สะกดผิดที่คำละ 1 คะแนน 4 คำ 2 คะแนน ถ้าซ้ำ 3 ที่หัก 1.5 คะแนน)

แผนการสอนที่ 8

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง กลอนดอกสร้อย

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนดอกสร้อยเป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งเขียนขึ้นเพื่อนำไปใช้ขับหรือร้อง เป็นกลอนที่ให้อารมณ์ที่ดีแก่ผู้อ่าน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนสามารถแต่งกลอนดอกสร้อยได้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มาทาง

2.2.1 เขียนแผนผังและบอกลักษณะบังคับของกลอนดอกสร้อยได้

2.2.2 แต่งกลอนดอกสร้อยตามหัวข้อที่กำหนดให้ได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 แผนผังกลอนดอกสร้อย

3.2 ลักษณะบังคับของกลอนดอกสร้อย

3.3 ฝึกแต่งกลอนดอกสร้อย

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกลอนดอกสร้อยที่นักเรียนเคยได้ฟัง เช่น แมวเอ๋ย แมวเหมียว รูปร่างประเปรียวเป็นหน้าหนา

2. ครูนำกลอนดอกสร้อยให้นักเรียนอ่าน

ความเอ๋ยความรู้	ทุกอย่างอาจเป็นครูหากศึกษา
เห็นสิ่งใดใช้สมองลองปัญญา	ใคร่ครวญหาเหตุผลจนแจ้งใจ
อันความรู้เรียนเท่าไรก็ไม่จบ	ยิ่งค้นพบก็ยิ่งมีที่สงสัย
ใช้ความรู้ฝึกทางสร้างทุกข์ภัย	รู้จักใช้ทำประโยชน์สูงโตศลเอ๋ย
	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ครูตั้งประเด็นคำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิด ดังนี้

- 1) กลอนดอกสร้อยขึ้นต้นด้วยคำว่า
- 2) กลอนดอกสร้อยลงท้ายด้วยคำว่า
- 3) กลอนดอกสร้อย 1 บท มีกี่วรรค กี่คำกลอน
- 4) วรรคแรกมีกี่คำ

3. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นแล้วสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน ครูชี้แจงแนะนำ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตรงกัน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่ม และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ประธานกลุ่มรับใบความรู้เรื่องกลอนดอกสร้อย

6. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ ดังนี้

- 1) กลอนดอกสร้อยมีลักษณะพิเศษอย่างไร
- 2) กลอนดอกสร้อยเขียนวรรคละกี่คำ
- 3) กลอนดอกสร้อยมีสัมผัสบังคับอย่างไร

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงข้อบังคับของกลอนดอกสร้อย

กระบวนการปฏิบัติ

8. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 1 และ 2 ครูเฉลยแบบฝึกที่ 1 และ 2
9. ให้นักเรียนทุกคนทำแบบฝึกหัดที่ 8 ตอนที่ 1 และ 2

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนดอกสร้อย

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

- 8.1.1 นักเรียนสามารถแต่งกลอนดอกสร้อยได้
- 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 8 ได้ถูกต้อง
- 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 8 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม

8.2.3 ตรวจสอบแบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 1 และ 2

8.2.4 ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 8

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 8 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 1 และ 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 8 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 1 บท

8.4.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกแต่งกลอนดอกสร้อย อย่างน้อยคนละ 1 บท

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ /
รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

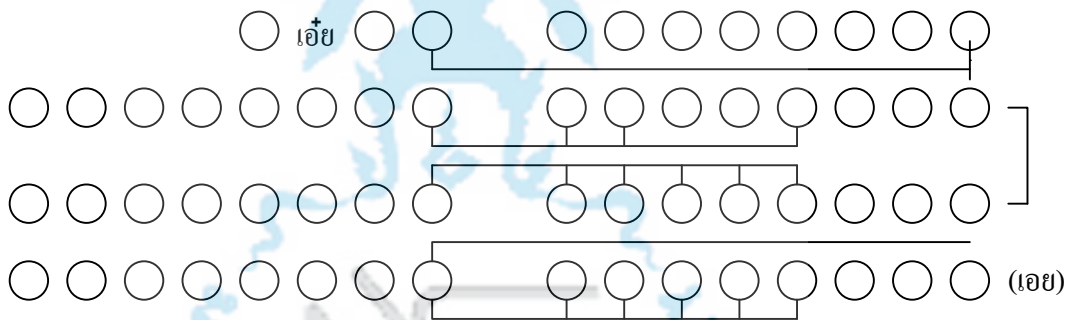
ใบความรู้

เรื่อง กลอนดอกสร้อย

วันเนา ยูเต็น (2532 : 116) ได้กล่าวถึงกลอนดอกสร้อย สรุปได้ว่ากลอนดอกสร้อยเขียนขึ้นเพื่อนำไปใช้ขับหรือร้องเป็นลำนำขับร้อง กลอนดอกสร้อยมีลักษณะเหมือนสักรา จึงมักเรียกติดปากกันว่าดอกสร้อยสักรา นิยมเล่นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 142) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของกลอนดอกสร้อย สรุปได้ดังนี้

แผนผังกลอนดอกสร้อย

แมวเอ๋ยแมวมณีขาว
ร้องเรียกเหมียวเหมียวเดี๋ยวก็มา
รู้จักเอารักเข้าต่อตั้ง
ควรรับว่ามันกตัญญู

รูปร่างประเปรียวเป็นหนักหนา
เคล้าแข้งเคล้าขาน่าเอ็นดู
คำคำช้านั่งระวังหนู
พอดูอย่างไรใส่ใจเอย
นายทศ เปรียญ

กลอนดอกสร้อยกำหนดลักษณะเฉพาะไว้ดังนี้

1. บทหนึ่งประกอบด้วย 4 คำกลอน ถึง 8 คำกลอน โดยทั่วไปนิยมเพียง 4 คำกลอน
2. วรรคหนึ่งขึ้นต้นบทใช้ 4 คำ โดยเอาคำ 2 คำมาเป็นคำตั้งแล้วซ้ำคำหน้า โดยแทรกคำว่า "เอย" หรือ "เอ๋ย" ระหว่างกลาง เช่น นำเอ๋ยนำคำ บางทีตัดคำว่า "เอย" หรือ "เอ๋ย" ออก

เหลือเพียง 2 คำ คือ น้ำคำ

3. คำสุดท้ายของบทจะใช้คำที่มีความหมายอย่างคำธรรมาทั่วไปหรือใช้คำว่า "เอ๋ย" โดยทั่วไปนิยมลงท้ายด้วยคำ "เอ๋ย"

4. สัมผัสบังคับเป็นสัมผัสสระ กำหนดตามลักษณะของกลอนทั่วไป

ดอกสร้อยสุภาภิตของเก่า

แบบฝึกที่ 8

เรื่อง กลอนดอกสร้อย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถแต่งกลอนดอกสร้อยได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 เขียนแผนภูมิและบอกลักษณะบังคับของกลอนดอกสร้อยได้
 - 2.2 แต่งกลอนดอกสร้อยตามหัวข้อที่กำหนดให้ได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนดอกสร้อย

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาที่ใช้ฝึกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรคกลอนดอกสร้อย จำนวน 2 บท

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน
 1. ครูแจกใบความรู้เรื่องกลอนดอกสร้อย
 2. แบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
 4. ครูแจกแบบฝึกที่ 8 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
 5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 8 ตอนที่ 1 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
 6. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 8 ตอนที่ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 8

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง ให้นักเรียนนำคำต่อไปนี้เติมลงในช่องว่าง

คน คาบ คน ระวัง ร้อน สมหวัง

นักเรียนกระฉาบ	เห็นใบพวงลง...1....ค่อยเพียรจน
มาสอดคล้องด้วยงอยปากของ...2....	ราวกับ...3....ช่างพินิจพิศทำรัง
ช่างละเอียดเสียดสลับออกซับซ้อน	อยู่พัก...4....นอนร่วมได้...5....
แม้ทำการหมั่นพินิจคิด...6....	ให้ได้ตั้งนกระฉาบไม่หยาบเอย
	นายทศ เปรียญ

เฉลย

1. คาบ
2. คน
3. คน
4. ร้อน
5. สมหวัง
6. ระวัง

ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรณคดีกลอน

คำสั่ง ให้นักเรียนเรียงลำดับวรรณคดีของกลอนให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนดอกสร้อย

บทที่ 1

- 1) เดินเอ๋ยเดินทาง
แม่เหนื่อยยากบากบั่นด้วยมั่นใจ
ว่าจะได้ถึงจุดสุดทางนั้น
อุปสรรคคักขวางไม่หวั่นไหว
- 2) มีปัญญานำชีวิตไม่ผิดผัน
มีศรัทธาเป็นเสบียงหล่อเลี้ยงจิต
มีสติเตือนใจให้รู้ทัน
วิริยะเพียรมั่นไม่ท้อเอย

เฉลย

1) เดินเอ๋ยเดินทาง	อุปสรรคคักขวางไม่หวั่นไหว
แม่เหนื่อยยากบากบั่นด้วยมั่นใจ	ว่าจะได้ถึงจุดสุดทางนั้น
2) มีศรัทธาเป็นเสบียงหล่อเลี้ยงจิต	มีปัญญานำชีวิตไม่ผิดผัน
มีสติเตือนใจให้รู้ทัน	วิริยะเพียรมั่นไม่ท้อเอย
	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

บทที่ 2

1) ธรรมชาติช่างจัดได้แบบคาย

นิ้วเอ๋ยนิ้วมือ

ลองพิศพิศคู่ที่รู้ซัด

ห้านิ้วถือสิ่งใดได้ถนัด

2) หากเท่ากันคงมีงามยามกริดกราย

หมู่คณะก็คล้ายนิ้วมือเอ๋ย

หัวแม่มือชี้กลางนางนิ้วก้อย

ใหญ่และน้อยเรียงดีมีมุ่งหมาย

เฉลย

1) นิ้วเอ๋ยนิ้วมือ

ลองพิศพิศคู่ที่รู้ซัด

หัวแม่มือชี้กลางนางนิ้วก้อย

หากเท่ากันคงมีงามยามกริดกราย

ห้านิ้วถือสิ่งใดได้ถนัด

ธรรมชาติช่างจัดได้แบบคาย

ใหญ่และน้อยเรียงดีมีมุ่งหมาย

หมู่คณะก็คล้ายนิ้วมือเอ๋ย

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

แบบฝึกหัดที่ 8

ตอนที่ 1

คำสั่ง จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. กลอนดอกสร้อยขึ้นต้นวรรคแรกมี.....คำ เช่น 1..... 2.....
2. กลอนดอกสร้อยลงท้ายด้วยคำว่า
3. กลอนดอกสร้อยบทหนึ่งมีคำกลอน
4. สัมผัสบังคับเป็นสัมผัส
5. กลอนดอกสร้อยเป็นกลอนเพลงพื้นเมืองของภาค.....

เฉลย

1. 4 คำ เช่น อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน
2. เอย
3. 4 คำกลอน
4. สัมผัสสระ
5. กลาง

ตอนที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนดอกสร้อย ข้อความละ 1 วรรค

กลอนเอ๋ยกลอนไทยของเรา เมื่อได้อ่านจบแล้วจับใจเป็นนักหนา
 เพราะว่ามีครบทั้งบทละครดอกสร้อยและสักวา มีทั้งเสภาและนิราศไม่ขาดความ
 กลอนสามารถเล่าเรื่องได้หลากหลายให้พินิจ บอกให้รู้ถึงวิถีชีวิตของคนชาวสยาม
 ขอฝากคติเพื่อชี้นำให้พวกเราทำตาม ช่างแสนงดงามซาบซึ่งจิตใจกลอนของไทยเอ๋ย

เฉลย

กลอนเอ๋ยกลอนไทย อ่านแล้วจับใจเป็นนักหนา
 มีละครดอกสร้อยและสักวา ทั้งเสภาและนิราศไม่ขาดความ
 กลอนเล่าเรื่องได้หลากหลายให้พินิจ รู้ถึงวิถีชีวิตคนสยาม
 ฝากคติชี้นำให้ทำตาม แสนงดงามซึ่งใจกลอนไทยเอ๋ย
 จำเริญ แสงดวงแข

หรือ

อยู่ในคฤหาสน์ของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับคะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ				ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น				ความเป็นผู้นำและผู้ตามในโอกาสอันควร				การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
ชื่อ - สกุล																		
1	กลุ่มที่																	
2																		
3																		
4																		
1	กลุ่มที่																	
2																		
3																		
4																		

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับดีมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง

ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งคำประพันธ์

ลำดับที่	คะแนน		เนื้อหา / สาระ	ศิลปะการประพันธ์	ฉันทลักษณ์	อักขรวิธี	รวม	คะแนนจริง
	ชื่อ - สกุล	คะแนน						
1			5	5	5	5	20	5
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								

คำชี้แจง

- เนื้อหาสาระ คือแนวคิด (อ่านแล้วรู้เรื่องดี) - ศิลปะการประพันธ์ คือ การใช้คำตรงกับควมหมาย เมื่อความที่ชัดเจน ใจหว่าคำ (ฉีกคำ)
- ฉันทลักษณ์ คือ สัมผัสบังคับทุกข้อ (สัมผัสคู่สุด 1 คะแนน สัมผัสซ้ำคู่สุด 0.5 คะแนน) - อักขรวิธี คือ การสะกดคำ (สะกดผิดหักคำละ 1 คะแนน 4 คำ 2 คะแนน ถ้าคำซ้ำ 3 ที่หัก 1.5 คะแนน)

แผนการสอนที่ 9

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง กลอนนิราศ

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนนิราศเป็นรูปแบบการเขียนชนิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางจากที่อยู่ นิยมเขียนในลักษณะการคร่ำครวญอาลัยอาวรณ์ถึงคนรักที่ต้องพลัดพรากจากกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
 - นักเรียนสามารถแต่งกลอนนิราศได้
- 2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนนิราศได้
 - 2.2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนนิราศได้
 - 2.2.3 แต่งกลอนนิราศได้

3. เนื้อหาสาระ

- 3.1 สัมผัสบังคับกลอนนิราศ
- 3.2 ลักษณะบังคับของกลอนนิราศ
- 3.3 ฝึกแต่งกลอนนิราศ

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนแบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกลอนสุภาพที่เคยเรียนมาแล้ว ให้นักเรียนอ่านกลอนนิราศต่อไปนี่

จะมีคู่มือได้อยู่ประคองเซย

ถึงทุกข์ใครในโลกที่โศกเศร้า

จะพลัดพรากจากกันไม่ทันลา

ไอ้สังเวชวาสนานิจาเอ๋ย

ต้องละเลยดวงใจไว้ไกลตา

ไม่เหมือนเราภุมรินถวิลหา

ใช้แต่ตาต่างถ้อยสุนทรวอน

ฯลฯ

นิราศเรื่องเมืองแกลงแต่งมาฝาก

อย่างหมางหมองซ้องซัดตัดอาลัย

เหมือนขันหมากมิ่งมิตรพิสมัย

ให้ชื่นใจเหมือนแต่หลังมั่งเกิดเอ๋ยฯ

สุนทรภู่

2. ครูสนทนาซักถามเพื่อทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียนดังนี้

1) กลอนนิราศขึ้นต้นด้วยวรรคอะไร

2) กลอนนิราศลงท้ายด้วยคำว่าอะไร

3) ความยาวของกลอนนิราศ

3. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น แล้วครูสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตรงกัน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ประธานรับใบความรู้เรื่อง กลอนนิราศ

6. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกันครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจดังนี้

- 1) กลอนนิราศขึ้นต้นด้วยวรรคอะไร
- 2) วรรคหนึ่งๆ ใช้คำกี่คำ
- 3) สัมผัสเป็นอย่างไร
- 4) คำสุดท้ายของกลอนนิราศลงท้ายด้วยคำว่าอะไร
- 5) บทต่อไปขึ้นต้นด้วยวรรคอะไร

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เกี่ยวกับลักษณะของกลอนนิราศ

กระบวนการปฏิบัติ

7. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

8. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกหัดที่ 9 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้ เรื่อง กลอนนิราศ

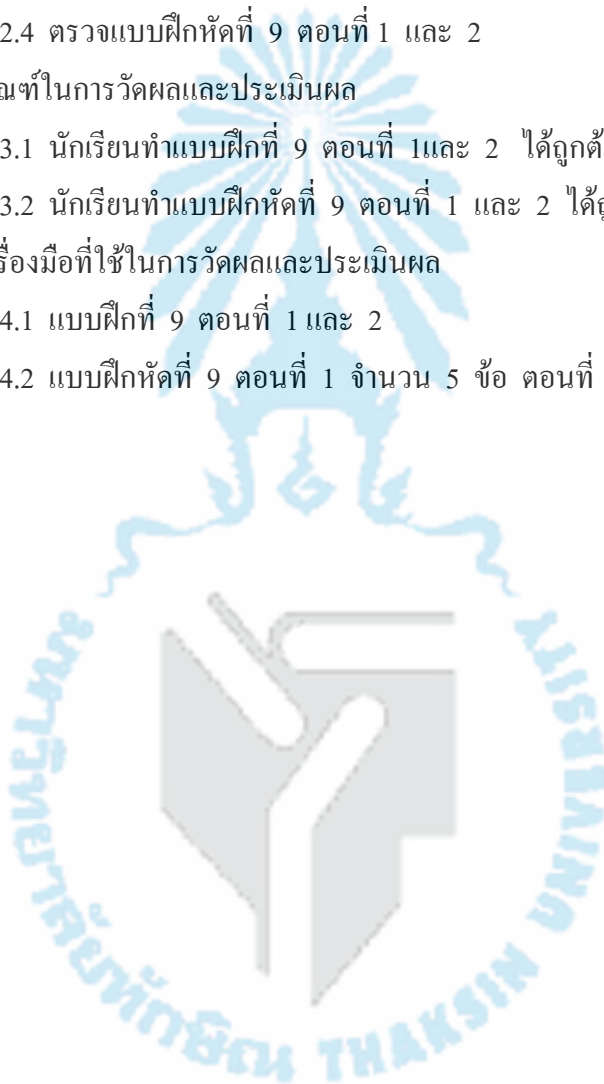
8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

8.1.1 นักเรียนสามารถแต่งกลอนนิราศได้

8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 9 ได้ถูกต้อง

- 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 9 ได้ถูกต้อง
- 8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล
 - 8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน
 - 8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม
 - 8.2.3 ตรวจสอบแบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2
 - 8.2.4 ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2
- 8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล
 - 8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง
 - 8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง
- 8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล
 - 8.4.1 แบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2
 - 8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 9 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 2 บท

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกแต่งกลอนนิราศเมื่อเดินทางไปตามที่ต่างๆ อย่างน้อย คนละ 1 ตอน

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

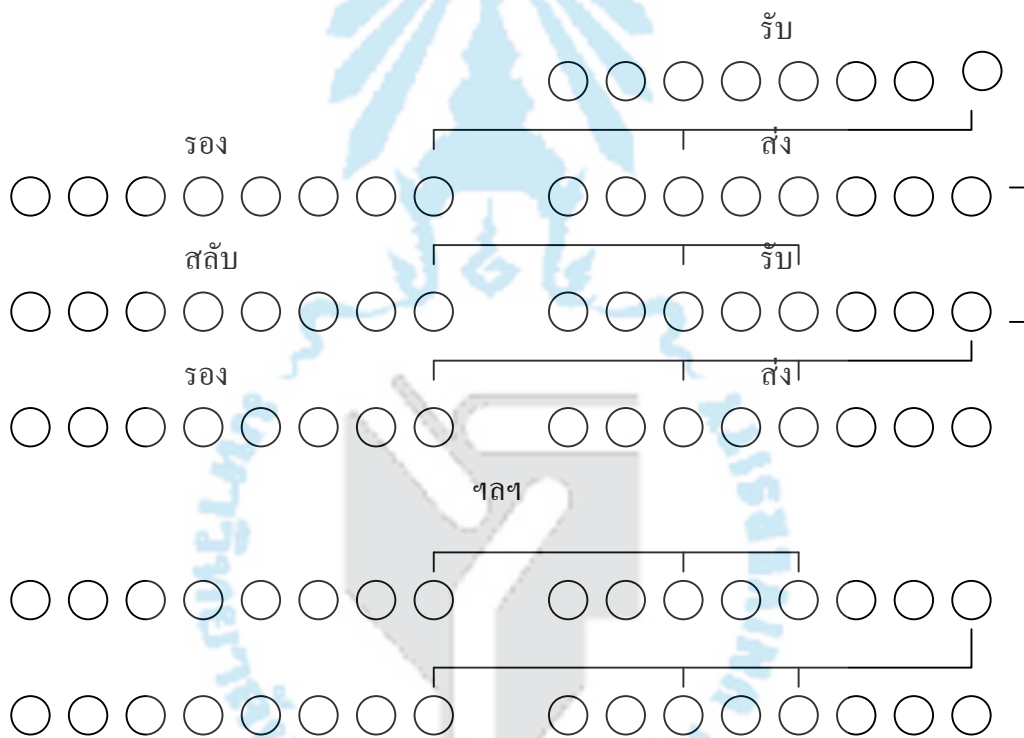

ใบความรู้

เรื่อง กลอนนิราศ

วันเนาวิ ยูเต็น (2532 : 157) ได้กล่าวถึงกลอนนิราศสรุปได้ว่า นิราศเป็นรูปแบบการเขียนชนิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางจากที่อยู่ นิยมเขียนในลักษณะการคร่ำครวญอาลัยอาวรณ์ถึงคนที่รักที่ต้องพลัดพรากจากกัน ในการเดินทางกวีรำพันถึงความในใจและบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้พบเห็น การตั้งชื่อนิราศตั้งตามสถานที่ที่กวีเดินทางไป

แผนผัง

ตัวอย่าง :

ปางอิเหนาเส้าสุดถึงบุษบา
ตะลึงเหลียวเปลี่ยวเปล่าให้เหงางิม
ไอ้เย็นค่าน้ำค้างลงพร่างพร้อย

นิราศ ร้างห่างเหินหา

พระพายพาพัดน้องเที่ยวต้องลอย
สุขลปรีมเปี่ยมเหาะเฝาะเฝาะผอย
น้องจะลอยลมบนไปไหนใด

ฯลฯ

ครั้นกรวดน้ำสำเร็จเสด็จกลับ
ทุกเช้าคำรำลึกเฝ้าตริกรอง

เข้าห้องหับโอบให้พระทัยหมอง
จนขาดครองคราวสาวทนิราศเอย
สุนทรภู่

- ลักษณะบังคับ :
1. ขึ้นต้นวรรคด้วยวรรคที่สองของบาทเอก
 2. วรรคหนึ่งใช้คำ 7 - 9 คำ สัมผัสเหมือนกลอนสุภาพ
 3. แต่งยาวเท่าไรก็ได้ แต่จะลงด้วยบาทโทเสมอ
 4. คำสุดท้ายจะต้องลง "เอย"
 5. บทต่อไปขึ้นต้นด้วยวรรคกลับ

แบบฝึกที่ 9

เรื่อง กลอนนิราศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถแต่งกลอนนิราศได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนนิราศได้
 - 2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนนิราศได้
 - 2.3 แต่งกลอนนิราศได้

สื่อการสอน

ใบความรู้ เรื่อง กลอนนิราศ

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำให้เป็นกลอนนิราศ ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรคกลอน จำนวน 2 บท

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้เรื่อง กลอนนิราศ
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
4. ครูแจกแบบฝึกที่ 9 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 9 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครู

เฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 9

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บข้างล่างนี้ เติมลงในช่องว่าง

(เขต คงคา ชาย พาน พราย นมัสการ นาวา เมืองเพชร อริษฐาน
อาสา)

ไอ้รอนรอนอ่อนแสงพระสุริย์ฉาย
ท้องฟ้าคล้ำน้ำค้างลงพร่าง 1..... พระพาย 2..... ขึ้นเซยรำเพย 3.....
อนาถหนาวครวอาสาเสด็จ ไป 4..... บุรินทร์ที่ถิ่นหวาน
ลงนาวาหน้าวัด 5..... 6..... ถึงคุณกรุณา
ช่วยชุบเลี้ยงเพียงชนกที่ปกเกศ ถึงตาม 7..... ของประสงค์คง 8.....
จึงจดหมายรายทางกลาง 9..... แต่ 10..... เลี้ยวล่องเข้าคลองน้อย
สุนทรภู'

เฉลย

1. พราย
2. ชาย
3. พาน
4. เมืองเพชร
5. นมัสการ
6. อริษฐาน
7. เขต
8. อาสา
9. คงคา
10. นาวา

ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรค

คำสั่ง ให้นักเรียนเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะของกลอนนิราศ

1. จะจากกันทั้งรักพะวักพะวน
2. ค้ำยอยู่ห่างต่างบ้านนานนานปะ
3. แต่น้ำจิตคิดถึงทุกคืนวัน
4. นิราศรักหักใจอาลัยหวน
5. ไปพระแท่นดงรังตั้งแต่คราวญ
6. มิได้ชวนขวัญใจไปด้วยกัน
7. เหมือนเลยละลឹมนุชสุดกระสันต์

เฉลย

	นิราศรักหักใจอาลัยหวน
ไปพระแท่นดงรังตั้งแต่คราวญ	มิได้ชวนขวัญใจไปด้วยกัน
ค้ำยอยู่ห่างต่างบ้านนานนานปะ	เหมือนเลยละลឹมนุชสุดกระสันต์
แต่น้ำจิตคิดถึงทุกคืนวัน	จะจากกันทั้งรักพะวักพะวน
	สุนทรภู่

แบบฝึกหัดที่ 9

ตอนที่ 1

คำสั่ง จงเติมคำหรือข้อความในช่องว่าง

1. กลอนนิราศขึ้นต้นวรรคด้วยวรรค.....
2. วรรคหนึ่งๆ ใช้คำ.....ถึง.....คำ
3. คำสุดท้ายจะต้องลงด้วยคำว่า.....
4. ความยาวของกลอนนิราศ.....
5. บทต่อไปของกลอนนิราศ ขึ้นต้นด้วยวรรค.....

เฉลย

1. วรรครับ
2. 7 ถึง 9 คำ
3. เอย
4. เท่าไหร่ก็ได้
5. วรรคสลับ

ตอนที่ 2

คำสั่ง จงเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนนิราศ

จากสวรรค์บ้านบางหัวสู่บ้านป่าเมืองปราณ	นิราศร้างห่างเคหะสถานไปเป็นทหาร
หก พ.ย. ศูนย์ห้าวันที่ลาจากบ้าน	จากทิพย์สถานไปหาความทุกข์ไม่สิ้นสุขใจ
สะอื้นอ้อตันต้นอุราด้วยความอาลัย	น้ำตาไหลพรากพร่างพัดต์เพียงจะตักขยับ
	ไม่เคยไปไกลแต่จำไกลไปจากบ้านเรือน

เฉลย

จากสวรรค์บางหัวสู่ป่าปราณ	นิราศร้างห่างเคหะไปทหาร
หก พ.ย. ศูนย์ห้าวันลาจาก	จากทิพย์สถานไปทุกข์สิ้นสุขใจ
สะอื้นอ้อตันต้นอุราด้วยอาลัย	น้ำตาพรากพร่างพัดต์เพียงตักขยับ
	ไม่เคยไกลจำไกลไปจากเรือน
	ประยงค์ อนันทวงศ์

หรือ

อยู่ในอุลลพินิจของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ลำดับที่	พฤติกรรม/ระดับ คะแนน	การทำงานที่ได้รับมอบ หมายอย่างเต็มความ สามารถ				ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วย เหลือผู้อื่น				ความเป็นผู้นำและผู้ตาม ในโอกาสอันควร				การแสดงความกตัญญูที่ เป็นประโยชน์ต่องาน				รวมคะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
ชื่อ - สกุล																		
1	กลุ่มที่																	
2																		
3																		
4																		
1	กลุ่มที่																	
2																		
3																		
4																		

คำชี้แจง : ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับคะแนน
 ระดับ 4 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับดีมาก ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
 ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งคำประพันธ์

ลำดับที่	คะแนน		เนื้อหา / สาระ	ศิลปะการประพันธ์	ฉันทลักษณ์	อักขรวิธี	รวม	คะแนนจริง
	ชื่อ - สกุล							
1			5	5	5	5	20	5
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								

คำชี้แจง

- เนื้อหาสาระ คือแนวคิด (อ่านแล้วรู้เรื่องดี)
- ศิลปะการประพันธ์ คือ การใช้คำตรงกับความหมาย เพื่อความชัดเจน จึงหว่างำ (ฉีกคำ)
- จินตลักษณ์ คือ สัมผัสบังคับทุกต้อง (สัมผัสคู่คู่ละ 1 คะแนน สัมผัสซ้ำคู่ละ 0.5 คะแนน) - อักขรวิธี คือ การสะกดคำ (สะกดผิดหักก่าละ 1 คะแนน 4 คำ 2 คะแนน ถ้าซ้ำ 3 ที่หัก 1.5 คะแนน)

แผนการสอนที่ 10

วิชา การแต่งคำประพันธ์

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เรื่อง กลอนบทละคร

จำนวน 1 คาบ

ใช้สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. สาระสำคัญ

กลอนบทละครแต่งขึ้นสำหรับแสดงละคร มีทั้งที่เป็นละครร่ำและละครร้อง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

นักเรียนสามารถแต่งกลอนบทละครได้

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

2.2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนบทละครได้

2.2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนบทละครได้

2.2.3 แต่งกลอนบทละครได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 สัมผัสบังคับกลอนบทละคร

3.2 ลักษณะบังคับของกลอนบทละคร

3.3 ฝึกแต่งกลอนบทละคร

4. วิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติ

6. กิจกรรมการเรียนการสอน

ใช้กระบวนการความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับกลอนบทละครที่เคยเรียนมาแล้ว เช่น เรื่อง รามเกียรติ์ และยกตัวอย่างกลอนบทละครให้นักเรียนอ่าน

เมื่อนั้น

ผวาตื่นตื่นจากนิทรา

ตกใจตั้งพระยามัจจุราช

สติไม่เป็นสมประดี

พระลักษมณ์สุริยวงศ์นาคา

แลมาไม่เห็นพระจักรี

มาพันฟาดเศียรเกศี

ก็โศกครวญคร่ำรำพัน

รัชกาลที่ 1

2. ครูสนทนาซักถามเพื่อทบทวนประสบการณ์เดิม ดังนี้

- 1) กลอนบทละครขึ้นต้นด้วยวรรคด้วยคำว่าอะไรบ้าง
- 2) กลอนบทละครใช้คำในวรรคหนึ่งกี่คำ
- 3) คำขึ้นต้นบทต้องสัมผัสกับคำในวรรครับหรือไม่

3. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น แล้วครูสรุปคำถามแต่ละข้อให้ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตรงกัน

ขั้นสอน

ใช้กระบวนการกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้มีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ อ่อน 1 คน ปานกลาง 2 คน เก่ง 1 คน คัดเลือกประธานกลุ่ม เลขากลุ่มและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

5. ภาระงานรับใบความรู้เรื่อง กลอนบทละคร
6. สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ครูตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ

ดังนี้

- 1) จุดประสงค์ของการแต่งกลอนบทละครเพื่อใช้ทำอะไร
- 2) กลอนบทละครขึ้นต้นบทด้วยคำว่า เมื่อนั้น ใช้ขึ้นต้นบทละครที่เป็นตัวอะไร บัดนั้น ใช้ขึ้นต้นบทละครที่เป็นตัวอะไร
- 3) เมื่อจะขึ้นต้นบทเริ่มเรื่องหรือจบตอนใหม่ ใช้คำขึ้นต้นว่าอย่างไร
- 4) กลอนบทละครใช้คำในวรรคหนึ่งกี่คำ
- 5) กลอนอะไรที่แทรกในกลอนบทละคร
- 6) สัมผัสของวรรคสลับกับวรรครับของบทขึ้นต้นเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เกี่ยวกับลักษณะของกลอนบทละคร

กระบวนการปฏิบัติ

8. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 1 เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
9. ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำแบบฝึกหัดที่ 10 ตอนที่ 2 เมื่อนักเรียนทำเสร็จ

ครูเฉลย

7. สื่อการเรียนการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนบทละคร

8. การวัดผลและประเมินผล

- 8.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
 - 8.1.1 นักเรียนสามารถแต่งกลอนบทละครได้
 - 8.1.2 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 10 ได้ถูกต้อง
 - 8.1.3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 10 ได้ถูกต้อง

8.2 วิธีวัดผลและประเมินผล

8.2.1 สังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

8.2.2 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม

8.2.3 ตรวจสอบแบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2

8.2.4 ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2

8.3 เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล

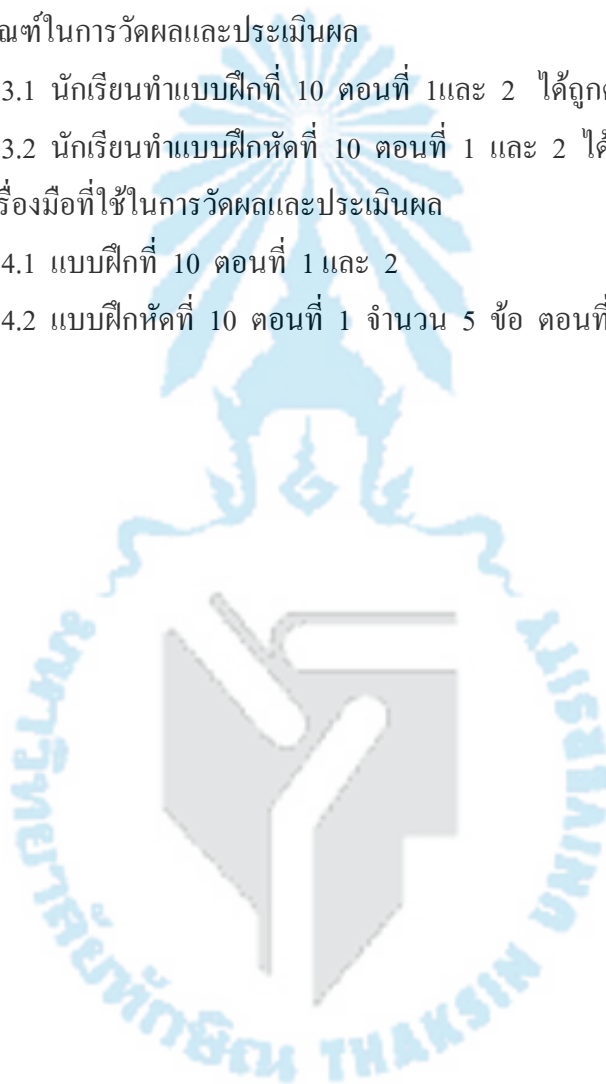
8.3.1 นักเรียนทำแบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.3.2 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2 ได้ถูกต้อง

8.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8.4.1 แบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2

8.4.2 แบบฝึกหัดที่ 10 ตอนที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 2 บท

9. กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนฝึกแต่งกลอนบทละครอย่างน้อย คนละ 2 บท

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย (ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ / รับรอง)

ลงชื่อ

()

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../.....

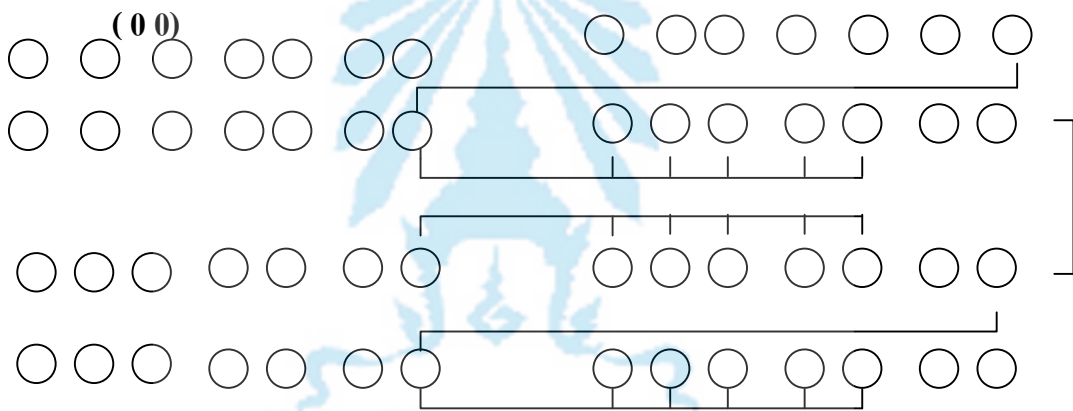

ใบความรู้

เรื่อง กลอนบทละคร

ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 144) ได้ให้ความหมายของกลอนบทละครสรุปได้ว่า กลอนบทละครแต่งขึ้นสำหรับแสดงละคร มีทั้งที่เป็นละครร่ำและละครร้อง กลอนบทละครอาจขึ้นต้นบทอย่างกลอนดอกสร้อย สำหรับตอนที่เป็นบทพรรณนาชมธรรมชาติ ชมพาหนะทรงของกษัตริย์หรือเทพเจ้า ตอนพระร่ำฟังถึงนาง

แผนผังกลอนบทละคร

ตัวอย่างกลอนบทละคร

(1) เมื่อนั้น
สมจิตคิดไว้เห็นได้การ	ไม้ไฟใจคอห้าวหาญ
ก็รีบรันสนลานวิ่งไป
รัชกาลที่ 5
(2) บัดนั้น
ครั้นเห็นองค์อัครกัลยา
ตัวสั้นเพียงสิ้นชีวิต
โอดโสนใจตรงลงไป	วาขุนทรวุฒิไกรใจกล้า
ผูกสอโจนมากี่ตกใจ
ร้อนจิตตั้งหนึ่งเพลิงไหม้
ด้วยกำลังว่องไวทันที
รัชกาลที่ 1

(3) มาจะกล่าวบทไป	ถึงเทพไทเรื่องศรี
อันสถิตถ้ำธารคีรี	มีทิพยโสศนัยนา
เส็งมาเห็นลูกพระพาย	พวงค์พระนารายณ์นำตา
ออกจากกรงเหล็กอสุรา	มาไว้ปากถ้ำสุรگانต์
บัดนี้จะกลับไปชิงชัย	ฆ่าอ้ายโมยราพใจหาญ
ก็พาฝูงเทพบริวาร	เหาะทะยานมายังพระจักรีฯ

ฯ ๖ คำ ฯ เหาะ

รัชกาลที่ 1

ลักษณะบังคับ

1. กลอนบทละครใช้คำในวรรคหนึ่งได้ตั้งแต่ 6 ถึง 9 คำ แต่ที่นิยมกันมักเป็น 6 หรือ 7 คำ เพราะเข้าจังหวะและทำนองร้องได้ดีกว่า

2. สัมผัส ให้ถือหลักเกณฑ์ของกลอนสุภาพเป็นหลัก เพราะกลอนบทละครเป็นกลอนผสม ในบทหนึ่งอาจจะมีกลอน 6, 7, 8 หรือ 9 รวมกันก็ได้ ถ้าวรรคไหนใช้กลอนอะไร ก็ให้สัมผัสตามหลักของกลอนนั้น

3. เสียงวรรณยุกต์ที่ทำวรรคของกลอนสุภาพดั่งได้กล่าวมาแล้วนั้น ไม่เคร่งครัดตามระเบียบนัก เพราะต้องอาศัยทำนองร้องและปีพาทย์เป็นสำคัญ

4. วรรคแรกหรือวรรคสุดของกลอนบทละคร นิยมใช้คำนำ หรือคำขึ้นต้นเพื่อขึ้นความใหม่หรือเปลี่ยนทำนองร้องใหม่ คำนำนี้บางทีใช้ 2 พยางค์ หรือ 3 พยางค์ หรือ 4 พยางค์ แต่ต้องนับเป็นหนึ่งวรรคเต็มเพราะเวลาดร้องต้องเอื้อนเสียงให้ยาวมีจังหวะเท่ากับวรรคธรรมดา

คำ “เมื่อนั้น” ใช้ขึ้นต้นเมื่อกล่าวถึงตัวสำคัญของเรื่องหรือของตอน เช่น ตัวพระเอก นางเอก หรือ กษัตริย์ ส่วน “บัดนั้น” ใช้ขึ้นต้นเมื่อกล่าวถึงตัวไม่สำคัญ เช่น เสนา อำมาตย์หรือ สามัญชน อีกคำหนึ่งใช้สำหรับขึ้นตอนใหม่ส่ง ได้แก่ คำ “มาจะกล่าวบทไป”

คำ “เมื่อนั้น” “บัดนั้น” และ “มาจะกล่าวบทไป” ไม่ต้องให้พยางค์สุดท้ายส่ง สัมผัสกับวรรคต่อไป แต่ถ้าเป็นคำนำอื่น ๆ ซึ่งมีทั้ง 2 คำ 3 คำ 4 คำแบบขึ้นต้นกลอนดอกสร้อย เช่น น้ำคำ พระภูมิ ฟังเอยฟังการ จะต้องให้คำสุดท้ายของกลอนเหล่านั้น ส่งสัมผัสกับวรรคต่อไปเสมอ

5. ความยาวของกลอนบทละครแต่ละตอนไม่จำกัดขึ้นอยู่กับเนื้อความมีตั้งแต่ 2 บาท หรือ 2 คำกลอน หรือ 2 คำ เป็นต้น เมื่อจบแต่ละตอน ผู้แต่งก็จะบอกจำนวนบาทไว้ของท้าย และกำกับด้วยจำนวนเพลงหน้าพาทย์ ส่วนทำนองเพลงจะกำกับไว้ตอนต้นดังตัวอย่างบทที่ (3)

แบบฝึกที่ 10

เรื่อง กลอนบทละคร

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง
นักเรียนสามารถแต่งกลอนบทละครได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง
 - 2.1 บอกตำแหน่งสัมผัสบังคับของกลอนบทละครได้
 - 2.2 บอกลักษณะบังคับของกลอนบทละครได้
 - 2.3 แต่งกลอนบทละครได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องกลอนบทละคร

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำให้เป็นกลอนบทละคร ตอนที่ 2 ฝึกเรียงลำดับวรรคกลอน จำนวน 4 บท

กิจกรรมการฝึก

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4 คน
2. ครูแจกใบความรู้เรื่อง กลอนบทละคร
3. ครูแจกแบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 1 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
4. ครูแจกแบบฝึกที่ 10 ตอนที่ 2 ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จครูเฉลย
5. ครูแจกแบบฝึกหัดที่ 10 ตอนที่ 1 และ 2 ให้นักเรียนทุกคนทำ เมื่อนักเรียนทำเสร็จครู

เฉลย

เวลาในการฝึก 50 นาที

แบบฝึกที่ 10

ตอนที่ 1 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บข้างล่างนี้เติมลงในช่องว่าง

	(แก้ว ทรงครุฑ ประภัสสร พระทรงธรรม์ พลับพลา เมื่อนั้น ร้อน
รู้จัก อสุรา อัมพร)	
1.....	พระตรีภพโลกเรืองศรี
ไสยาสน์เหนืออาสน์.....2.....	ยังที่สุวรรณ.3.....
ตริกไปในการณยุทธ์	พระ.....4.....แสนโสมนัสสา
ด้วยได้ดวงใจ...5.....	ทศพัศตร์นั้นมาไว้กับกร
พอล่วงปัจฉิมราตรี	ภานุมาศสงส์.....6.....
ดาวเดือนเลื่อนลับ.....7.....	สกุณบิน.....8.....หากัน
เสนาะเสียงจกจั่นเจ็ยแจ้ว	การเวกไก่อ.....9.....ประกาศัน
เหมือนจะแกล้งถวยซัย.....10.....	สำเนียงสนั่นจับใจ
	รัชกาลที่ 1

เฉลย

1. เมื่อนั้น
2. รู้จัก
3. พลับพลา
4. ทรงครุฑ
5. อสุรา
6. ประภัสสร
7. อัมพร
8. ร้อน
9. แก้ว
10. พระทรงธรรม์

ตอนที่ 2

คำสั่ง จงเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนบทละคร

เมื่อนั้น	ยังมีนวนางชื่อลำหับพิสมัยยิ่งนัก
ครั้นถึงเวลารุ่งรางสว่างแสงอาทิตย์	ทราญวัยรีบแต่งตัวหน้าไม้มวมอม
นางสวมลูกมะกล่ำเป็นกำไลสายสร้อย	ใส่ตุ้มหูเป็นพวงห้อยด้วยดอกไม้หอม
เอาหวีไม้ไผ่บรรจงหวีผมเป็นวงค้อม	ล้วนมีลวดลายข้อมเอามาเหนือประดับรับกับมวยผม

เฉลย

เมื่อนั้น	นวนางลำหับพิสมัย
ครั้นรุ่งรางสว่างแสงอาทิตย์	ทราญวัยแต่งตัวไม้มวมอม
สวมมะกล่ำกำไลสายสร้อย	ตุ้มหูพวงห้อยดอกไม้หอม
หวีไม้ไผ่บรรจงเป็นวงค้อม	ล้วนลายข้อมเหนือประดับรับมวย
	รัชกาลที่ 5

บ.

1. จึงมีมธุรสพจมาน
2. แต่ไช้ว่าจะคิดหลิกถึ
3. ที่อัญเชิญให้ผ่านธานี
4. ท่านนิมยินดีพร้อมเพรียง
5. พระร่วงฟ้งคำไขขาน
6. เมื่อนั้น
7. ช้งอ่อนความคิดไม่เต็มที
8. เรามี่ปัญญาย่อหย่อน

เฉลย

เมื่อนั้น	พระร่วงฟ้งคำไขขาน
จึงมีมธุรสพจมาน	ที่อัญเชิญให้ผ่านธานี
เรามี่ปัญญาย่อหย่อน	ช้งอ่อนความคิดไม่เต็มที
แต่ไช้ว่าจะคิดหลิกถึ	ท่านนิมยินดีพร้อมเพรียง
	รัชกาลที่ 6

แบบฝึกหัดที่ 10

ตอนที่ 1

คำสั่ง จงเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง

1. กลอนบทละครใช้คำในวรรคหนึ่งตั้งแต่.....ถึง.....
2. สัมผัสของกลอนบทละครเหมือนกลอน.....
3. วรรคแรกของกลอนบทละคร ใช้คำขึ้นต้นดังนี้ คือ 1..... 2..... 3.....
4. การใช้คำขึ้นต้นมีประโยชน์ คือ
5. กลอนบทละครบางที่มี.....แทรกด้วย เพราะมีลักษณะคล้ายกัน

เฉลย

1. 6 ถึง 9 คำ
2. กลอนสุภาพ
3. เมื่อนั้น บัดนั้น มาจะกล่าวบทไป
4. ให้ตัวละครรู้ว่าถึงคราวของตนที่ต้องแสดง
5. กลอนคอกสร้อย

ตอนที่ 2

คำสั่ง จงเลือกคำจากข้อความที่กำหนดให้แต่งเป็นกลอนบทละคร

เมื่อนั้น	ยังมีนวนางชื่อลำหับพิสมัยยิ่งนัก
ครั้นถึงเวลารุ่งรางสว่างแสงอาทิตย์	ทราวมวยริบแต่งตัวหน้าไม้ม่วมอม
นางสวมลูกมะกล่ำเป็นกำไลสายสร้อย	ใส่ตุ้มหูเป็นพวงห้อยด้วยดอกไม้หอม
เอาหวีไม้ไผ่บรรจงหวีผมเป็นวงค้อม	ล้วนมีลวดลายข้อมเอามาเหนือประดับรับกับมวยผม

เฉลย

เมื่อนั้น	นวนางลำหับพิสมัย
ครั้นรุ่งรางสว่างแสงอาทิตย์	ทราวมวยแต่งตัวไม้ม่วมอม
สวมมะกล่ำกำไลสายสร้อย	ตุ้มหูพวงห้อยดอกไม้หอม
หวีไม้ไผ่บรรจงเป็นวงค้อม	ล้วนลายข้อมเหนือประดับรับมวย
	รัชกาลที่ 5

เกณฑ์การให้คะแนนการแต่งคำประพันธ์

ลำดับที่	คะแนน		เนื้อหา/สาระ	ศิลปะการประพันธ์	ฉันทลักษณ์	อักขรวิธี	รวม	คะแนนจริง
	ชื่อ - สกุล							
1			5	5	5	5	20	5
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								

คำชี้แจง

- เนื้อหาสาระ คือแนวคิด (อ่านแล้วรู้เรื่องดี) - ศิลปะการประพันธ์ คือ การใช้คำตรงกับความหมาย เนื้อความชัดเจน จังหวะคำ (ฉีกคำ)
- ฉันทลักษณ์ คือ สัมผัสบังคับทุกคู่ 1 คะแนน สัมผัสजूคู่ละ 0.5 คะแนน - อักขรวิธี คือ การสะกดคำ (สะกดผิดหักคำละ 1 คะแนน 4 คำ 2 คะแนน ถ้าหัก 3 ที่หัก 1.5 คะแนน)

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ก่อนเรียนและหลังเรียน**

คำชี้แจง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. ข้อความใดมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร
 - ก. ครูคือแก้วแห้วไสกลางใจศิษย์
 - ข. วันนี้วันบรรดาศาสนาศิษย์
 - ค. เย็นระเรื่อเย็นน้ำด้วยน้ำค้าง
 - ง. น้อมดอกบัวหัวใจมอบให้แล้ว
2. คำใดเมื่อเติมลงในช่องว่างแล้วจะมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร
เจ้าไชยก่อกัน คำคั้นนี้
 - ก. รินริน
 - ข. สดชื่น
 - ค. หอมริน
 - ง. หอมชื่น
3. กลอนวรรคใดมีสัมผัสอักษรกันมากที่สุด
 - ก. จนวันนี้ที่สัญญาว่าจะกลับ
 - ข. ย้อนมาเยือนเยี่ยมเห้าเราอีกหน
 - ค. มอบมาลัยให้น้องไว้คส่องขวัญ
 - ง. รักใช่เป็นเช่นดาวพร่างพราวแสง
4. บาทเอกในกลอนสุภาพประกอบด้วยวรรคอะไรบ้าง
 - ก. วรรคสลับ วรรครอง
 - ข. วรรครอง วรรคส่ง
 - ค. วรรคสลับ วรรครับ
 - ง. วรรครับ วรรคส่ง

5. ลักษณะบังคับของกลอน ได้แก่ อะไร
- ก. คณะและสัมผัส
 - ข. สัมผัสและจังหวะ
 - ค. จำนวนคำและสัมผัส
 - ง. สัมผัสและเสียง
6. สัมผัสบังคับเป็นสัมผัสชนิดใด
- ก. สัมผัสสระ
 - ข. สัมผัสพยัญชนะ
 - ค. สัมผัสวรรณยุกต์
 - ง. สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ
7. จากข้อความที่กำหนดให้ การแบ่งจังหวะคำแบบใดถูกต้อง
พอดแดพริ้มยืมพรายกับชายฟ้า
- ก. พอดแดพริ้ม/ยืมพรายกับ/ชายฟ้า
 - ข. พอดแด/พริ้มยืม/พรายกับ/ชายฟ้า
 - ค. พอดแด/พริ้มยืม/พรายกับชายฟ้า
 - ง. พอดแดพริ้ม/ยืมพราย/กับชายฟ้า
8. จากข้อความที่กำหนดให้ การแบ่งจังหวะคำแบบใดถูกต้อง
เราต่างฝ่ายหมายจะอยู่อย่างสู้โลก
- ก. เราต่าง/ฝ่ายหมาย/จะอยู่/อย่างสู้โลก
 - ข. เราต่างฝ่าย/หมายจะอยู่/อย่างสู้โลก
 - ค. เราต่าง/ฝ่ายหมาย/จะอยู่อย่าง/สู้โลก
 - ง. เราต่างฝ่าย/หมายจะอยู่อย่าง/สู้โลก

9. ข้อใดเรียงลำดับกลอน 2 วรรค หรือ 1 คำกลอน ได้ถูกต้อง
- ถ้าฉันเป็น / ไม่อยากชบ / อยู่บนหญ้า / ใบไม้ / กลบตน / ใบร่วงหล่น
- ก. ถ้าฉันเป็นใบร่วงหล่นอยู่บนหญ้า ไม่อยากชบกลบตนใบไม้
- ข. ใบร่วงหล่นกลบตนอยู่บนหญ้า ไม่อยากชบใบไม้ถ้าฉันเป็น
- ค. ใบไม้กลบตนอยู่บนหญ้า ไม่อยากชบถ้าฉันเป็นใบร่วงหล่น
- ง. ถ้าฉันเป็นใบไม้ใบร่วงหล่น ไม่อยากชบกลบตนอยู่บนหญ้า
10. จากคำกลอนที่กำหนดให้คำสัมผัสบังคับ คือคำ อะไร
- โลกเรานิ่งดงามด้วยความรัก ที่เป็นหลักหลอมใจไว้ยึดเหนี่ยว
- เราไม่อาจอยู่ได้โดยคนเดียว ต้องข้องเกี่ยวพึ่งพาอาศัยกัน
- ก. รัก - หลัก, ยึดเหนี่ยว - เดียว
- ข. รัก - หลอม, เหนี่ยว - เดียว - ต้อง
- ค. รัก - หลัก, เหนี่ยว - เดียว - ข้องเกี่ยว
- ง. เหนี่ยว - เดียว, ข้องเกี่ยว - พึ่งพา - อาศัย
11. จากคำกลอนที่กำหนดให้คำสัมผัสระหว่างบท คือ คำอะไร
- ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้ ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา
- ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย
- อนึ่งศิลปงามเด่นเป็นของชาติ เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
- อีกคนตรีรำรวยลวดลายไทย อวดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน
- ก. แท้ - แน่
- ข. ภาษา - ต้นมา
- ค. ชาติ - ปราสาท
- ง. ไทย - ผ่องใส
12. กลอนสุภาพบทใด ไม่มีสัมผัสบังคับ
- ก. ชาวเราเอ๋ยพ่อแม่ผู้รัก ผู้ฟูมฟักในบุตรนั้นสุดแสน
- ข. แม้เมื่อเรายังเล็กเป็นเด็กน้อย เคยกล่าวถ้อยชวนจันทราว่าให้สม
- ค. พอแดดพริ้มยิ้มพรายกับชายฟ้า โลกก็จ้าแจ่มหวังด้วยรังสี
- ง. เสียใจไยเล่าเปล่าประโยชน์ ลองทบทวนถูกผิดคิดอย่างไร

13. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์
 ถ้าโลกนี้มีเราเขาเป็นเพื่อน
 ช่วยสร้างสุขทุกข์สว่างลงบางเบา คอยวันเอาใจเอื้อกันเพื่อกัน
- ก. มีน้ำใจไหลจบจนลบล้ำ
 ข. มีน้ำใจไหลซาบให้อาบอ้ม
 ค. เหมือนโศทองป้องกันอันตราย
 ง. คอยตักเตือนติดตามเมื่อยามเหงา
14. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์
 ส่งใจรักทักถามหาความรัก ซึ่งประจักษ์เสียทีจะดีไหม
 ก็รู้ใครแอบซึ่งคิดถึงกัน
- ก. ยิ้มสั๊กหน้อยค่อยคลายหายคิดถึง
 ข. สงสารคนที่เขาเฝ้าไฟฝัน
 ค. มีใจต่อขอเราเพียงเข้าใจ
 ง. หากไม่มีที่ใครอื่นในห้วง
15. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์
 นกน้อยยังรังรักไว้พัก่อน
 ใจรอนรอนหวาดหวาดจะขาดเกลียว ไครยาเยียวหัวใจช่างไม่มี
- ก. นกขมื่นเหลืองอ่อนจะนอนไหน
 ข. ตะวันลบลพลบค่ำอยู่รำไร
 ค. สะอื้นให้กลางหนออยู่คนเดียว
 ง. เราร่รอนจรไปให้เปล่าเปลี่ยว
16. จากข้อความที่กำหนดให้ควรเรียงลำดับวรรคของกลอนแบบใดจึงถูกต้องตามลักษณะบังคับของ
 กลอนสุภาพ
1. มาหานางนั่งสะอื้นกลืนน้ำตา
 2. ทั้งสุดคิดสารพัดจะขัดขวาง
 3. สิ้นสมุทรสุดแค้นให้แน่นจิต
 4. ลงจากแท่นแค้นใจร้องให้พลาถ

- ก. 3 1 4 2
 ข. 3 2 4 1
 ค. 4 2 1 3
 ง. 4 1 3 2

17. ควรเติมข้อความใดในช่องว่างเพื่อให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

นิทานก่อนนอนเอามาเล่าใหม่

เพื่อให้เห็นเป็นครูผู้รับฟัง เมื่อพลาดพลั้งย้ายนอนคอยสอนใจ

- ก. พบงูเห่าซาซาบสลบไป
 ข. รอคอยตายกรายใกล้ในไม่ช้า
 ค. ย้ายเอาไว้เตือนตนแต่หนหลัง
 ง. ช่วยให้รอดพิษภัยในไมตรีจิต

18. จงเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

1. จะคืนหลังยังคอนเคยนอนเนา
2. เมื่อปีกหักชีพน้อยจะหงอยเหงา
3. โอ้อใครเล่าเขาจะให้ความไยดี
4. แสนวิตกนกขมื่นไร้ถิ่นพัก

- ก. 1 2 3 4
 ข. 1 3 2 4
 ค. 4 3 2 1
 ง. 4 2 1 3

19. กลอนสี่กวางต่างจากกลอนประเภทอื่นในวรรณคดี

- ก. สลับ
 ข. รับ
 ค. รอง
 ง. ส่ง

20. จงเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนสี่กวาง

1. สักวาหน้าฝนถนนเปราะ
2. ปฐพีชุ่มชลจนเงินอง
3. คูและเฉอะโคลนตมเต็มวิถี
4. ท้องฟ้าอำอำแสงพระสุริย์

ก. 1 2 3 4

ข. 1 4 2 3

ค. 1 3 2 4

ง. 1 3 4 2

21. จงเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนสี่กวาง

1. สักวาดาวจรเข้ก็เหหก
2. เป็นวันแรมแจ่มแจ้งด้วยแสงดาว
3. น้ำค้างพราวปรายโปรยโรยละออง
3. ศรีษะตกหันทางขึ้นกลางหา

ก. 1 3 2 4

ข. 1 4 3 2

ค. 1 4 2 3

ง. 1 2 4 3

22. กลอนดอกสร้อย วรรคขึ้นต้นใช้คำกึ่งคำ

ก. 4

ข. 6

ค. 8

ง. 9

23. ข้อความใดรับสัมผัสกับข้อความที่ว่า
ความเอ๋ยความรู้
- ก. ทุกอย่างอาจเป็นครุหากศึกษา
 - ข. เห็นสิ่งใดใช้ได้สมองลงปัญญา
 - ค. ใคร่ครวญหาเหตุผลจนแจ้งใจ
 - ง. อันความรู้เรียนเท่าไรก็ไม่จบ
24. จงเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนดอกสร้อย
- 1. นกเอี้ยงนกเอี้ยง
 - 2. แม้อาหารก็ไปเอาบนหลังควาย
 - 3. แต้นกเอี้ยงนั้นเลี้ยงทำงานเบา
 - 4. คนเข้าใจว่าเจ้าเลี้ยงซึ่งควายเฒ่า
- ก. 1 3 2 4
 - ข. 1 4 3 2
 - ค. 1 2 3 4
 - ง. 1 3 4 2
25. กลอนนิราศขึ้นต้นบทด้วยวรรคอะไร
- ก. สลับ
 - ข. รับ
 - ค. รอง
 - ง. สั่ง
26. ขนาดความยาวของกลอนนิราศนิยมใช้กี่คำกลอน
- ก. 2
 - ข. 4
 - ค. 8
 - ง. ไม่จำกัด

27. จงเรียงลำดับให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับของกลอนนิราศ
1. ถึงทุกข์ใครในโลกที่โศกเศร้า ไม่เหมือนเราภูมรินถวิลหา
 2. จะมีคูมิได้อยู่ประคองเซย ต้องละเลยดวงใจไว้ไกลตา
 3. จะพลัดพรากจากกันไม่ทันลา ใช้แต่ตาต่างถ้อยสุนทรวอน
 4. ไอ้สังเวชวาสนานิจจาเอ๋ย
- ก. 4 2 1 3
 ข. 4 2 3 1
 ค. 4 3 1 2
 ง. 4 1 2 3
28. ข้อแตกต่างของกลอนบทละครกับกลอนสุภาพคืออะไร
- ก. คำขึ้นต้น
 - ข. คำลงท้าย
 - ค. สัมผัส
 - ง. เสียงวรรณยุกต์
29. กลอนบทละครนี้วรรคแรกควรเติมข้อความใด
 คำแห่งหนุมานชาลุมสร
- ก. เมื่อนั้น
 - ข. บัดนั้น
 - ค. มาจะกล่าวบทไป
 - ง. ครานั้น
30. จากข้อความที่กำหนดให้ควรเรียงลำดับวรรคของกลอนแบบใดจึงถูกต้องตามลักษณะ บังคับของ
 กลอนบทละคร
1. เมื่อนั้น
 2. กับสืบแปดมงกุฎวานร
 3. พวกพลนิกรโยธี
 4. พระลักษมณ์สุริยวงศ์ทรงศร

ก. 1 2 3 4

ข. 1 4 2 3

ค. 1 3 2 4

ง. 1 4 3 2

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ก่อนเรียนและหลังเรียน

1	ค	16	ข
2	ก	17	ค
3	ข	18	ง
4	ค	19	ก
5	ก	20	ง
6	ก	21	ค
7	ง	22	ก
8	ข	23	ก
9	ง	24	ข
10	ค	25	ข
11	ง	26	ง
12	ง	27	ก
13	ง	28	ก
14	ค	29	ข
15	ง	30	ข

The logo of Thaksin University is centered in the background. It features a blue sunburst at the top, a central figure holding a book, and a circular emblem at the bottom containing a stylized book and the text 'มหาวิทยาลัยทักษิณ THAKSIN UNIVERSITY' in Thai and English.

ภาคผนวก ก

1. ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการตั้งค่าประพจน์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ผลการวิเคราะห์รายละเอียดการหาประสิทธิภาพแบบฝึกแต่งคำประพจน์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง

ตาราง 4 แสดงการคำนวณหาความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน

เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ R			R	IOC (R/N)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
คำสัมผัส					
ข้อ 1	1	1	1	3	1
ข้อ 2	1	1	1	3	1
ข้อ 3	1	1	1	3	1
แผนผังกลอนสุภาพ	1	1	1	3	1
ข้อ 4	1	1	1	3	1
ข้อ 5	1	1	1	3	1
ข้อ 6	1	1	1	3	1
จังหวะคำในวรรคกลอน	1	1	1	3	1
ข้อ 7	1	1	1	3	1
ข้อ 8	1	1	1	3	1
ข้อ 9	1	1	1	3	1
การเติมสัมผัสตามแผนผังบังคับ					
ข้อ 10	1	1	1	3	1
ข้อ 11	1	1	1	3	1
ข้อ 12	1	1	1	3	1
การเติมข้อความลงในคำประพันธ์					
ข้อ 13	1	1	1	3	1
ข้อ 14	1	1	1	3	1
ข้อ 15	1	1	1	3	1

ตาราง 4 (ต่อ)

เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ R			R	IOC (R/N)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
การแต่งกลอนดอกสร้อย					
ข้อ 22	1	1	1	3	1
ข้อ 23	1	1	1	3	1
ข้อ 24	1	1	1	3	1
การแต่งกลอนนิราศ					
ข้อ 25	1	1	1	3	1
ข้อ 26	1	1	1	3	1
ข้อ 27	1	1	1	3	1
การแต่งกลอนบทละคร					
ข้อ 28	1	1	1	3	1
ข้อ 29	1	1	1	3	1
ข้อ 30	1	1	1	3	1

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อที่	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก		ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
	กลุ่มสูง	กลุ่มต่ำ		
1	6	3	0.45	0.30
2	9	6	0.75	0.30
3	9	6	0.75	0.30
4	9	3	0.60	0.60
5	8	5	0.65	0.30
6	9	5	0.70	0.40
7	9	6	0.75	0.30
8	8	5	0.65	0.30
9	8	4	0.60	0.40
10	9	6	0.75	0.30
11	9	6	0.75	0.30
12	8	3	0.55	0.50
13	9	6	0.75	0.30
14	9	6	0.75	0.30
15	10	5	0.75	0.50
16	9	5	0.70	0.40
17	8	6	0.70	0.20
18	9	5	0.70	0.40
19	8	4	0.60	0.40
20	9	6	0.75	0.30
21	9	5	0.70	0.40
22	8	5	0.68	0.30
23	9	5	0.70	0.40
24	7	4	0.55	0.30
25	9	6	0.75	0.30

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก		ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
	กลุ่มสูง	กลุ่มต่ำ		
26	7	4	0.55	0.30
27	8	3	0.55	0.50
28	7	3	0.50	0.40
29	6	3	0.45	0.30
30	8	3	0.55	0.50

ตาราง 6 แสดงคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้แต่ละแบบฝึกแต่ง
คำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน									
	ชุดที่ 1 (10)	ชุดที่ 2 (10)	ชุดที่ 3 (10)	ชุดที่ 4 (10)	ชุดที่ 5 (10)	ชุดที่ 6 (10)	ชุดที่ 7 (10)	ชุดที่ 8 (10)	ชุดที่ 9 (10)	ชุดที่ 10 (10)
1	10	8	7	10	10	5	5	7	7	7
2	8	9	10	9	10	5	6	7	8	9
3	10	9	5	10	10	7	7	8	9	9
4	10	9	6	9	10	6	8	8	9	9
5	9	9	7	8	10	7	6	7	9	8
6	10	9	7	10	10	6	7	6	8	7
7	8	9	5	9	10	7	8	7	9	9
8	8	9	6	7	8	7	8	8	8	8
9	9	8	10	8	9	6	8	8	8	8
10	10	9	10	10	10	8	7	9	9	10
11	10	9	10	9	10	9	9	10	9	10
12	9	9	7	10	10	7	6	7	7	7
13	10	9	10	9	9	9	9	9	9	10
14	9	9	7	8	10	7	6	8	7	7
15	9	9	7	10	10	8	7	8	9	7
16	8	8	7	9	8	6	5	6	6	9
17	8	8	6	7	8	5	6	7	5	6
18	9	9	6	7	10	6	7	6	7	10
19	10	9	10	10	10	7	9	9	9	10
20	9	8	8	8	9	6	8	5	5	9
21	9	8	8	8	10	9	8	7	7	9
22	10	8	7	8	9	8	8	8	8	7
23	10	9	10	10	10	10	9	9	9	9

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน									
	ชุดที่ 1 (10)	ชุดที่ 2 (10)	ชุดที่ 3 (10)	ชุดที่ 4 (10)	ชุดที่ 5 (10)	ชุดที่ 6 (10)	ชุดที่ 7 (10)	ชุดที่ 8 (10)	ชุดที่ 9 (10)	ชุดที่ 10 (10)
24	10	8	8	9	9	9	10	7	8	8
25	9	8	9	9	10	9	8	8	7	7
26	10	9	10	10	10	9	10	9	9	9
27	8	9	10	10	10	9	10	9	9	10
28	10	8	8	9	10	9	7	7	7	9
29	10	8	9	9	10	10	8	8	8	8
30	9	9	10	10	10	9	9	9	9	10
31	9	8	9	9	9	9	7	7	8	8
32	10	9	10	10	10	9	10	10	10	10
33	9	8	9	9	10	10	8	7	8	7
34	10	8	8	8	9	9	8	8	9	7
35	9	8	8	8	9	9	7	8	8	8
36	10	9	10	10	10	9	9	9	9	10
37	10	8	8	8	9	9	8	8	7	8
38	10	9	10	10	10	9	9	7	7	8
39	9	8	8	9	9	9	9	7	8	9
40	10	8	8	9	10	10	9	9	8	9
รวม	374	342	328	359	384	317	313	311	320	339
เฉลี่ย	9.35	8.55	8.20	8.97	9.60	7.92	7.82	7.77	8.0	8.47
ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย										84.65

ตาราง 7 แสดงคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังใช้แบบฝึก

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน
1	24
2	25
3	26
4	27
5	27
6	25
7	24
8	26
9	27
10	28
11	25
12	27
13	26
14	25
15	24
16	24
17	25
18	25
19	24
20	26
21	25
22	25
23	27
24	24
25	26

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	คะแนนเต็ม 30 คะแนน
26	26
27	26
28	25
29	25
30	27
31	26
32	28
33	24
34	24
35	26
36	27
37	25
38	26
39	25
40	25
รวม	1022
ค่าเฉลี่ย	25.55
ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	85.17

ตาราง 8 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกของกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างหลังและก่อนเรียน	ΣD^2
1	12	24	12	144
2	13	25	12	144
3	13	26	13	169
4	16	27	11	121
5	17	27	10	100
6	14	25	11	121
7	14	24	10	100
8	12	26	14	196
9	12	27	15	225
10	18	28	10	100
11	11	25	14	196
12	13	27	14	196
13	12	26	14	196
14	12	25	13	169
15	10	24	14	196
16	12	24	12	144
17	14	25	11	121
18	15	25	10	100
19	11	24	13	169
20	13	26	13	169
21	12	25	13	169
22	13	25	12	144
23	14	27	13	169

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างหลังและก่อนเรียน	ΣD^2
24	11	24	13	169
25	16	26	10	100
26	14	26	12	144
27	15	26	11	121
28	13	25	12	144
29	12	25	13	169
30	16	27	11	121
31	14	26	12	144
32	18	28	10	100
33	12	24	12	144
34	12	24	12	144
35	16	26	10	100
36	16	27	11	121
37	12	25	13	169
38	16	26	10	100
39	11	25	14	196
40	13	25	12	144
รวม	540	1022	$\Sigma D = 482$	$\Sigma D^2 = 5888$
ค่าเฉลี่ย		25.55		

สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน ระหว่างคะแนนก่อนฝึกและหลังฝึก โดยใช้สูตรที่ระบอกร กรรณสูตร (2525 : 93) กล่าวไว้ในเรื่องสถิติ เพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ดังนี้

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N - 1}}}$$

- เมื่อ ΣD แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก และหลังใช้แบบฝึก
- ΣD^2 แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก และหลังใช้แบบฝึกแต่ละตัวยกกำลังสอง
- $(\Sigma D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึก และหลังใช้แบบฝึกทั้งหมดยกกำลังสอง
- N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{482}{\sqrt{\frac{40(5888) - (482)^2}{40 - 1}}}$$

$$t = \frac{482}{\sqrt{\frac{235520 - 232324}{39}}}$$

$$t = \frac{482}{\sqrt{\frac{3196}{39}}}$$

$$t = \frac{482}{9.052}$$

$$t = 53.248$$

การกำหนดประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

80 ตัวแรก ประสิทธิภาพของแบบฝึกที่ได้จากคะแนนเฉลี่ยการทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ

$$E_1 = \frac{\frac{\Sigma X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
	ΣX	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดถูก
	N	แทน	นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน

แทนค่าในสูตร

$$E_1 = \frac{\frac{3,387}{40}}{100} \times 100$$

$$= 84.675$$

80 ตัวหลัง ประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\Sigma F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้แบบฝึก
ΣF	แทน	คะแนนรวมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
N	แทน	นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แทนค่าในสูตร

$$E_2 = \frac{1022}{40} \div \frac{30}{30} \times 100$$

$$= 85.166$$

ภาคผนวก ง
เอกสารอื่นๆ

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่า ข้อสอบแต่ละข้อจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัดตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนผลการพิจารณาของท่านโดย

กา / ลงในช่อง “คะแนนการพิจารณา” ตามความคิดเห็นของท่าน

กา / ในช่อง +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้จริง

กา / ในช่อง 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้

กา / ในช่อง -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนการพิจารณา		
		+ 1	0	- 1
นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องคำสัมผัส	คำสัมผัส ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3			
นักเรียนเข้าใจแผนผังกลอนสุภาพและสัมผัสบังคับกับกลอนสุภาพ	แผนผังกลอนสุภาพ ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6			
นักเรียนเขียนคำในจังหวะ 3-2-3 ได้	จำนวนคำในวรรค กลอน ข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 9			

จุดประสงค์การเรียนรู้	เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนการพิจารณา		
		+ 1	0	- 1
นักเรียนเต็มสัมผัสดตาม แผนบังคับได้	การเต็มสัมผัสดตามแผน บังคับ ข้อ 10 ข้อ 11 ข้อ 12			
นักเรียนเต็มข้อความลงใน คำประพันธ์ได้	การเต็มข้อความลงใน คำประพันธ์ ข้อ 13 ข้อ 14 ข้อ 15			
นักเรียนแต่งกลอน สุภาพได้	การแต่งกลอนสุภาพ ข้อ 16 ข้อ 17 ข้อ 18			
นักเรียนแต่งกลอน สัทวาได้	การแต่งกลอนสัทวา ข้อ 19 ข้อ 20 ข้อ 21			

จุดประสงค์การเรียนรู้	เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนการพิจารณา		
		+ 1	0	- 1
นักเรียนแต่งกลอน ดอกสร้อยได้	การแต่งกลอน ดอกสร้อย ข้อ 22 ข้อ 23 ข้อ 24			
นักเรียนแต่งกลอน นิราศได้	การแต่งกลอนนิราศ ข้อ 25 ข้อ 26 ข้อ 27			
นักเรียนแต่งกลอนบท ละครได้	การแต่งกลอนบทละคร ข้อ 28 ข้อ 29 ข้อ 30			

ลงชื่อ

(

ตำแหน่ง

ผู้ประเมิน

)

บทคัดย่อ

การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทคัดย่อ
ของ
ไทรรัตน์ สงเอียด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ตุลาคม 2544

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอนี้ลียง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแผนการสอนแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนจำนวน 10 แผนการสอน แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนพร้อมแบบฝึกหัดจำนวน 10 แบบฝึกหัด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.67/85.17 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และความสามารถทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

CONSTRUCTION OF PRACTICE SETS FOR THE COMPOSITION
OF THE KLON VERSE FOR LOWER SECONDARY STUDENTS

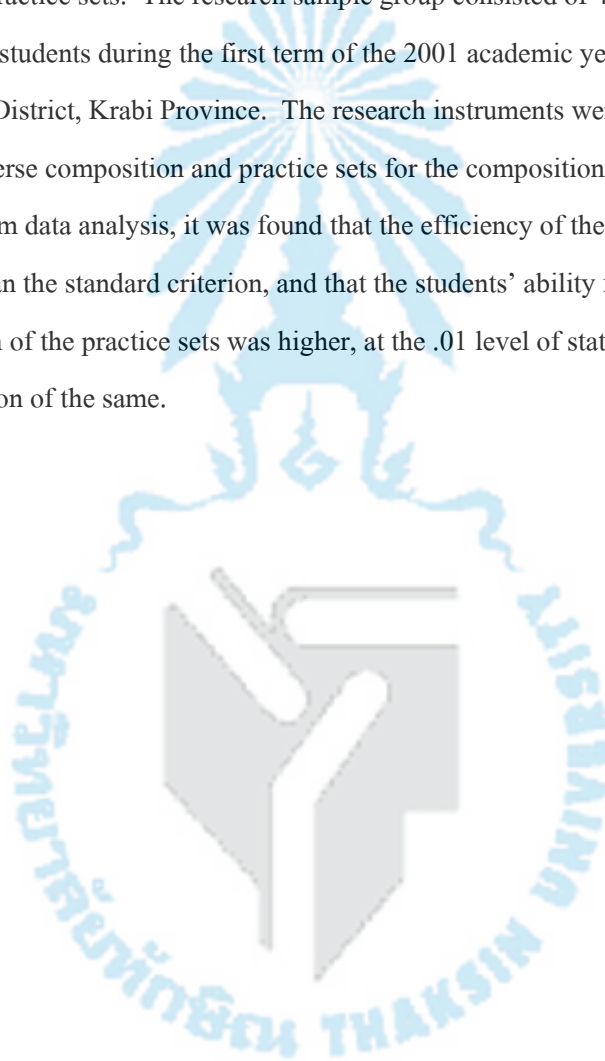

AN ABSTRACT
BY
THAIRAT SONGEAD

Presented to Thaksin University in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Education in Thai

October, 2001

The aim of this study was to construct practice sets for the composition of the *Klon* verse for lower secondary students for use in the teaching of the *Klon* verse composition and for determination of the efficiency of the practice sets by the standard criterion 80/80, as well as for comparison of the students' achievement in the composition of the *Klon* verse before and after the administration of the practice sets. The research sample group consisted of 40 Mathayom Sueksa two (secondary grade two) students during the first term of the 2001 academic year at Ban Khlong Maak School, Nuea Khlong District, Krabi Province. The research instruments were 10 lesson plans for the teaching of the *Klon*-verse composition and practice sets for the composition of the *Klon* verse along with 10 exercises. From data analysis, it was found that the efficiency of the practice sets was 84.67/85.17, higher than the standard criterion, and that the students' ability for the said composition after the administration of the practice sets was higher, at the .01 level of statistical significance, than before the administration of the same.

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางไตรรัตน์ สงเอียด
เกิดวันที่	7 มิถุนายน 2498
สถานที่เกิด	109 หมู่ 3 ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสตูลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
พ.ศ. 2518	ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม จากวิทยาลัยครูสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2527	ศศ.บ. (ศึกษาศาสตร์) วิชาเอกภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2544	กศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา